הלכות שבת פרק ו' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון רמב"ם הלכות שבת, פרק ו' — אמירה לעכו"ם און פארבונדענע דינים

הלכה א: דער יסוד פון אמירה לעכו"ם

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת, אף על פי שאינו מצווה על השבת, ואף על פי שאמר לו קודם השבת, ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת. ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם."

פשט: מ'טאר נישט הייסן א גוי טון א מלאכה אום שבת — אפילו (1) דער גוי איז נישט מחויב אין שבת, (2) מ'האט אים געזאגט פאר שבת, (3) מ'דארף די מלאכה ערשט נאך שבת. דער איסור איז מדרבנן, כדי שבת זאל נישט ווערן גרינג אין מענטשן'ס אויגן.

חידושים און הסברות:

א) מחלוקת הראשונים אין דעם טעם האיסור — דריי שיטות קעגן דעם רמב"ם:

1. **שיטת הבה"ג (און יראים):** אמירה לעכו"ם איז א **איסור דאורייתא**, ווייל די גמרא לערנט עס ארויס פון א פסוק — "לא יעשה כל מלאכה." אויב מ'לערנט עס פון א פסוק, קוקט עס אויס ווי א דאורייתא.

2. **שיטת רש"י:** דער איסור שטאמט פון **"ודבר דבר"** — מ'טאר נישט רעדן אום שבת וועגן זאכן וואס גורם'ן מלאכה.

3. **שיטת וואס דער אגרות משה ברענגט:** עס איז א ענין פון **שליחות לחומרא** — דער גוי ווערט כביכול א שליח פון דעם איד, און די מלאכה ווערט צוגערעכנט צום איד. דער **חתם סופר** פרעגט אויף דעם: ווי איז שייך שליחות ביי שבת? דער איסור שבת איז אז דער איד זאל **רוען** — דאס איז א "ענין שבגופו" וואס מ'קען נישט מקיים זיין דורך א שליח.

4. **שיטת הרמב"ם:** דער איסור איז **מדברי סופרים** — נישט שליחות, נישט "ודבר דבר" — נאר א גזירה כדי **שלא תהא שבת קלה בעיניהם.**

ב) ווי דער רמב"ם'ס טעם שטימט בעסער מיט די הלכה:

דער רמב"ם'ס טעם פאסט **זייער שיין** מיט ביידע פרטים — סיי דער איסור צו זאגן **ערב שבת** (אז דער גוי זאל טון אום שבת), סיי דער איסור צו זאגן **אום שבת** (אז דער גוי זאל טון מוצאי שבת):

- **לויט "שליחות":** מ'קען פארשטיין פארוואס זאגן ערב שבת איז אסור (ווייל די מלאכה ווערט געטון בשליחות אום שבת), אבער **שווער** פארוואס זאגן אום שבת אויף מוצאי שבת זאל זיין אסור — ס'איז דאך קיין שליחות נישט אויף שבת'דיגע מלאכה.

- **לויט "ודבר דבר":** מ'קען פארשטיין פארוואס זאגן **אום שבת** איז אסור (ווייל מ'רעדט אום שבת), אבער **שווער** פארוואס זאגן **ערב שבת** זאל זיין אסור — ס'איז דאך נישט שבת ווען ער רעדט.

- **לויט דעם רמב"ם'ס טעם** ("שלא תהא שבת קלה"): **ביידע** פאסן — ערב שבת הייסן א גוי טון אום שבת מאכט אז שבת האט נישט א שבת'דיגע צורה (מ'זעט מלאכות אום שבת); אום שבת רעדן וועגן מלאכות (אפילו פאר נאך שבת) מאכט אויך אז שבת איז קלה בעיניו, ווייל ער איז עוסק מיט מלאכות.

ג) חידוש: דער איסור איז נישט אויף דער "נוסח האמירה" נאר אויף דער תוצאה:

לויט דעם רמב"ם'ס טעם (שלא תהא שבת קלה) איז **נישט קיין חילוק** צו מ'זאגט עס בפירוש, בכתב, מיט א רמז, אדער מיט א גימטריא — דער איסור איז **מאכן א גוי זאל טון פאר דיר מלאכה**, נישט דער אופן פון זאגן. דאס שטייט אין קאנטראסט צו דער שיטה פון "ודבר דבר," וואו מ'קען טאקע זען א חילוק צווישן זאגן און נישט זאגן.

ד) צו זאגן פאר א איד אום שבת ער זאל טון מלאכה מוצאי שבת:

פאר א **איד** אויך טאר מען נישט זאגן אום שבת ער זאל טון מלאכה מוצאי שבת. דאס איז אפשר מצד א **באזונדערע איסור** פון "ודבר דבר" (נישט דער זעלבער טעם ווי אמירה לעכו"ם), און דער רמב"ם זאגט עס מער שפעטער אין פרק.

ה) קיין היתר אויף אמירה לעכו"ם ביי מלאכה דאורייתא:

א **כללדיגע הערה** אויף דעם גאנצן פרק ו': **נישטא קיין איין היתר** צו זאגן פאר א גוי ער זאל טון א **מלאכה דאורייתא**. נאר ביי א **שבות** (דרבנן) איז דא א היתר (שבות דשבות). דער איינציגער אויסנאם וואו מ'מעג זאגן פאר א גוי אפילו א מלאכה דאורייתא איז ביי **חולה שאין בו סכנה** — אבער דאס שטייט אין **פרק ב'** (הלכות חולה), נישט אין פרק ו'.

הלכה ב: גוי שעשה מלאכה מעצמו — דער דין פון הנאה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת — אם בשביל ישראל עשה, אסור ליהנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת, וימתין בכדי שיעשו." "והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא... שידעו בה רבים שהדבר נעשה בשביל פלוני בשבת."

פשט: אויב א גוי האט **אליין** (אן דער איד זאל אים הייסן) געטון א מלאכה פאר א איד אום שבת, טאר דער איד נישט הנאה האבן דערפון ביז מוצאי שבת, און דעמאלטס דארף ערווארטן נאך **בכדי שיעשו** (אזוי לאנג ווי ס'וואלט גענומען די מלאכה צו טון נאך שבת). אבער אויב עס איז געשען **בפרהסיא** — אז יעדער ווייסט אז דער גוי האט עס געטון פאר דעם איד אום שבת — טאר דער איד **קיינמאל נישט** הנאה האבן דערפון, אפילו נישט נאך בכדי שיעשו.

חידושים און הסברות:

א) דער איסור איז אויפ'ן איד, נישט אויפ'ן גוי:

מ'קען נישט זאגן "דער גוי האט א איסור אום שבת" — דער גוי האט נישט קיין חיוב שבת. דער איסור איז **נאר אויפ'ן איד:** ער טאר נישט **ניצן** דעם רעזולטאט פון דער מלאכה. דער איד טוט נישט קיין מעשה — ס'איז נאר אן איסור הנאה.

ב) דער איסור הנאה שטאמט פון דער זעלבער גזירה ווי אמירה לעכו"ם:

דאס איז **נאך א לעוועל** פון דער זעלבער גזירה: נישט נאר טאר מען נישט **זאגן** פאר א גוי, נאר אויך נישט **ניצן** וואס א גוי האט אליין געטון. דער טעם איז דער זעלבער — אז א איד זאל נישט ניצן גוים'ס מלאכות שבת, כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם.

ג) בפרהסיא — א גרעסערע חומרא:

ווען עס איז בפרהסיא — למשל א גוי האט געבויט א בנין פאר א איד אום שבת און יעדער ווייסט דערפון — טאר דער איד **קיינמאל נישט** וואוינען אין דעם בנין. דאס איז א **נאך גרעסערע זלזול** אין שבת, דערפאר איז די קנס שטרענגער.

הלכה ג: גוי שהדליק את הנר — הנאה פון מלאכה וואס דער גוי טוט פאר זיך

דער רמב"ם'ס ווערטער: "גוי שהדליק את הנר — משתמש לאורו ישראל. אם בשביל ישראל — אסור."

פשט: ווען א גוי צינדט אן א ליכט פאר זיך, מעג א איד הנאה האבן דערפון. ווען ער צינדט אן פאר דעם איד, איז אסור.

חידושים און הסברות:

א) חידוש אין דעם לשון "גוי שהדליק את הנר":

עס שטייט נישט "גוי שהדליק את הנר לעצמו" — דער לשון זאגט סתם אז דער גוי האט אנגעצונדן. א צד איז אז דאס מיינט: אזוי לאנג מ'ווייסט נישט אז ער האט אנגעצונדן פאר א איד, איז מותר — מ'דארף נישט וויסן פאזיטיוו אז ער האט עס געטון פאר זיך, נאר מ'דארף נישט וויסן אז ער האט עס געטון פאר דעם איד. דער חברותא האט דאס אפגעשטעלט — ער האלט אז דאס איז א "נייע היתר וואס שטייט נישט דא" און מ'קען נישט אזוי מחדש זיין א קולא שלא הורו בו רבותינו. דער רמב"ם זאגט עקספליציט "אם בשביל עצמו" — דאס הייסט מ'דארף וויסן אז ער האט עס געטון פאר זיך.

הלכה: כבש לירד מן הספינה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "עשה כבש לירד בו מן הספינה — יורד בו ישראל אחריו. והוא שלא ידע שעשה בשביל ישראל."

פשט: ווען א גוי מאכט א גאנגוויי אראפצוגיין פון א שיף, מעג דער איד אויך אראפגיין דערמיט, ווייל מ'זאגט ער האט עס געמאכט פאר זיך. אבער אויב מ'ווייסט אז ער האט עס געמאכט פאר דעם איד — אסור.

הלכה: מילא מים להשקות בהמתו / ליקט עשבים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מילא מים להשקות בהמתו — משקה אחריו ישראל. ליקט עשבים להאכיל לבהמתו — מאכיל אחריו ישראל."

פשט: ווען א גוי פילט אן וואסער פאר זיין בהמה אדער קלויבט גראז פאר זיין בהמה, מעג דער איד אויך זיין בהמה לאזן טרינקען/עסן דערפון.

חידושים — דער רמ"א'ס תנאי פון "מכירו":

דער רמ"א זאגט: והוא שלא יהא הגוי מכיר לו את ישראל. אויב דער גוי קען דעם איד — אסור, ווייל שמא ירבה במלאכתו בשבילו.

א) דער טעם פון "מכירו": ווען דער גוי קען דעם איד, איז דא א חשש אז ער וועט מער טון — מער וואסער פילן, מער גראז קלויבן — בשביל דעם איד. א גוי טוט נאר פאר זיין אייגענעם אינטערעס; ער טוט נישט א טובה פאר א פרעמדן. אבער אויב ער קען דעם איד, האט ער א "חשבון" — א מאטיוו צו טון מער.

ב) אפילו ווען מ'זעט נישט ממש אז ער טוט מער: דער חשש איז נישט נאר ווען מ'ווייסט אז ער האט מער געטון, נאר אפילו ווען ער ברענגט איין שיסל וואסער — אויב ער קען דעם איד, איז דא א חשש אז ער האט געברענגט א גרעסערע שיסל ווי ער וואלט אליין גענומען.

ג) דער כלל פון "דבר שאפשר להרבות בו": דער חשש פון "ירבה" איז נאר ביי זאכן וואס מ'קען מער מאכן — ווי וואסער אדער עשבים. אבער ביי א נר (ליכט) אדער א כבש (גאנגוויי) איז נישט שייך ריבוי — "נר לאחד נר למאה" — איין ליכט באלייכט פאר הונדערט מענטשן גלייך ווי פאר איינעם. דעריבער ביי אזעלכע זאכן מעג דער איד הנאה האבן אפילו דער גוי קען אים.

הלכה: רוב ישראל / רוב גוים

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען א גוי צינדט אן א ליכט אין א פלאץ וואו ס'זענען דא אידן און גוים: מדליק על דעת הרוב — ער צינדט אן פאר דעם רוב.

פשט: אויב רוב ישראל — אסור, ווייל ער צינדט סתם פאר אידן. אויב רוב גוים — מותר. מחצה על מחצה — אסור.

חידושים:

א) "מחצה על מחצה": עס איז א ספק וואס "מחצה על מחצה" מיינט — צי ער האט אין זינען ביידע, צי מ'ווייסט נישט וועמען ער האט אין זינען. סוף כל סוף איז עס אסור.

ב) א פראקטישע נקודה: אויב מ'גרייט אן ליכט אויף יעדע טיש באזונדער (ווי ביי א גרויסע פארטי מיט אידן און גוים), איז אויף דעם טיש וואו אידן זיצן האט ער עס געמאכט פאר אידן — אפילו ווען דער כלל'דיגער רוב איז גוים.

הלכה ו: נפלה דליקה בשבת — גוי שבא לכבות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "נפלה דליקה בשבת ובא נכרי לכבות — אין אומרים לו כבה ואין אומרים לו אל תכבה."

פשט: ווען עס ברעכט אויס א פייער אין שבת און א גוי קומט אויסלעשן — מ'טאר אים נישט זאגן "לעש אויס" (אמירה לנכרי), אבער מ'דארף אים אויך נישט זאגן "לעש נישט אויס." ער מעג עס טון פון זיך אליין.

חידושים און הסברות:

א) פארוואס איז דא אנדערש פון רגילע "גוי שעשה בשביל ישראל"?

ביי רגילע מלאכות האט מען געלערנט אז אויב א גוי טוט פאר א איד, טאר דער איד נישט הנאה האבן — אפילו ביי ספק, אפילו ביי מכירו. פארוואס איז דא ביי כיבוי דליקה אנדערש?

ב) ערשטער תירוץ — מניעת הפסד:

כיבוי דליקה איז נישט "הנאה" אין דעם רגיל'ן זין — עס איז נאר "מניעת הפסד" (פארמיידן א שאדן), נישט באקומען א נייע הנאה. דאס איז ווי "מבריח ארי" — מ'שיקט אוועק דעם לייב, מ'באקומט נישט עפעס נייעס. לויט דעם קען מען דאס אויסשפרייטן אויף אנדערע מצבים וואו דער גוי טוט נאר א מלאכה פון מניעת הפסד. אבער דאס מיינט נישט אז ווען א קיטשן וואלט חרוב געווארן פון דעם פייער איז עס ווי "ער האט געבויט א קיטשן" — עס בלייבט נאר מבריח ארי.

ג) צווייטער תירוץ — קיין זלזול שבת ביי נויטפאל:

דער גאנצער יסוד פון איסור הנאה ממלאכת גוי בשבת איז "שלא תהא שבת קלה בעיניו." ווען א גוי לעשט אויס א פייער — א סכנה, א נויטפאל — איז דאס נישט קיין זלזול אין שבת. יעדער פארשטייט פארוואס דער גוי טוט דאס — עס איז הצלה. דער חשש פון "שבת קלה בעיניו" איז נאר ווען א גוי טוט רגילע מלאכות פאר א איד, וואס קען פירן דערצו אז דער איד אליין זאל אויך קומען צו טון מלאכות.

קשיא אויף דעם צווייטן תירוץ: אויב עס איז טאקע א סכנה, וואלט דער איד אליין געמעגט לעשן! דער פאקט אז דער איד טאר עס נישט טון (אן די ספעציעלע היתרים וואס מען וועט שפעטער לערנען) ווייזט אז עס איז נישט א פשוט'ע סכנה-סיטואציע. דעריבער בלייבט דער ענין פון זלזול.

ד) הגדרת "זלזול שבת" — נישט "קל בעיניו" נאר "לבא לאסוקי דעתיה":

"זלזול" מיינט נישט אז מענטשן וועלן זאגן שבת איז נישט וויכטיג. דער רמב"ם'ס לשון איז "**לבא לאסוקי דעתיה**" — דער איד וועט קומען צו טון עס אליין. אויב דער איד טאר עס נישט אליין טון, און דער גוי טוט עס, איז דאס פונקט אזוי א זלזול.

ה) פארוואס מ'דארף נישט זאגן "אל תכבה":

מ'האט נישט קיין שביתת עבדו אויף א פרעמדן גוי. א גוי דארף נישט שובת זיין — פארקערט, א גוי טאר נישט שובת זיין. אויסערדעם, אויב מ'זאגט אים "לעש נישט אויס" — טוט דער גוי דעם איד א נזק (שאדן). עס איז קיינמאל נישט דא אזא הלכה אז מ'דארף א גוי זאגן ער זאל אויפהערן טון עפעס וואס שאדט דעם איד אויב ער הערט אויף.

הלכה: מת שעשו לו גוים ארון/קבר בשבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מת שעשו לו גוים ארון וחפרו לו קבר בשבת, או הביאו לו חלילים לספוד בו — אם בצנעה, ימתין במוצאי שבת בכדי שיעשו, ויקבר. אבל אם היה הקבר באסטרטיא גדולה, או ארון על גבה, וכל העוברים אומרים שזו שעושין עכשיו בשבת לפלוני — הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל לעולם. אבל מותר ליקבר בו ישראל אחר."

פשט: ווען א גוי מאכט אן ארון, גראבט א קבר, אדער ברענגט חלילים פאר א מת בשבת — אויב בצנעה, ווארט מען מוצאי שבת "בכדי שיעשו" און דאן מעג מען באגראבן. אויב בפרהסיא (אויף אן אסטרטיא גדולה וואו אלע זעען) — טאר יענער איד קיינמאל נישט באגראבן ווערן אין דעם קבר. אבער אן אנדערער איד מעג יא באגראבן ווערן דארט.

חידושים און הסברות:

א) "לפלוני" — אינטערעסאנטע לשון ביי א מת:

דער לשון "שעושין לפלוני" איז מערקווירדיג, ווייל דער מת איז דאך פטור מן המצוות — "למתים חפשי." דער תירוץ: עס גייט נישט אום דעם מת אליין, נאר אום **"יקרא דחיי"** — דער כבוד פון די משפחה/קרובים. זיי זענען די וואס דארפן אנגרייטן אן אנדערע קבר, און אויף זיי ווירקט דער איסור.

ב) ראב"ד'ס קשיא אויף "בכדי שיעשו" פאר א צווייטן איד:

דער ראב"ד פארשטייט נישט פארוואס א צווייטער איד דארף אויך ווארטן "בכדי שיעשו" — יענער האט דאך גארנישט הנאה געהאט פון דעם, עס איז נישט פאר אים געמאכט געווארן.

ג) רמב"ם'ס שיטה — "לא פלוג" קנס:

דער רמב"ם לערנט א "לא פלוג" — איינמאל די רבנן האבן געמאכט א קנס אז מען טאר נישט הנאה האבן פון מלאכה פון שבת, איז עס בכלל פאר יעדן איד. די חומרא יתירה פון פרהסיא (קיינמאל נישט נוצן) איז נאר אויף דעם ספעציפישן איד, אבער דער בסיס-דין פון "בכדי שיעשו" בלייבט פאר אלעמען.

ד) פארוואס דוקא דער ביישפיל פון מת:

דער רמב"ם ברענגט דוקא דעם פאל פון מת כדי צו ווייזן אז אפילו ביי א גרויסע צורך (מת — אן "עמערדזשענסי") איז נאך אלץ דא דער איסור פון פרהסיא. מען זאל נישט מיינען אז ווייל ביי יום טוב שני איז מען מקיל מיט מת-ענינים, זאל מען אויך מקיל זיין בשבת.

הלכה: חלילים שהביא גוי בשבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "גוי שהביא חלילים בשבת למת — אף על פי שהביאם מצד החומה — ימתין במוצאי שבת בכדי שיבואו ממקום קרוב. ובלבד שלא יהא הדבר בפרהסיא גדולה."

פשט: אפילו ווען דער גוי האט די חלילים געברענגט פון אינערהאלב דער שטאט (נישט מחוץ לתחום), דארף מען נאך אלץ ווארטן מוצאי שבת "בכדי שיבואו ממקום קרוב." און עס טאר נישט זיין בפרהסיא.

חידושים און הסברות:

א) פארוואס ווארטן אויב קיין חילול שבת איז נישט געשען?

מען קען זיך נישט פארלאזן אויף דעם. מען קען נישט פרעגן דעם גוי צו ער האט עס טאקע געברענגט פון נאנט, ווייל דער גוי האט נישט קיין נאמנות אויף דעם. עס בלייבט א ספק צו ער האט עס געברענגט מחוץ לתחום.

ב) ספק דרבנן לחומרא ביי קנס:

ביי קנס דרבנן איז אנדערש — מען מאכט עס אסור אויך ביי ספק, ווייל אנדערש וועלן מענטשן "איבערנארן די סיסטעם" — זיי וועלן זיך אויסקלערן מיט'ן גוי.

ג) פרהסיא ביי חלילים — וואס איז דער חילוק?

אויב מען איז נישט חושש אויף חילול שבת (ער האט עס געברענגט פון נאנט), וואס ארט מיך פרהסיא? דער הסבר: דאס איז דער "זלזול השבת" אליין — אז מענטשן זאלן מיינען אז ער האט עס געברענגט מחוץ לחומה, און שבת זאל נישט אויסזען שבת'דיג.

ד) שאלה צו ביי חלילים איז אויך דא "לעולם" ווי ביי קבר:

ביי א קבר בפרהסיא טאר דער איד קיינמאל נישט באגראבן ווערן דארט. אבער ביי חלילים — וועט מען קיינמאל נישט נוצן די חלילים פאר דעם מענטש? עס בלייבט נישט גאנץ קלאר, אבער עס זעט אויס אז ביי חלילים איז דער דין אנדערש ווי ביי קבר.

כללי'דיגער יסוד: שבת דארף אויסזען שבת'דיג

שבת דארף אויסזען שבת'דיג. מען טאר נישט לאזן א מצב וואו יעדער איינער זעט אז מען בויעט שבת פאר אידן, מען ארבעט שבת פאר אידן. דאס איז דער יסוד פון דער חומרא פון פרהסיא.

הלכה: עיר שישראל וגוים דרים בה — מרחץ המרחצת בשבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "עיר שישראל וגוים דרים בסמוך ויש בה מרחץ המרחצת בשבת — אם רוב גוים, מותר לרחוץ בה למוצאי שבת מיד. ואם רוב ישראל — ימתין בכדי שיחמו. מחצה למחצה — ימתין בכדי שיחמו."

פשט: א שטאט וואו אידן און גוים וואוינען צוזאמען, און ס'איז דא א מרחץ וואס ווערט אנגעהייצט שבת דורך א גוי'אישן אייגנטימער — גייט מען לויט דער רוב פון דער שטאט. רוב גוים — מותר גלייך מוצאי שבת. רוב ישראל — מען ווארט בכדי שיחמו. מחצה על מחצה — אויך ווארטן.

חידושים און הסברות:

א) דער עיקר שאלה איז נישט צי דער מרחץ איז אפן שבת אליין, נאר **פאר וועם דער גוי הייצט אן.** דער בעל המרחץ מאכט עס פאר דער שטאט — ס'איז נישט קיין ספק וואס ער טוט, נאר א שאלה פאר וועם.

ב) מסתמא רעדט מען דא פון א מרחץ וואס איז נישט אפן פאר אידן שבת אליין, נאר דער חימום שבת בלייבט ביז מוצאי שבת. ווען דער גוי הייצט אן, טראכט ער פון אלע קונים — אויך די וואס קומען מוצאי שבת. ווייל אידן קומען דאך נישט שבת, פארוואס זאל מען זאגן אז ער טראכט פון זיי? ווערט געענטפערט: ער טראכט אויך פון ביינאכט (מוצאי שבת), ווייל ער מאכט עס פאר א גאנצן טאג פאר אלע קונים.

ג) פראקטישע נפקא מינות: אין א עיר שרובה ישראל (ווי לעיקוואוד, קרית יואל), ווערט געפרעגט וועגן באס סערוויסעס, טעקסיס, עלעקטריק קאמפאניעס, וואסער קאמפאניעס, סוער סיסטעמס, און אפילו א פאליס דעפארטמענט — אויב דער גוי'אישער סערוויס ארבעט שבת פאר א רוב-אידישע שטאט, איז דאס לכאורה דער זעלבער דין ווי מרחץ. מען דארף ווארטן בכדי שיעשו מוצאי שבת. ספעציפיש **מען טאר נישט רופן א באס גלייך מוצאי שבת** אין אזא שטאט — מען מוז ווארטן בכדי שיבוא הבאס פון וואו ער קומט. ביי ל"ג בעומר שחל במוצאי שבת זארגט מען זיך פאר דעם.

ד) אין ארץ ישראל איז דאס א באקאנטע שאלה (עלעקטריק קאמפאני שבת), אבער דארט איז עס אן אנדערע שאלה ווייל דארט ארבעטן אידן. דא רעדט מען פון אמירה לעכו"ם — אפילו ווען דער גוי ארבעט, אויב ער ארבעט פאר רוב ישראל, איז עס אסור.

הלכה ח: ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה בשבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה בשבת — אף על פי שעבר [ולוקה מכות מרדות], מותר לו ליהנות באותה מלאכה לערב, אחר שימתין כדי שיהא נעשית."

פשט: אויב א איד האט בפירוש געזאגט פאר א גוי צו טון א מלאכה שבת — כאטש ער האט עובר געווען אויף דעם איסור דרבנן פון אמירה לעכו"ם (און באקומט מכות מרדות), איז דער דין בדיעבד וועגן הנאה פון דער מלאכה **נישט שטרענגער** ווי ווען דער גוי האט עס אליין געטון. מען ווארט בכדי שיעשו מוצאי שבת, און דערנאך מעג מען הנאה האבן.

חידושים און הסברות:

א) דער עמרי (מפרש) ברענגט א גרויסער חידוש: בעצם, אלע פאלן וואו דער גוי האט אליין געטון (שוגג, מעצמו), וואלט מען בכלל נישט געדארפט ווארטן כדי שיעשו — ס'וואלט געדארפט זיין אינגאנצן מותר גלייך. **דער גאנצער טעם פון כדי שיעשו איז נאר געזאגט געווארן פאר דעם פאל וואו א איד הייסט א גוי טון א מלאכה בשבת.** פארוואס? ווייל אויב מען וואלט ערלויבט הנאה מיד מוצאי שבת, וואלט דער איד א טעם האבן צו זאגן פאר דעם גוי — ער וועט האבן דעם דבר מוכן מיד. דורך דעם וואס מען אסר'ט אויך ווען דער גוי טוט מעצמו (מען דארף ווארטן כדי שיעשו), **ווערט אוועקגענומען דער מאטיוו צו זאגן פאר דעם גוי** — ווייל דער איד פארדינט גארנישט דערפון, ער דארף סיי ווי סיי ווארטן. דאס איז דער סברא פארוואס מען האט געאסר'ט אויך ווען דער גוי טוט מעצמו — **כדי מענטשן זאלן נישט קומען צו בקום ועשה זאגן פאר גוים.**

ב) דאס איז אן אינטערעסאנטע קאטעגאריע: דער איד טוט אן עבירה (אמירה לעכו"ם), אבער דער קנס (ווארטן כדי שיעשו) איז נישט גרעסער ווי ווען דער גוי האט עס אליין געטון.

הלכה ט: שבות דשבות — אמירה לעכו"ם באיסור דרבנן

דער רמב"ם'ס ווערטער: "דבר שאינו מלאכה ואין אסור לעשותו בשבת אלא משום שבות — מותר לישראל לומר לגוי לעשותו בשבת. והוא שיהיה שם מקצת חולי, או שהיה צריך לדבר צורך הרבה, או מפני מצוה." "כיצד? אומר לו לעלות באילן... או לשוט על פני המים... להביא לו שופר... או סכין למול בו... מעביר מחצר לחצר שאין להם עירוב... להביא מים חמים לרחוץ בו קטן או מצטער. וכן כל כיוצא בזה."

פשט: ווען דער איסור אליין איז נאר מדרבנן (שבות), מעג א איד זאגן פאר א גוי עס צו טון (שבות דשבות = אמירה לעכו"ם + איסור דרבנן), אבער נאר אונטער דריי תנאים: (1) מקצת חולי, (2) צורך הרבה, (3) צורך מצוה.

חידושים און הסברות:

א) חילוק צווישן חולה און מקצת חולי:

דער ראב"ד פרעגט אויפן רמב"ם: פריער האט דער רמב"ם געלערנט אז פאר א חולה שאין בו סכנה מעג א **איד אליין** טון א דבר של שבות. אויב אזוי, פארוואס דארף מען א גוי פאר מקצת חולי? דער מפרש ענטפערט: **מקצת חולי איז א קלענערע מדרגה ווי חולה שאין בו סכנה.** א חולה — מעג דער איד אליין טון שבות. א מקצת חולי (ווי א קאפוויי) — מעג מען נאר זאגן פאר א גוי צו טון שבות.

ב) דוגמאות פון שבות דשבות: ארויפגיין אויף א בוים (שמא יתלוש), שווימען (שמא יעשה חבית), טראגן מחצר לחצר אן עירוב (כרמלית — דרבנן). דער רמב"ם ברענגט פראקטישע ביישפילן: ברענגען א שופר ראש השנה שחל בשבת, א מעסער פאר מילה, הייס וואסער פאר א קטן אדער מצטער.

ג) פראקטישע נפקא מינה — עלעקטרישע זאכן: לויט רוב פוסקים וואס האלטן אז עלעקטרישע זאכן (ווי עיר קאנדישן) זענען נאר אסור מדרבנן, מעג מען זאגן פאר א גוי אנצוצינדן עיר קאנדישן ווען ס'איז הייס — ווייל דאס איז שבות דשבות מיט צורך גדול.

ד) [דיגרעסיע: דער שוואכקייט פון "צורך גדול" אלס קריטעריום:]
דער באגריף "צורך גדול" איז זייער שוואך און סובייעקטיוו — **יעדער מענטש קען מחליט זיין אז ביי אים איז צורך גדול**, און דאס פירט דערצו אז מענטשן רופן אסאך א גוי שבת פאר אלערליי זאכן. שבות דשבות איז בעצם נישט קיין שטארקע איסור — ס'איז נאר גע'אסר'ט לכתחילה, אבער ס'איז דא א גרויסע נידון וויפיל מען קען מיקל זיין. די אחרונים מוזן טרעטן וואס "צורך גדול" מיינט באמת. בכלל ביי איסורי דרבנן איז מען מתיר במקום צורך גדול.

הלכה: הלוקח בית בארץ ישראל — אמירה לעכו"ם פאר ישוב ארץ ישראל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הלוקח בית בארץ ישראל — מותר לומר לגוי לעשות בשבת, שאמירה לעכו"ם ודומיהן אינן אלא איסורים מדבריהם, ובמקום ישוב ארץ ישראל לא גזרו בדבר זה."

פשט: א איד וואס קויפט א הויז אין ארץ ישראל מעג הייסן א גוי טון מלאכה בשבת (ווי שרייבן א שטר), ווייל ישוב ארץ ישראל איז אזא וויכטיגע מצוה אז חז"ל האבן בכלל נישט גוזר געווען אמירה לעכו"ם דערויף.

חידושים:

א) דער חידוש איז אז ביי אנדערע מצוות מעג מען נאר טון **שבות דשבות** (צוויי שיכטן דרבנן), אבער ביי ישוב ארץ ישראל האט מען בכלל נישט גוזר אויף אמירה לעכו"ם — אפילו ווען דער גוי טוט אן **איסור דאורייתא** (ווי שרייבן א שטר). דאס איז א גרעסערע קולא ווי סתם שבות דשבות.

ב) ס'איז דא א מחלוקת צי דער רמב"ם רעדט נאר פון ווען דער גוי טוט איסורי דרבנן, אדער אפילו דאורייתא. לויט דעם פשט אין רמב"ם משמע אז אפילו דאורייתא (ווי שרייבן א שטר) איז מותר בשביל ישוב ארץ ישראל.

ג) סוריא (כיבוש דוד) האט אויך דעם דין פון ארץ ישראל לגבי דעם ענין, הגם נישט לגבי אלע ענינים. דער רמב"ם ברענגט: **"וכן הלוקח בית בסוריא"** — ווייל סוריא איז כיבוש יחיד פון דוד המלך, און לגבי געוויסע הלכות האט עס א דין ווי ארץ ישראל. דער ענין פון ישוב ארץ ישראל מיינט אז אידן זאלן וואוינען דארט און נישט גוים.

הלכה: פוסק אדם עם הגוי על המלאכה — קבלנות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "פוסק אדם עם הגוי על המלאכה וקוצץ דמים, והגוי עושה לעצמו, אף על פי שעושה בשבת מותר."

פשט: מ'מעג אפשמועסן מיט א גוי אויף א מלאכה און אים צוזאגן א באצאלונג, און דער גוי ארבעט אויף זיין אייגענעם חשבון — אפילו ער ארבעט שבת איז מותר, ווייל דער גוי קלויבט אליין ווען צו ארבעטן.

חידושים:

דער יסוד: ווען דער איד דינגט דעם גוי אין **קבלנות** (באצאלט פאר די פראדזשעקט, נישט פאר די צייט), ארבעט דער גוי "לעצמו" — פאר זיך אליין. דער איד וויל נאר דעם רעזולטאט, נישט אז דער גוי זאל ארבעטן שבת.

הלכה: שוכר את הגוי לזמן מרובה — שנה או שתים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וכן השוכר את הגוי לימים מרובים מותר, אף על פי שעושה בשבת. כיצד? כגון ששכרו לשנה או לשתי שנים שיכתוב לו או שיארוג לו, ומותר, וכאילו קוצץ עמו שיכתוב לו ספר או יארוג לו בגד, שוכר בכל אשר ירצה. והוא שלא יחשוב עמו יום יום."

פשט: אויב מ'דינגט א גוי פאר א לאנגע צייט (א יאר, צוויי יאר) אויף שרייבן אדער וועבן, איז מותר אפילו ער ארבעט שבת — ווייל עס איז "כאילו" קבלנות. אבער תנאי: מ'טאר נישט רעכענען מיט אים יום יום.

חידושים:

א) דער גרויסער חידוש: אפילו ווען דער אופן פון באצאלונג איז נישט פארמעל קבלנות (ער באצאלט נישט פאר א ספעציפישע פראדזשעקט נאר פאר א צייט-פעריאד), אבער וויבאלד עס איז א **לאנגע תקופה**, קוקט מען

עס אן **"כאילו קוצץ עמו"** — ווי קבלנות. דער רמב"ם'ס לשון "כאילו" ווייזט אז עס איז נישט ממש קבלנות, נאר מ'באהאנדלט עס אזוי.

ב) "שיכתוב לו בכל אשר ירצה" — דער גוי האט נישט א ספעציפישע ספר צו שרייבן, נאר ער איז דער אידנ'ס שרייבער פאר די יאר, ער שרייבט וואס דער איד דארף. דאס איז א חידוש — אפילו אן א קלארע איינצלנע פראדזשעקט, וויבאלד עס איז א לאנגע צייט, איז עס "כאילו" קבלנות.

ג) "והוא שלא יחשוב עמו יום יום" — דער תנאי איז אז מ'רעכנט נישט אפ יעדן טאג. אויב מ'רעכנט טעגלעך, הייסט עס אז דער גוי איז מחויב צו ארבעטן יעדן טאג אריינגערעכנט שבת, און דאס איז שכירות (נישט קבלנות) און אסור.

ד) פראקטישער נפקא מינה: א עמפלויאי מיט א יערלעכע סעלערי, וואו מ'רעכנט נישט יעדן טאג, איז "כאילו קבלנות" — דער גוי קען אראפנעמען טעג, און דער איד איז נישט מקפיד אויף וועלכע טעג ער ארבעט, נאר אויף דעם רעזולטאט. עס איז א שמועס צי "365 טעג א יאר" מיינט אז ער מוז ארבעטן יעדן טאג (דעמאלטס אסור), אדער צי "א יאר" מיינט בכלליות אז ער זאל דעליווערן ארבעט (דעמאלטס מותר). דער פשט איז אז ביי "שוכר לשנה" איז דער איד נישט מקפיד אויף ספעציפישע טעג.

הלכה: בצינעא vs. בפרהסיא — מלאכה דורך א גוי ביי קבלנות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לפיכך, הפוסק עם הגוי לבנות חצרו או כותלו... אם עושה המלאכה במדינה (אדער תוך תחום שבת) — אסור להניחו לעשות בשבת מפני הרואים, שאין יודעים שפסק. ואם עושה חוץ לתחום — מותר."

פשט: אפילו ביי קבלנות, אויב די מלאכה איז אין שטאט (אדער אינעם תחום שבת) וואו אידן זעען, איז אסור — ווייל מענטשן ווייסן אז עס איז דעם אידנ'ס הויז אבער ווייסן נישט אז ער האט אפגעמאכט קבלנות, און עס זעט אויס ווי דער גוי ארבעט פאר דעם איד שבת. אבער חוץ לתחום, וואו קיין איד גייט נישט שבת, איז מותר.

חידושים:

א) דער חילוק צווישן תוך התחום און חוץ לתחום: אינעם תחום קענען אידן זען און חושד זיין; חוץ לתחום גייט קיין איד נישט שבת (ווייל מ'טאר נישט גיין חוץ לתחום), ממילא זעט קיינער נישט.

ב) פראקטישע נפקא מינה: א פעקטערי אין א גוי'אישע געגנט ביים עק שטאט — אויב קיין איד גייט נישט דארט שבת, איז עס ווי "חוץ לתחום" און מותר

. אבער אין שטאט, וואו יעדער ווייסט עס איז דעם אידנ'ס הויז, איז אסור אפילו ביי קבלנות.

ג) דער יסוד פון דעם איסור איז **מפני הרואים** (מראית עין / חשד / זלזול שבת) — מענטשן ווייסן נישט אז ער האט אפגעמאכט קבלנות, און עס זעט אויס ווי דער גוי ארבעט פאר דעם איד בשבת.

ד) פראקטישע דיסקוסיע — לאנדסקעיפינג ביי אן אידישע הויז:

דער עיקר איסור איז נישט דער מציאות פון מלאכה ביי אן אידישע הויז, נאר דער **חשד** אז דער גוי איז א שכיר יום פון דעם איד. אויב יעדער ווייסט אז עס גייט בקבלנות, וואלט עס געווען גרינגער. אבער אפילו ווען דער אידישער בעל הבית צאלט דעם קאנטראקטאר בקבלנות, צאלט דער קאנטראקטאר זיינע ארבעטער **פער שעה** — עס איז דא א "שליח לשליח" פראבלעם. דער מסקנא איז אז **פראקטיש האט מען נישט געלאזט גוים ארבעטן שבת** ביי אידישע הייזער, און אזוי איז אנגענומען אין הלכה.

ה) ביישפיל פון גארבעדזש קאלעקשאן: קיינער טראכט נישט אז דער סאניטעישאן ארבעטער ארבעט פאר דעם איד — ווייל עס באלאנגט פאר דער שטאט. דאס באווייזט אז דער איסור איז נאר ווען מענטשן **קענען חושד זיין** אז דער גוי ארבעט פאר דעם איד.

הלכה: פארדינגען א כרם/שדה פאר א גוי

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וכן מותר לאדם להשכיר כרמו לגוי" — מען מעג פארדינגען זיין כרם צו א גוי, אפילו דער גוי ארבעט שבת, **"שהרואה יודע שהיא שכורה בידו"** — ווייל דער רואה ווייסט אז עס איז געדינגען. **"או באריסות"** — אדער דער גוי ארבעט באריסות (ער נעמט א פראצענט פון דער תבואה).

אבער: "בדבר שהשם ישראל בעליו קרוי עליו ואין דרך אנשי אותו מקום להשכיר או להוזיל באריסות — אסור להשכירה לגוי" — ווען עס איז באקאנט אז דאס איז דעם איד'ס פעלד, און דארטן איז נישט איינגעפירט צו פארדינגען פעלדער, איז אסור, **"לפי שהגוי עושה באותו מקום מלאכה בשבת ונקרא שם ישראל בעליו"**.

חידושים:

א) דער חילוק פון "דרך אנשי המקום": דער היתר הענגט אפ פון **מנהג המקום**. אויב אין יענעם פלאץ איז שכירות/אריסות פון פעלדער א נארמאלע זאך, ווייסט דער רואה אז דער גוי ארבעט פאר זיך. אבער אויב עס איז נישט דער מנהג, וועלן מענטשן מיינען אז דער גוי איז א פועל פון דעם איד.

ב) קשיא פון דער מגיד (שו"ע הרב): אין דעם זעלבן פלאץ וואו שכירות איז דער מנהג — פארוואס זאל קבלנות (אריסות) זיין אסור? אויב יעדער ווייסט אז מען פארדינגט פעלדער, פארוואס זאלן אידן חושד זיין אז דער גוי איז א שכיר? **דער תירוץ:** ביי אריסות פירט זיך דער גוי ווי א בעל הבית — ער עסט די פירות, ער נעמט קעיר. אבער ביי אן אידישע הויז (ווי לאנדסקעיפינג), פירט זיך דער ארבעטער נאך אלץ **ווי א פועל**, נישט ווי א בעל הבית, און מענטשן ווייסן נישט דעם חילוק צווישן א פועל און א קבלן.

ג) מגן אברהם'ס שיטה: אפילו ביי א געהעריגע קבלנות, איז עס נאר מותר ווען דער גוי טוט עס **ביי זיך אין דערהיים**. ווען עס ווערט געטון ביי דעם איד'ס הויז, איז נאך אלץ אסור מצד **זלזול שבת** — "פני רואים", "שמא יחשדוהו".

הלכה: השאלת כלים לגוי

רמב"ם/רמ"א: מותר לבארגן אדער פארדינגען כלים פאר א גוי, אפילו דער גוי טוט מלאכה מיט זיי שבת, **ווייל מיר זענען נישט מצווה אויף שביתת כלים. אבל בהמתו ועבדו — אסור**, ווייל מיר זענען **מצווה אויף שביתת בהמה ועבד.**

חידושים:

דאס איז דער ערשטער מאל וואס דער רמ"א ניצט דעם באגריף **"שביתת כלים"**, וואס ער וואלט שוין פריער געקענט ניצן.

הלכה: שותפות מיט א גוי — המשתתף עם הגוי

דער רמב"ם'ס ווערטער: "המשתתף עם הגוי במלאכה או בסחורה בחנות — אם התנו מתחילה שיהא שכר השבת לגוי לבדו ויתן לו יום אחד כנגד יום השבת לישראל לבדו — מותר."

פשט: אויב מען האט פון אנהייב אפגעשמועסט אז שבת'דיגע פארדינסטן באלאנגען אינגאנצן פאר דעם גוי, און א צווייטער טאג (למשל זונטאג) באלאנגט אינגאנצן פאר דעם איד — איז מותר. שבת איז ממש דעם גוי'ס, דער איד האט גארנישט דערפון.

חידושים:

א) אויב מען האט נישט אפגעשמועסט פריער: "כשיבואו לחלוק — נוטל הגוי שכר השבת כולו לבד, ושאר חולקים אותו" — דער גוי נעמט דעם גאנצן שבת'דיגן פארדינסט, און דער רעשט ווערט צעטיילט. דער איד

פארלירט, ווייל ער באקומט נישט קיין טאג אנשטאט שבת. **"ואין לו מוצא אלא קניית יום השבת"** — ער האט קיין ברירה נאר "צו קויפן" דעם שבת.

ב) למדנות: ווען מען שמועסט אפ פריער, איז די שותפות **בטל פאר שבת** — יעדער ארבעט פאר זיך יענעם טאג, דערפאר קען דער איד באקומען א טאג צוריק. אבער אויב מען האט נישט אפגעשמועסט, איז דער איד'ס חלק אין שבת'דיגע פארדינסטן **אסור** ווייל דער גוי האט געארבעט פאר אים, און ער קען נישט "צוריקקויפן" א טאג.

ג) "וכן אם קבלו שדה בשותפות" — דאס זעלבע דין גילט ווען זיי האבן א פעלד באריסות/חכירה בשותפות.

הלכה: שותפות אן א תנאי — "יראה לי"

דער רמב"ם ווערטער: "אם לא התנו... יראה לי שהגוי נוטל לבדו שביעית השכר" — דער רמב"ם זאגט "יראה לי" (מיין שיטה), אז דער גוי זאל נעמען **א זיבעטל** פון דעם גאנצן פארדינסט (כנגד שבת).

חידושים:

דער רמב"ם באטאנט אז דאס איז **זיין אייגענע שיטה** — "יראה לי" — וואס באדייט אז עס איז נישט א פשוטע גמרא, נאר א חידוש פון דעם רמב"ם ווי צו האנדלען ווען מען ווייסט נישט וועלכע טאג'ס הכנסה איז וועלכע.

הלכה: נותן מעות לגוי להתעסק

דער רמב"ם ווערטער: "נותן מעות לגוי להתעסק, אע"פ שהגוי נושא ונותן בשבת, נוטל הוא שכרו בשבת, וכן הורו כל הגאונים."

פשט: ווען אן איד גיט געלט א גוי ער זאל אינוועסטירן און האנדלען דערמיט, אפילו דער גוי האנדלט אין שבת, מעג דער איד נעמען זיין פראפיט.

חידושים:

א) דער טעם איז ווייל עס איז בכלל נישט נקרא על שם ישראל — דער גוי טוט זיינס, ער איז א "שטילער אינוועסטאר." עס איז נישט אזוי ווי דער גוי ארבעט בשליחות פון דעם איד, דערפאר איז נישטא קיין זלזול שבת.

ב) פראקטישע אנווענדונג: סטאקס און אינוועסטמענטס וואו "זיין געלט מאכט געלט" אין שבת — דאס איז נישט קיין פראבלעם. סטאקס קען זיין אן ענין פון קנין (ער אוונט א חלק פון די פירמע), אבער ווען מ'רעדט פון מלאכה — קויפן און פארקויפן — איז דאס אויך נישט קיין פראבלעם ווייל דער גוי טוט עס פאר זיך, נישט בשליחות פון דעם איד.

הלכה: לא יתן אדם בערב שבת כלים לאומן גוי

דער רמב"ם ווערטער: "לא יתן אדם בערב שבת כלים לאומן גוי לעשותם, אפילו בקבלנות, אלא כדי שיגיעו מבעוד יום עד שתחשך."

פשט: מ'טאר נישט געבן א גוי'ישן ארבעטער כלים ערב שבת צו פאררעכטן, אפילו אין קבלנות, סיידן דער גוי קען ארויסגיין פון דעם איד'ס הויז פאר שבת.

חידושים:

א) דער יסוד פון דעם איסור איז **חשד/מראית עין** — מענטשן זאלן נישט זען ווי א גוי דרייט זיך ארויס פון אן אידישע הויז מיט ארבעט אין שבת. הגם דער גוי מעג ארבעטן (ווייל ס'איז קבלנות), איז דאס אויסזען פראבלעמאטיש.

ב) דאס זעלבע גילט פאר פארקויפן: אפילו דער קנין איז געשען פאר שבת, אויב דער גוי בלייבט נאך אין הויז און גייט ארויס מיט דעם חפץ אין שבת, זעט עס אויס ווי מ'האט אים פארקויפט אין שבת. דער רמ"א זאגט: מ'זאל נישט פארקויפן כדי שלא יצא — ער זאל נישט ארויסגיין מיט זאכן אין שבת.

ג) בנוגע בארגן (הלוואה) און משכון: מ'מעג צונעמען א משכון פון א גוי, אבער צוריקגעבן א משכון אדער געבן א מתנה — נאר אויב דער גוי גייט ארויס פון דעם הויז **פאר שבת.** ווייל אויב ער גייט ארויס אין שבת מיט א חפץ, זעט עס אויס ווי ביזנעס אין שבת. ביי בארגן איז בכלל נישטא קיין נבלה (קיין עבירה), **ס'איז נאר א חשד:** כל זמן שיושב בביתו — ווי לאנג דער גוי איז ביים איד, ווייסט קיינער נישט אימתי נתן לו, און ווען ער גייט ארויס מיט א חפץ — יראה כאילו הלוהו או עשה עמו מקח בשבת.

הלכה: הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת (שיקן א בריוו מיט א גוי)

דער רמב"ם ווערטער: "הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת — אם קצץ לו שכרו, מותר, אפילו נותנה לו ערב שבת עם חשיכה."

פשט: שיקן א בריוו מיט א גוי'ישן פאסטמאן — אויב מ'האט אפגעשמועסט א פרייז (קבלנות), איז מותר אפילו ממש פאר שבת, סיידן דער גוי גייט ארויס פון דעם איד'ס הויז פאר שבת.

חידושים:

א) אן א קציצת דמים (אן אפגעשמועסטן פרייז): עס גייט אפ צי ס'איז דא אן **אדם קבוע** — א באשטימטער פאסטמאן וואס זאמלט אגרות און שיקט זיי מיט שליחים. אויב יא, מעג מען, אבער **מיט א תנאי:** מ'מוז געבן די אגרת גענוג צייט פאר שבת אז עס זאל קענען אנקומען **סמוך לחומה** פון יענער שטאט פאר שבת. דער טעם: שמא זה שמקבץ אגרות ושולחן ביתו סמוך לחומה הוא — מיר ווייסן נישט וואו זיין הויז איז, דערפאר מוז גענוג צייט זיין פאר דעם ווייטסטן מעגליכן פלאץ (סמוך לחומה).

ב) אן אדם קבוע: אויב מ'שיקט סתם א גוי'ישן קעריער, איז **אסור לשלח ביד גוי אגרת לעולם,** סיידן מ'האט קצץ לו דמים (קבלנות).

ג) פארוואס העלפט דער אדם קבוע? ער איז נכלל אין קבלנות מצד זיין דזשאב — זיין ארבעט איז נישט באצאלט פער שעה, נאר פאר דעם רעזולטאט פון אנקומען די אגרת. ס'איז זיין פראפעסיע, דערפאר ברויכט מען נישט ספעציפיש אפשמועסן א פרייז.

הלכה: גוי שהביא חפציו לבית ישראל בשבת

דער רמב"ם ווערטער: "גוי שהביא חפציו בשבת ומכניסן לבית ישראל — מותר."

פשט: ווען א גוי ברענגט **זיינע אייגענע** זאכן אין אן אידישע הויז אין שבת, איז מותר, אפילו דער איד זאגט אים וואו צו לייגן עס.

חידושים:

דער חילוק: די גאנצע איסור פון ארויסגיין/אריינגיין מיט זאכן איז נאר ביי **דעם איד'ס זאכן.** ביי דעם **גוי'ס אייגענע זאכן** איז נישטא קיין פראבלעם. מ'לייגט נישט ארויף חומרות אויף גוים — מ'איז נישט חושד אז ס'איז דעם איד'ס זאכן.

הלכה: נותנים מזונות לגוי בשבת

דער רמב"ם ווערטער: "נותנים לו מזונות, נותנין לו ויוצא — אין אנו זקוקין לו."

פשט: מ'מעג א גוי געבן עסן אין שבת, און אויב ער טראגט עס ארויס, איז דאס נישט אונזער פראבלעם.

חידושים:

א) חילוק צווישן שבת און יום טוב: אין יום טוב איז דא א חשש אז אויב מ'אינווייט א גוי צו א סעודה, וועט מען קאכן פאר אים (בישול). אבער אין שבת קאכט מען סייווי נישט (אפילו נישט פאר א איד), דערפאר איז נישטא דער חשש.

ב) משל פון כלב: כעין נותנין מזונות לפני הכלב בחצר — מ'מעג געבן עסן פאר א הונט, און וואס ער טראגט עס ארויס איז נישט אונזער פראבלעם.

דאס איז נישט שביתת בהמתו.

הלכה: מי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום — נותן כיסו לנכרי

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום והיה עמו ממון — נותן כיסו לנכרי להוליכו, ובמוצאי שבת לוקחו הימנו, אע"פ שלא נתן לו שכרו, ואע"פ שנתנו לו משהחשיכה — מותר. לפי שאדם בהול על ממונו, ואי אפשר שלא ילך, ואם לא תתיר לו — יבוא להביאו בידו."

פשט: ווער עס גייט אויפן וועג און שבת קומט אן פלוצלינג, מעג ער געבן זיין בייטל געלט א גוי צו טראגן, אפילו אן באצאלונג, אפילו ס'איז שוין שבת. דער טעם: א מענטש איז בהול אויף זיין געלט.

חידושים:

א) דאס איז א **ספעציעלער היתר אין אמירה לנכרי** — כאטש מעולם האט מען נישט געטארט אמירה לנכרי, דא האבן חכמים מתיר געווען.

ב) "להוליכו" — לכאורה אפילו אין א רשות הרבים, וואס איז א דאורייתא פון הוצאה.

ג) אפילו אן שכר — ווען ער וואלט באצאלט, קען מען זאגן ס'איז קבלנות. דא רעדט מען אן באצאלונג — ס'איז געהעריגע אמירה לנכרי, און פונדעסטוועגן מותר.

ד) דער יסוד: אדם בהול על ממונו — א מענטש וועט נישט אוועקווארפן זיין געלט, ס'איז אי אפשר. די חכמים האבן געזען אז ס'איז נאר צוויי אפציעס: אדער דער גוי טראגט עס (איסור דרבנן פון אמירה), אדער דער איד טראגט עס אליין (איסור דאורייתא פון הוצאה). ממילא האבן זיי מתיר געווען דעם קלערן איסור (אמירה לנכרי) כדי צו פארמיידן דעם חמורן איסור (הוצאה בידים).

ה) א שאלה: דער היתר איז ווען דער איד איז "עמאשענעלי קאנעקטעד" צו זיין געלט — "בכיסו," ס'איז זיין בייטל. אבער וואס איז אויב א איד האט פונקט יעצט באקומען געלט (למשל א מציאה), וואס ער איז נאכנישט קאנעקטעד דערצו? אויף דעם איז נישטא דער זעלבער טעם פון "אדם בהול על ממונו," ווייל ער איז נאכנישט באהאפט דערמיט. אויף אזא געלט וואלט מען אפשר געקענט זאגן ער זאל עס לאזן, אדער טראגן פחות פחות מד' אמות (וואס איז אפשר נישט אפילו אן איסור דרבנן).

הלכה: ישראל שעשה מלאכה בשבת — במזיד און בשוגג

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ישראל שעשה מלאכה בשבת — אם במזיד, אסור לו ליהנות באותו מלאכה לעולם, ולשאר ישראל מותר ליהנות ממנו למוצאי שבת מיד. שנאמר 'ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם' — היא קודש ואין מעשיה קודש."

פשט: אן איד וואס האט געטון מלאכה בשבת במזיד — טאר ער אליין קיינמאל נישט הנאה האבן פון דעם (קנס לעולם). אבער אנדערע אידן מעגן הנאה האבן מוצאי שבת מיד. דער מקור איז דער פסוק "קודש היא לכם" — די שבת אליין איז הייליג, אבער נישט די מעשים/פרודוקטן פון שבת. דערפאר איז דער איסור נאר א קנס, נישט א דין אין דעם חפצא.

חידושים:

א) דער חילוק צווישן א גוי'ס מלאכה (וואו מ'האט מורא דער איד וועט אים זאגן לכתחילה, דערפאר דארף מען ווארטן "בכדי שיעשו" אדער אסור לעולם ביי בפרהסיא) — לעומת אן איד'ס מלאכה במזיד, וואו דער קנס איז שטרענגער פאר דעם מחלל שבת אליין (לעולם אסור), אבער גרינגער פאר אנדערע (מוצאי שבת מיד).

ב) ביי בשוגג — מעג אפילו דער מענטש אליין עסן מוצאי שבת. דער קנס פון "לעולם" איז נאר ביי מזיד. דער סברא איז: ביי שוגג איז נישט שייך אז ער וועט עס טון בכוונה, דערפאר איז נישט דא דער חשש וואס פאדערט א קנס.

ג) "וכן כל כיוצא בזה" — נישט נאר בישול, נאר אלע מלאכות.

הלכה: פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו — בשוגג יאכלו, שהרי לא נעשה בגופו מעשה ולא נשתנה. במזיד — ימתין עד מוצאי שבת."

פשט: פירות וואס מ'האט ארויסגעטראגן חוץ לתחום און צוריקגעברענגט — ביי שוגג מעג מען עסן אפילו בשבת אליין, ווייל דער פרי האט זיך גארנישט געביטן (קיין פיזישע שינוי). ביי מזיד דארף מען ווארטן ביז מוצאי שבת.

חידושים:

א) דער חילוק צווישן הוצאה חוץ לתחום און בישול: ביי בישול איז דא א שינוי אין דעם חפצא (דער מאכל איז אנדערש ווי פריער), דערפאר איז דא א קנס אפילו בשוגג (ביז מוצאי שבת). אבער ביי פירות וואס זענען נאר אין אן אנדער פלאץ געווען — "לא נעשה בגופו מעשה ולא נשתנה" — איז בשוגג מותר אפילו בשבת גופא.

ב) ביי מזיד איז דא א קנס ביז מוצאי שבת — דער קנס איז נישט וועגן א דין אין דעם חפצא, נאר א גזירה אויף דעם מענטש.

הלכה: שכר שבת — השוכר את הפועל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "השוכר את הפועל לשמור לו את פירותיו... לא יתן לו שכרו בשבת... ואם היה שכרו של שבת [=וואך] או של שנה — שבת בהבלעה, לפיכך אחראי שבת... ולא יאמר לו 'תן לי שכרי של שבת' אלא יאמר לו 'תן לי שכרי של שנה' או 'של חודש'."

פשט: מ'טאר נישט באצאלן א אידישן ארבעטער ספעציפיש פאר שבת-ארבעט (שכר שבת). אבער אויב מ'דינגט אים פאר א לענגערע תקופה (וואך, חודש, יאר), איז דער שבת-טייל "בהבלעה" — פארמישט אין דעם גאנצן באצאלונג, און ס'איז מותר.

חידושים:

א) נפקא מינה פאר חושן משפט (שומר שכר): אויב מ'טאר נישט באצאלן שכר שבת, הייסט עס אז שבת איז דער ארבעטער נישט קיין שומר שכר — ער איז א שומר חינם אדער גאר נישט קיין שומר. דערפאר, אויב עפעס פאסירט מיט די פרה אום שבת, קען דער בעל הבית נישט טענה'ן "דו ביסט א שוכר, דו ביסט חייב בגניבה ואבידה."

ב) "ולא יאמר לו תן לי שכרי של שבת": איין צד: ס'איז אן ענין פון "הבדלה" — ס'פאסט נישט צו רעדן פון שבת-געלט. אנדערער צד: ס'איז נישט סתם א דיבור-איסור, נאר א פראקטישע אנווייזונג וויאזוי די שכירות זאל אנגיין — מ'זאל עס באמת אנקוקן ווי א באצאלונג פאר א גאנץ יאר, נישט ווי א באצאלונג פאר שבת. אפילו ווען ס'איז אמת אז ער צאלט אויך פאר שבת (בהבלעה), נאך אלץ איז דא אן ענין מ'זאל נישט אזוי רעדן — כדי ס'זאל זיך נישט "אנקוקן" ווי שכר שבת.

ג) [דיגרעסיע: רבנים, חזנים, משגיחים — שכר שבת:] די "פרומסטע אידן" — רבנים, חזנים — ארבעטן בעיקר שבת. וויאזוי מעג מען זיי באצאלן? דער תירוץ: מ'צאלט זיי פאר דער צוגרייטונג (הכנה) ערב שבת — דער רב גרייט זיך צו צו שאלות ותשובות, דער חזן גרייט זיך צו צו דאווענען. דאס זינגען/דרשה שבת אליין איז "בהבלעה." אויב דער רב גרייט זיך נישט צו — איז א "גרויסע שאלה" אויב ער מעג נעמען געלט. דאס זעלבע גילט פאר קייטערינג, מחנות, משגיחים — זיי ארבעטן אויך ערב שבת, דערפאר איז עס בהבלעה.

[דיגרעסיע: "זה וזה גורם" — אנהויב פון דעם לעצטן חלק]

ווען עפעס איז נישט א "כלי" — נישט עמאציאנעל פארבונדן, נישט א מציאות וואס דער מענטש האט — איז נישט דא דער טענה פון "זה וזה גורם," און נישט דא דער חשש אז ער וועט נכשל ווערן. לויט אנדערע שיטות (נישט דער רמב"ם) איז די הלכה נישט אינגאנצן קלאר, און הלכה למעשה זאל מען פרעגן א רב.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות שבת פרק ו' — אמירה לעכו"ם

הקדמה לפרק

Speaker 1:

מיר גייען יעצט לערנען רמב"ם, הלכות שבת, ספר זמנים, דער זעקסטער פרק, פרק ו'. די ערשטע פאר פרקים רעדט דער רמב"ם הלכות כלליות וואס זענען נוגע אויף שבת. דאס הייסט, פאר ער גייט אריין אין די ל"ט מלאכות און מסביר זיין יעדע איינע, זרע, חורש, זאגט ער זאכן וואס זענען נוגע, דאס הייסט למשל אזעלכע כללים ווי כללים פון פיקוח נפש בשבת. דער סימן גייט זיין כללים פון דער איסור וואס הייסט אמירה לגוי. וואס הייסט אמירה לגוי? צו הייסן א גוי טון א מלאכה. און אין דעם סימן גייט שטיין די כללים ווען מ'טאר נישט און ווען מ'מעג יא.

פאר מיר הייבן אן דעם פרק, דארפן מיר אונז באדאנקען פאר די בעלי הקמה. אם אין קמח אין תורה. כדי מיר זאלן קענען לערנען און מרביץ זיין תורה און מאכן די שיעורים זאלן זיין צו דער זאך, דארף מען אריינלייגן געלט און ענערגיע. איז א געוואלדיגע שכוח פאר אונזער ספאנסאר, א חסיד, א נגיד, תומך תורה, אונזער ידיד ר' יואל אליעוו, וממנו ילמדו וכן יעשו.

שוין, זאגט דער רמב"ם, יא? געוואלדיג. קודם לאמיר לערנען די ערשטע סעיף און האבן א טראפל שמועסן וועגן אמירה לעכו"ם, און אריינגיין אין די פרטי דינים.

הלכה א: דער יסוד פון אמירה לעכו"ם

Speaker 1:

"אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת." א יוד טאר נישט טון קיין מלאכה אין שבת. ווען ער טראכטן, אקעי, א גוי האט נישט קיין מצוות, א גוי האט אן איסור אפילו צו היטן שבת, זאל מען אים הייסן. זאגט דער רמב"ם, **"אף על פי שאינו מצווה על השבת"**, אפילו אז דער גוי איז נישט מצווה על השבת, טארן מיר אונז נישט הייסן אים.

זאגט דער רמב"ם, נישט נאר דאס, נאר **"אף על פי שאמר לו קודם השבת"**. אפילו אויב דער יוד האט אים נישט געזאגט אום שבת. דאס וועט מיינען אז אום שבת טאר מען נישט זאגן פאר א גוי. נאר אפילו אויב ער האט אים געזאגט פאר שבת אז ער זאל טון מלאכות אום שבת, טאר מען אויך נישט. און נישט נאר דאס, נאר **"ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת"**. אפילו אויב ער דארף די ארבעט נאך שבת, טאר ער אויך נישט הייסן דעם גוי אום שבת ער זאל טון די מלאכה. נישט מותר צו זאגן פאר א גוי ערב שבת ער זאל טון א מלאכה אום שבת, אדער שבת ער זאל טון א מלאכה מוצאי שבת.

זאגט דער רמב"ם, **"ודבר זה אסור מדברי סופרים"**, דער איסור איז מדרבנן. דער איסור איז **"כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם"**. כדי שבת זאל נישט ווערן גרינג ביי מענטשן, וויבאלד ער לאזט עס באמת אליין, קודם האט דער גוי געטון, און א שבת וועט נישט האבן די שבת'דיגע צורה, א שבת טוט מען נישט קיין מלאכות, נאר מ'זעט טון מלאכות, ער הייסט דעם גוי, ער טוט, ער אליין אויך טון. ס'איז א איסור מדרבנן.

מחלוקת הראשונים אין טעם האיסור פון אמירה לעכו"ם

Speaker 1:

ס'איז נאך דא אויסצורעדן אביסל, דאס איז א מחלוקת הראשונים וואס איז די טעם האיסור פון אמירה לעכו"ם. איז ס'איז דא ראשונים וואס לערנען אז ס'איז א איסור דאורייתא, אזוי לערנט דער יראים, איך מיין דער בה"ג, ס'איז א איסור מדאורייתא, ווייל אזוי איז דא אין די גמרא אז מ'לערנט עס ארויס פון א פסוק. סאו אויב מ'לערנט עס ארויס פון א פסוק, סאו ס'קען אויסקוקן ווי א דאורייתא. אבער דער רמב"ם און אנדערע ראשונים לערנען ניין, אז ס'איז א איסור דרבנן.

און וואס איז טאקע די איסור? איז די וואס לערנען אז ס'איז א דאורייתא, ווועלן זיי אפשר זאגן "לא יעשה כל מלאכה", ס'איז ממש א דאורייתא. און נאכדעם איז דא נאך אפאר, די אגורות משה אין אפאר פלעצער ברענגט צו אז ס'איז דא ראשונים וואס לערנען אז ס'איז לענין פון שליחות אזוי ווי, אז נישט נאר טאר נישט א איד אליין טון א מלאכה, נאר דער גוי ווערט אזוי ווי א שליחות, ס'ווערט א שליחות לחומרא. ס'איז נישט אזוי פשוט, דער חתם סופר פרעגט אויף דעם, ווי איז שייך? די גאנצע איסור שבת איז אז א איד זאל רוען, אויף דעם איז נישט דא קיין שליחות, ס'איז ווי א ענין שבגופו. אבער דאס איז איין טעם.

די צווייטע טעם וואס אנדערע זאגן איז אז ס'איז א איסור, אזוי זאגט רש"י, א איסור, ס'שטייט אין פסוק "ודבר דבר", מ'טאר נישט זאגן עפעס וואס גייט גורם זיין א מלאכה. אבער דער רמב"ם נעמט נישט אן ווי דיביידע זאכן.

ווי דער רמב"ם'ס טעם שטימט מיט די הלכה

Speaker 1:

לויט די ביידע זאכן קומט אויס די שאלה, וואס טוט זיך האמיר, אויב איז דא א איסור אלס שליחות, קען מען פארשטיין אז אפילו ער זאגט אים ערב שבת, למעשה ווערט די מלאכה געטון בשליחות. אבער אויב די איסור איז אלס "ודבר דבר", וואס איז פשט פארוואס זאל "ודבר דבר" זיין אסור ערב שבת? זאגן, "ודבר דבר" איז א איסור אויף שבת. סאו ס'טייטש אזוי, לויט די ווארט שליחות איז לכאורה טאקע נאר אסור אויב מ'טוט עס אום שבת, אפילו מ'האט אים געזאגט ערב שבת. אבער זאגן אז מ'זאל טון עפעס מוצאי שבת, איז נישט דא אויף דעם קיין שליחות. אויב די טעם איז "ודבר דבר", איז אויך נאר ווען מ'זאגט עס בשבת, נישט קיין חילוק צו מ'זאגט עס אויף נאך שבת צו אויף שבת, אבער די איסור איז זאגן.

אבער דער רמב"ם מיט זיין מהלך זאגט ניין, אז ס'איז א איסור מדרבנן. סופרים, מען מאכט נישט קיין שליחות לחומרא, נישט ודבר דבר. איסור מדרבנן, מדברי סופרים, אז ס'זאל אויסקוקן שבת דעמאלטס זאל נישט ברענגען זלזול אין שבת. ממילא איז נישט קיין קשיא, ס'איז אסור סיי ווען מ'הייסט פאר שבת, ווייל דעמאלטס איז די איסור ווייל די מלאכה ווערט געטון שבת, סיי ווען מ'רעדט וועגן טון מלאכות און מ'זאגט פאר די גויים וועגן טון מלאכות, איז דאך דאך א שבת קלה ביי איינעם וואס איז יעצט עוסק מיט מלאכות. איז אסור מדברי סופרים כדי שלא יהא שבת קלה בעיניו.

איך זאג אז די ביידע פעולות וואס איך זאג פאר שבת און נאך שבת שטימט זייער גוט מיט זיין טעם האיסור. ווייל לויט די אנדערע טעם האיסור ווערט זייער שווער פארוואס ווערט עס אסור קודם אדער אחר שבת.

Speaker 2:

יא, אבער ס'איז נישט דא אמת'דיג קיינער וואס האלט אנדערש ווי די הלכות, רייט?

Speaker 1:

אמת, די הלכה איז זיכער אזוי. אבער איך זאג, לויט דעם רמב"ם שטימט די סיבה זייער שיין. ס'איז א סיבה וואס שטימט, די הלכה מיט די טעם האיסור

שטימען זייער גוט. די אנדערע טעמים איז שווער צו אנטשטעלן די איסור מיט די פרטי המצוה, מיט די פרטי האיסור.

Speaker 2:

מסתמא איז דא...

Speaker 1:

אה, אלעס איז דא פלפולים, אבער יא, איך זאג נאר אויבן אויף. זייער גוט. שטימט?

דיסקוסיע: צו זאגן פאר א איד מוצאי שבת

Speaker 2:

יא, איך וויל נאר קלאר מאכן אז איך בין גערעכט, רייט? ס'הייסט, ס'איז קלאר אז מ'טאר נישט הייסן ערב שבת, ס'העלפט נישט צו הייסן ערב שבת. און ס'איז אויך קלאר אז מ'טאר נישט זאגן אין שבת צו טון מוצאי שבת א מלאכה, זאגן פאר א גוי. אמת? אפילו פאר א איד טאר מען נישט. דאס איז אמת. נאך א זאך.

Speaker 1:

אה, דו מיינסט צו זאגן פאר א איד צו טון מוצאי שבת, באשטעלן?

Speaker 2:

יא, באלד וועט קומען די דין אין אזא זאך דא אדער שפעטער. אפשר זאגן פאר א איד איז מיט אן אנדערע איסור.

Speaker 1:

אקעי, דארף מען זען.

Speaker 2:

אז וואס?

Speaker 1:

איך ווייס נישט, מ'דארף טראכטן. אפשר ודבר דבר אן די שלא יהא שבת קלה בעיניו. וואס איז די זאך? דו מיינסט אז וואס דו קענסט נישט טון זאלסטו הייסן א גוי טון. ממילא איז שוין שבת נישט אזוי אנדערש. מ'וויל אז שבת זאל זיין זייער אנדערש ווי די וואכן, אז ס'זאל נישט זיין קיין שום מלאכות וואס זאלן נישט געטון ווערן. א איד פאר א איד, אפשר איז דא אן עקסטערע איסור פון ודבר דבר. איך מיין דער רמב"ם זאגט עס מער שפעטער.

Speaker 2:

אקעי. די נעקסטע הלכה זאגט דער רמב"ם אזוי: ס'איז אסור...

חידוש: דער איסור איז נישט אויף דער נוסח האמירה

Speaker 1:

וואס טייטש איך האב אויבן אויף געזאגט? לאמיר דאך זאגן א זאך. ס'קומט אויס אויך לויט דעם רמב"ם, לכאורה, אז יעדער איינער ווייסט עפעס פון די היתר, וואס עפעס איז א קלארע היתר. ס'קומט אויס פון דעם רמב"ם אז די איסור איז פארוואס? כדי ס'זאל נישט זיין א שבת טיפן מלאכות. ס'איז א שבת טיפן מלאכות אז דו זאלסט עס טון אליינס. סאו לויט דעם איז נישט קיין חילוק צו דו זאגסט אים בכתב, צו דו זאגסט אים מיט א רמז, צו דו זאגסט אים מיט א גימטריא, ס'מאכט נישט אויס. דער איסור איז נישט די נוסח האמירה, דער איסור איז מאכן א גוי זאל טון פאר דיר מלאכה. אויב די ווארט איז "דבר דבר", קען מען זען א חילוק צו מ'זאגט עס צו מ'זאגט עס נישט. אבער אויב די ווארט איז ווייל דער גוי טוט פאר דיר און ער טוט נישט פון זיך אליין, נאר דו האסט אים געהייסן, דעמאלטס איז דא א סיי וועלכע וועג פון הייסן.

סאו, יא. אקעי. ווייטער.

הלכה ב: גוי שעשה מלאכה מעצמו — דער דין פון הנאה

קיין היתר אויף מלאכה דאורייתא

Speaker 1:

וואס טוט זיך אויב דער גוי האט יא געטון א מלאכה? אקעי, לאמיר אנהייבן אזוי. יעצט קען מען לערנען נאך א זאך. דאס וואס מ'טאר נישט זאגן פאר א גוי, דער רמב"ם האט נישט פאר דעם קיין היתר, נאר א שבות קען מען באלד זען. אבער אויף א דאורייתא, דער רמב"ם האט געזאגט ווען מ'מעג יא. אויף א דאורייתא איז נישטא קיין איין היתר אין די גאנצע רמב"ם צו זאגן פאר א גוי צו טון א מלאכה. איך האב נישט געזען. ס'איז נישט אין דעם פרק. אויב דו האסט געזען, זאג מיר איך האב נישט געטראפן ביז דערווייל א וועג אז מ'זאל מעגן זאגן פאר א גוי צו טון א מלאכה. לכאורה נישט. נאר א דרבנן מעג מען זאגן פאר א גוי. יא. שבות דשבות וועט עס גערופן ווערן.

Speaker 2:

רייט. מיר האבן שוין דאס געזען פריער אויך, אז למשל ביי רפואה לצורך חולה שאין בו סכנה, אויך האט דער רמב"ם געזאגט, דארט האט יא דער רמב"ם געזאגט אז מ'מעג זאגן פאר א גוי צו טון א מלאכה דאורייתא, אמת? חולה שאין בו סכנה. חולה שאין בו סכנה. ס'שטייט אין רמב"ם מפורש. דא, חולה שאין בו סכנה, עושין לו כל צרכיו על ידי עכו"ם, כוללן א מלאכה. א שבות מעג א איד אליינס טון. סאו ס'איז יא דא א היתר פאר א חולה שאין בו סכנה, למשל, זאגן פאר א גוי. ס'שטייט נישט אין דעם פרק, ס'שטייט אין די פריערדיגע פרק, ביי הלכות חולה, פרק ב'. אבער חוץ פון דעם איז נאר א היתר אויף שבות. אזוי קומט אויס אין דעם פרק.

דער איסור הנאה ווען דער גוי האט געטון מעצמו

Speaker 1:

און וואס מיר קענען יעצט לערנען איז נישט זאגן. ווען ער האט נישט געזאגט, איז א נייע, קענסט זאגן ס'איז נישט בדו עבד אפילו, ס'איז נישט געווען קיין איסור בכלל. נישט געזאגט פאר גארנישט, איינער האט אים געזאגט, איז נאך א נתינה ביי די אין הלכה אין הלכה מחת. אבער קודם לערפט מען, קודם לערפט מען, א גוי וואס האט געטון א מלאכה צו א איד תראה נאבן דערפון, נישט וואלט ער געזאגט. סתם! ניין, די ווארט וועט דאך אויכעט, ווייל... אקעי, סתם א כסנופ פון די פראבלם, יא, אבער נישט וואלט אים געזאגט. סתייטש די עיקר ווארט דא איז, אז מ'זעהן דא, אז אפילו א גוי טוט אליין א מלאכה פאר א איד, נישט דער איד האט אים געזאגט, עס איז אויך אן איסור. איסור הנאה נישט... איסור הנאה און נישט דער זאגן. דאס איסור איז דער הנאה, עס איז נישט דער איסור. דאס עס וועט געטון פון דעם מלאכה, לויט די טעים פון די נאמען מען קען מען הערן פארוואס. דא איז איסור זאגן דער דער שיפת כלל ביי אים, אפילו אן זיין זאגן. עס איז נישט קיין איסור צו זאגן, ער איז שטאה דער פון דעם, מארגן וועט ער אים זאגן, און אים אריבער ווארגט ער אליין טעהים וכדם. יא, מ'קען זיך נישט זאגן אסור דער גוי האט איך נישט קיין אילך בשבות. מ'קען נאר זאגן אויף דער איד, וואס ער טאר נישט. ער טאר נישט נוצן דעם אין זאך. די איד איז נאר שייך ביי די עבד, ווייל דער איסור איז אויף דער גוי, און דער איד טוט נישט קיין מעשה.

איין סאך וואס מ'קען ער זאגן, זאגן דער רמב"ם אזוי, **גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת**. נישט דער איד האט אים געהייסן, א איד פאלגט דער פריערדיגער הלכה, אבער דער גוי טוט אליין. איז אזוי, **אם בשביל ישראל עשה**, אויב האט ער געטון דער מלאכה פאר א איד, **אסור ליהנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת**, טאר נישט דער איד הנאה האבן בעושה מלאכה עד מוצאי שבת, ביז מוצאי שבת, און מוצאי שבת איז **וימתין בכדי שיעשו**, אויך ווען יאמט און דארף ער ווארטן מיט כדי שיעשו, אזוי לאנג ווי ס'דווערט אז דער מלאכה זאל ווערן געטון, אזוי ס'זאל נישט האבן הנאה פון דעם וואס איז געטון געווארן בשבת. איך אויר דו עס אינערפון א קנאס. נישט דער קנאס, האבן יעצט גערעדט. ס'אלץ פארט פון די זעלבע גזירה פון אמירה לנחק, אז ס'זאל נישט ווערן געטון מלכות פאר א איד. אן איד זאל נישט ניצן גוים'ס מלכות שבת. ס'איז נאך איין לעוועל, נישט חוץ פון זאגן, אויך נישט ניצן.

דער דין פון בפרהסיא

Speaker 1:

ס'שטעט זיך אליינס פארוואס. **והוא**, דע הלכה אז דעמאלטס גייט מיר יום מעגן אן אבום פון דעם מוצאי שבת, מוצאי שבת, איז נאר **שלא יהא הדבר בפרהסיא**. דער גוי טאר זיכער נישט, דער איד טאר נישט לאזן אין די הקמנים. די זאך טאר נישט געשען בפרהסיא **עד שידעו בה רבים שהדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת**. דאס הייסט, אויב יעדער איינער ווייסט — באלד וועט מען זען אין די גמרא — אויב ס'איז א זאך וואס יעדער איינער ווייסט אז די בילדינג האט דער גוי געבויט פאר א איד שבת, טאר דער איד קיינמאל נישט וואוינען אין דעם בילדינג, קיינמאל נישט הנאה האבן פון דעם מעשה, אפילו נישט נאך בכדי שיעשו. ווייל דאס איז שוין נאך א גרעסערע זלזול אין שבת. אבער ווען מ'וועט...

רמב"ם: גוי שהדליק את הנר

Speaker 1:

דאס איז אן ענין פון א קנס? נישט א קנס, מיר האבן יעצט גערעדט. ס'איז אלץ פאר די זעלבע גזירה פון אמירה לנכרי, אז ס'זאל נישט ווערן געטון מלאכות פאר א איד. א איד זאל נישט ניצן גוים'ס מלאכות שבת. ס'איז נאך איין לעוועל, נישט חוץ פון זאגן, אויך נישט ניצן.

פארשטייסטוך אליינס פארוואס. והוא, די הלכה אז דעמאלטס גייט מען יא מעגן הנאה האבן פון דעם מוצאי שבת, איז נאר שלא יהא הדבר בפרהסיא. דער גוי טאר זיכער נישט, דער איד טאר נישט לאזן, על כל פנים, די זאך טאר נישט געשען בפרהסיא די מלאכה, עד שיודע ברבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת.

אז אויב יעדער איינער ווייסט - באלד וועט מען זען די גמרות - אויב ס'איז א זאך וואס יעדער איינער ווייסט, די בילדינג האט די גוי געבויעט פאר א איד שבת, טאר דער איד קיינמאל נישט וואוינען אין די בילדינג, קיינמאל נישט הנאה האבן פון די מעשה, אפילו נישט נאך בכדי שיעשו, ווייל ס'איז שוין נאך א גרעסערע זלזול אין שבת.

אבער אם בשביל עצמו לבדו, אויב א גוי טוט עפעס פאר זיך אליין און דער איד וויל נאר הנאה האבן דערפון, אוכל, דאס איז מותר הנאה האבן פון דעם אין שבת. די איסור הנאה איז ווען ער מאכט עפעס פאר די איד.

יעצט גייט דער רמב"ם ברענגען די גמרות, קוקטס אהער. **גוי שהדליק את הנר, משתמש לאורו ישראל.** מעג א איד הנאה האבן פון די לעכט, ווייל ער האט אנגעצונדן, סתמא זאגט מען אז ער האט אנגעצונדן פאר זיך.

נישט סתמא, די לשון איז נישט סתמא. דער גוי האט אנגעצונדן פאר זיך א לעכט. שטייט נישט אז דער איד האט אנגעצונדן פאר זיך א לעכט. ס'שטייט "גוי שהדליק את הנר". זאג איך א מסתמא, ווען ער זאגט נישט, ווען אונז ווייסן נישט אז ער האט אנגעצונדן פאר א איד, דעמאלטס מעג מען.

אבער **אם בשביל ישראל**, אויב ווייסט מען אז ער האט אנגעצונדן אין זיין הויז, ביי אים אין זיין זאך...

Speaker 2:

אזוי האב איך אויך געזאגט. "גוי שהדליק את הנר", ס'שטייט נישט "לעצמו". אם בשביל ישראל איז נאר ווען מ'ווייסט קלאר אז ס'איז בשביל ישראל.

Speaker 1:

ניין, דו ביסט מחדש יעצט א נייע היתר וואס שטייט נישט דא. אזוי זאגט דער רמב"ם. דער רמב"ם איז מחדש די היתר. "גוי שהדליק את הנר", א גוי האט אנגעצונדן א לעכט, מעג א איד הנאה האבן פון דעם, אוכל, **אם בשביל עצמו הוא. אם בשביל ישראל**, דעמאלטס איז אסור.

באט ער האט נישט געזאגט "אם בשביל עצמו".

Speaker 2:

לייגסטו צוריק, אם בשביל עצמו, לייגסטו צוריק אפילו לא בשביל עצמו, מ'ווייסט נאר נישט. באלד וועלן מיר זען די הלכות, מ'ווייסט נאר נישט.

Speaker 1:

דאס האב איך געזאגט. אז ווען ער צינדט אן א לעכט, איז ווי לאנג מ'ווייסט נישט אז ער האט אנגעצונדן פאר א איד...

די זעלבע זאך, נישט אונטערשטעלן עס, **הדליק לו נר מאימתי מותר ליהנות ממנו? משיכלה קיסם שבו הוא מדליקו.** ווען דער גוי צינדט אן א לעכט, פון ווען מעג מען הנאה האבן דערפון? פון ווען ער האט פארלעשן דעם שפרענגהעלץ מיט וואס ער האט עס אנגעצונדן.

הלכה ג: כבש לירד מן הספינה, מילא מים, ליקט עשבים

Speaker 1:

אבער דער רמ"א זאגט, **והוא הדין בכל מלאכה שעושה הגוי לעצמו, מותר לישראל ליהנות ממנו.** די זעלבע זאך, נישט סתם עס, הדליק לו נר, ער האט אנגעצונדן א לעכט, מ'זעט אז ס'איז טינקלער, ער האט אנגעצונדן א לעכט. וואס איז די שאלה?

פארשטייסט וואס איך זאג? ער קען נישט בכלל דעם איד, ער האט אים בכלל נישט געקענט דעם איד, דאס איז א פראבלעם. ווען מ'זעט עפעס, זעט מען באלד חידושים, און מ'זעט באלד חידושים.

איך האב אפגעלערנט דעם רמ"א, אז ווען א גוי צינדט אן א לעכט צו ליינען א זאך, וואס דו האסט א מנהג אזוי צו טון, אבער אויב א גוי צינדט אן פאר א איד, טאר מען נישט. דו האסט גענומען א זאך, דו האסט אים צוריקגעדרייט א שורה צוריק, דו האסט אינוועטעד פון די קולא שלא הורו בו רבותינו, אז דו מאכסט א חילוק און א נייע היתר וואס מאכט אפילו נישט קיין סענס. ס'גייט נישט אזוי, מ'לערנט נישט אזוי.

נו נו, שוין, ער ברענגט נאך א דוגמא. מ'איז אנגעקומען מיט א שיף, און מ'דארף מאכן אזא טרעפ אראפצוגיין, מאכן א כבש אראפצוגיין פון די שיף. **עשה כבש לירד בו מן הספינה**, דער גוי האט געמאכט א כבש אראפצוגיין פון די שיף, מעג דער איד, נאכדעם וואס ער איז אויך אנגעקומען מיט די זעלבע שיף, מעג ער אויך אראפגיין מיט דעם. פארוואס? ווייל מ'זאגט אז ער האט עס געמאכט פאר זיך, ער האט עס געמאכט אראפצוגיין, לירד. אבער **והוא שלא ידע שעשה בשביל ישראל**, אויב ווייסט ער אז ער האט עס געמאכט פאר דעם איד, דעמאלט איז אסור.

נאך א דוגמא: **ער האט אנגעפילט וואסער להשקות בהמתו**, צו געבן צו טרינקען פאר זיין בהמה, און דער איד האט אויך א בהמה, **משקה אחר ישראל**, מעג דער איד געבן צו טרינקען פאר די בהמה פון די זעלבע. די זעלבע זאך, **ליקט עשבים להאכיל לבהמתו**, ער האט געקליבן גראז פאר זיין בהמה, אויכעט מעג דער ישראל לאזן זיין בהמה זאל עסן דערפון.

רמ"א: שלא יהא הגוי מכיר את ישראל — דער חילוק פון "מכירו"

Speaker 1:

אבער זאגט דער רמ"א, **והוא שלא יהא הגוי מכיר לו את ישראל**, דאס איז נאר ווען דער גוי קען נישט דעם איד, ווייל דעמאלט זאגט מען אז ווען ער האט אנגעפילט וואסער, מעג דער איד אויך נעמען. אבער אויב קען ער דעם איד, דעמאלט טאר מען נישט. פארוואס? ווייל **מ'האט מורא שמא ירבה במלאכתו בשבילו.** דעמאלט האבן מיר מורא אז אפילו ער האט געפילט נאר וואסער פאר זיין בהמה, אבער היות ער קען דעם איד, נעמט ער מער וואסער, טוט ער מער מלאכות. **שמא ירבה במלאכתו בשבילו**, ער טוט מער מלאכות, ער קלויבט מער עשבים, אדער אזוי ווייטער. **ונמצא** קומט אויס **אז עושה בשביל ישראל**, אז ער גייט יא טון, דעמאלט קומט אויס אז א חלק פון די מלאכה טוט ער בשביל ישראל, איז עס אסור.

וכן, זאגט דער רמ"א, **כל דבר שאפשר להרבות בו**, יעדע זאך וואס איז שייך להרבות בו, דאס הייסט למשל, נישט איין לעכט, נאר ווען ער צינדט אן מערערע לעכט, קען זיין אז די לעצטע פאר לעכט איז געווען פאר'ן איד.

אדער קדיאים דער גוי גייט אויף די עשבים, ווייל עשבים אדער מים קען דיך מאכן מער.

למשל, א כבוס און א נר איז נישט שייך מער, ווייל נר לאחד נר למאה. און די מים האבן די כבוס, איז די זעלבע כבוס, יעדער איינער גייט עס דאך. איך קען נישט מאכן מער. ער גייט עס קלאר זאגן, די רמב"ם גייט עס זאגן די נעקסטע שטיקל.

הלכה ד: דבר שאין בו להרבות – נר וכבש

Speaker 1:

כהאי גוונא איז דא משהו אפשר א ערבות גוי. אבער דאס האב איך שוין געזאגט, מען זאגט, עני דוגמא וואס דו קענסט טראכטן אז דער גוי טוט מער, **לא יהנה בה בשבת**, און ער איז קיין עניו מכירו. אויב ער קען אים נישט, דעמאלטס טראכט נישט אז דער גוי מאכט עס פאר א איד וואס ער קען נישט. נאר א איד טוט א טובה פאר א איד וואס ער קען נישט. א גוי, ער זאל נאר טון פאר זיין אינטערעס. אויב ער קען אים, האט ער א חשבון. סאו אויב ער קען אים, טאר ער נישט, ווייל דעמאלטס דארף ער חושש זיין אז ער טוט מער.

ס'איז נישט נאר ווען מ'ווייסט אז ער טוט מער, נאר אפילו למשל ער האט אנגעפילט די איין... ער האט געברענגט איין גרויסע שיסל וואסער. איז דער חשש אז... וואס איז א דבר שאפשר... אפשר... ער קען דיך דיר ברענגען א גרעסערע, און ער קען דיך דיר ברענגען א קלענערע. סאו עס קען זיין, דא איז א חומרא, רייט? אונז ווייסן אז ער קען דיך, און דו ווייסט נישט שוין ער האט געזאגט ברענגט פאר דיר. זעסטו אז ער ברענגט פאר זיינע אייגענע? נאך אלץ איז מען חושש אז ער האט געברענגט מער פאר דיר.

אה, ווייל דא איז דא איין בול הרבה זענען למעשה, וואס איז נישט שייך ביי דעם קיין ריבוי אדם, כי גוין, ער האט אנגעצונדן איין לעכט, אדער ער האט געמאכט די כבוס, ס'איז איין גליטשער וואס ער האט געמאכט. הואיל וואס איז ווייל עס וואס ער האט געמאכט פאר זיך, **נהנין אחריו ישראל בשבת**, מעג א איד הנאה האבן דערפון, אפילו דער גוי קען אים, ווען איך האב עס אבער געטון פאר זיך. זייער גוט.

נר במסיבה: רוב ישראל / רוב גוים

Speaker 1:

דאמער וואס איז אויף ס'איז א גרויסע פארטי, אונז אונז פארטרייען זאך אידן אין גוין. וויאזוי אידן אין גוי'ן כסף? סא נאך אלץ איז געווער קלאר, צו ווען דער ראמעל האט געזאגט מע עס מו, וואס ער איז געמיינט צו זאגן. מע עס מו, מיינט אויך, ווען אונז ווייסט נישט?! און איז קלאר!, אויב עס האט אונז נישט קלאר, אקעי, דא איז אן אנדערע מצב.

ס'איז ישראל אסור לשתמש לאורא, ווייל אונז זאגן אז דער מדליג, דער גוי וואס צינדט אן, **על דעת הרב**, ווער מדליק צינדט אן פאר די רוב וואס גייען עס נוצן. ווייל ער גייט נאך רוב. אויב איז **רוב ישראל**, צינדט ער דאך סתם פאר די אידן. און אויב איז **רוב גוים**, אויב איז דא רוב גוים, **מותר להשתמש לאורה**, מעג ער אנצינדן לאורה.

ס'איז טאקע דא לכאורה באופן ווען ס'איז דא איין לעכט. אויב גרייט מען אן אויף יעדע טיש לעכט, איז דאך אויף די טיש האט ער געמאכט פאר אידן.

Speaker 2:

יא, איין נר. נר הדולק. יא.

Speaker 1:

מחצה למחצה, אויב איז דא א מחצה על מחצה, דעמאלטס האט ער פונקט אזוי אין זין די אידן ווי די גוים, ער האט אין זין ביידע, אדער אונז ווייסן נישט וועמען ער האט אין זין, דעמאלטס איז אסור.

Speaker 2:

יא, גוט, ס'איז א ספק, נישט קלאר וואס איז טייטש מחצה על מחצה. ער האט טראכט ער ביידע.

Speaker 1:

אה, אזוי זאגסטו. אקעי. **מדליק על דעת הרב**, און אזוי, דאס איז די אייגענטליכע... דעמאלטס איז עס אסור.

הלכה ו: נפלה דליקה בשבת – גוי שבא לכבות

Speaker 1:

נאך א הלכה. יא. **נפלה דליקה בשבת.** א הלכה וועגן א דליקה. ס'איז געפאלן א... ס'איז אנגעצונדן א פייער. ס'איז דא, נעכטן האבן מיר דא געלערנט די לשון "נפלה דליקה", ס'איז געפאלן א פייער. איך מיין אז ס'איז אראפגעפאלן א שטיקל פון די פייער און ס'האט זיך אנגעהויבן אנצינדן.

Speaker 2:

יא, א פייער, ווי לאנג מ'האלט עס איז קאנטראל, יא, ס'איז דא א לעכט, ס'איז ליגט אין דעם. ס'פאלט ארויס פון דארט, איז שוין פאלט עס פון הימל.

Speaker 1:

אה, איך מיין נישט. "נפלה דליקה" איז א לשון, איך ווייס נישט טאקע פארוואס מ'רופט עס. ס'איז געווארן געמאכט, ווייל ס'איז נישט קיין זאך וואס... נישט פשט אז איינער האט עס אנגעצונדן. איך מיין, ס'קען זיין אז איינער האט עס אנגעצונדן, אבער ס'מיינט "נפילה", ס'איז אן עקסידענט, רייט? ס'איז געשען סאמהאו.

שוין. **ובא נכרי לכבות**, און דער גוי קומט אויסלעשן. דאס איז אפילו מותר, ער קומט דאך יא פאר דיר, רייט? ער גייט אויסלעשן די דליקה. איז, ער טוט דאך עס לטובת די איד. איז, איז, איז, ס'ווערט אן הלכה אנדערש. אונז זאגן נישט אז ער טאר עס נישט אויסלעשן, אדער א איד טאר נישט הנאה האבן פון עס אויסלעשן. נאר **"אין אומרים לו"**, די איד טוט גארנישט. מ'טאר אים נישט זאגן "לעש אויס", דאס איז אמירה לעכו"ם נאך אלץ דא.

אבער די חלק אמירה לעכו"ם אז אפילו דער גוי טוט עס פון זיך אליין, אויב טוט ער עס פאר די איד טאר מען נישט, דאס איז נישט דא. ער דארף אים נישט זאגן "לעש נישט אויס". ער האט נישט קיין שביתת עבדו אליין. אונז האבן נישט די חיוב אז ער זאל שובת זיין. פארקערט, א גוי דארף נישט שובת זיין.

די גאנצע איסור איז דאך נאר "שלא תהא שבת קלה בעיניו". מיטן אים לאזן אויסלעשן א פייער, דאס מאכט נישט שבת קלה בעיניו. און אפילו סכנה איז דאך א זעלטענע זאך וואס געשעט. די מער בעיסיקס, מ'זאגט קיינמאל וואס מ'דארף זאגן פאר א גוי "אל תכבה", ער טאר נישט אנפאנגען דערפון.

אמת, ער טאר נישט אנפאנגען דערפון, אבער גייט דער איד זאגן "טו נישט", ווייל ער גייט זיך אנפאנגען דערפון? דער גוי טוט דעם איד שלעכטס, ער גייט אים טון אן אומגליק, ער גייט אים טון אן א נזק. דארף מען קיינמאל, ס'איז נישט דא קיינמאל אזא הלכה. ווארדאי, ס'איז useless, ס'איז נישט ריכטיג. אויב איז ער א חבר וועט ער אים זאגן, אבער ער דארף נישט זאגן. ס'איז נישט דא אזא הלכה.

דיון: פארוואס מעג דער איד הנאה האבן פון כיבוי דליקה?

Speaker 1:

יעצט, דא וואס דא בלייבט א שאלה, דארף מען פארענטפערן נישט די שאלה, פארוואס מעג דער איד לכאורה הנאה האבן פון די כיבוי דליקה? מ'האט דאך געלערנט אז א גוי וואס טוט פאר א איד טאר ער נישט הנאה האבן, אפילו אין ספק, אפילו אין מכירו.

אויף דעם מוז מען זאגן א תירוץ, איך מיין א לומד'ישע תירוץ, און מ'געפינט אין אנדערעס, א תירוץ אז ס'הייסט נישט קיין הנאה. הנאה הייסט ווען ער האט געטון עפעס, יעצט איז ער מונע געווען א הפסד. ס'הייסט נישט קיין הנאה פון מעשה שבת ווען ער האט נאר מונע געווען א הפסד פאר'ן איד.

לויט דעם קען מען צושטעלן אויף אנדערע זאכן, נישט נאר א דליקה וואס דו זאגסט איז א סכנה. עני אופן וואס דער גוי טוט נאר א מלאכה וואס איז א מניעת הפסד, הייסט נישט הנאה פון מעשה שבת, ס'איז נאר אזא מבריח

ארי. מ'קען הערן אזוי. ס'איז נישט פשט אז ער האט יעצט געבויט א קיטשן, און אזוי ארום די קיטשן וואלט חרוב געווארן ווען די דליקה וואלט עס אפגעברענט. אבער דאס הייסט נאר אזא מבריח ארי.

אבער איך האב געטראכט אז דער טעם איז מער פשוט, ווייל אזוי ווי דער רמ"א זאגט, ווען ס'וואלט געווען שביבות ישראל אליין וואלט מען אים געדארפט סטאפן. אבער דאס איז דאך נישט די ווארט. די ווארט איז דאך נאר וועגן זלזול אין שבת. און מ'לעשט אויס א זאך וואס איז א סכנה, א זאך וואס איז זייער וויכטיג, איז נישט קיין זלזול אין שבת, ווייל מ'פארשטייט פארוואס א גוי לעשט דאס אויס, ווייל ס'איז א הצלת סכנה. ווען א גוי ארבעט איז עס אן ענין פון זלזול אין שבת.

So if you like, מיינט אז נעקסטע מאל גייט דער איד אליין אויסלעשן א פייער. אבער ס'איז נישט פשט אז ווייל דער גוי טוט יעצט די מלאכה גייט דער איד טון די מלאכה. ווייל מ'טוט מלאכות בשבת גייט דער איד אויך טון מלאכות בשבת. דאס איז דאך נישט אן ענין ווי אז ווען מ'לעשט אויס א פייער איז שבת קלה בעיניו. איך האב דא א סכנה, איך האב דא א פראבלעם.

הלכה ה: מת שעשו לו גוים ארון וקבר בשבת

קריאת לשון הרמב"ם

Speaker 1:

זאגט די רמב"ם ווייטער: **מת שעשו לו גוים ארון**, ס'איז געשטארבן א מת, און די גוים האבן אנגעהויבן בויען אן ארון און גראבן א קבר בשבת, דאס איז בונה און חופר, חורש, וואטעווער. **או הביאו לו**, זיי האבן געברענגט מיט מסתמא ד' אמות ברשות הרבים, **חלילים לספוד בו**, אמאל האט מען געצײלט פלעגט מען ביי א לוי' אויך מאכן מוזיק, נישט נאר ביי א חתונה. האט מען געברענגט חלילים צו בלאזן מוזיק, מ'האט געמאכט א הספד מיט אונטערגעברענגט מיט כלי קודש, מיט כלים, אינסטרומענטס. איז געשען א מת, און די גוי האט שנעל אנגעהויבן טון די זאכן.

איז אזוי, וואס מעג מען הנאה האבן פון דעם? די זאכן עניוועי איז נישט נוגע שבת, די זאכן עניוועי באגראבט מען, חשיבות טיילט מען מיט א מת שבת. אבער מוצאי שבת ווערט יעצט די שאלה צו מ'מעג הנאה האבן פון דעם.

איז אזוי, **אם בצנעה**, אויב האט דאס די גוי געטון בצנעה, איז די הלכה אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט, אז מ'טאר נישט הנאה האבן דערפון ביז מוצאי שבת, און מוצאי שבת דארף מען ווארטן בכדי שיעשו. דו ווארטסט בכדי שיעשו למוצאי שבת, אזוי האסטו נישט הנאה פון דעם וואס ס'איז געשען בשבת, ווייל דו דארפסט עניוועי נאך ווארטן די פאר שעה וואס ס'האט געדויערט, און נאכדעם **יקבר**, מען מעג אים קובר זיין.

דין פרהסיא — חומרא יתירה

אבער ס'איז טאקע דא קומט נישט צו קיין קולא, דא קומט נאר צו א חומרא. ווי מ'האט געזאגט א קבר באסטרטיא גדולה, ס'איז פריער, אבער די כלל פון פרסום האט שוין די רמב"ם אויך געזאגט בעצם. לכאורה דאס איז נאר די דוגמא פון יענע כלל.

אבל אם היה הקבר באסטרטיא, אויב די קבר איז אבער אויף א גרויסן שטח, **או ארון על גבה**, ווען די ארון ליגט דארטן, **וכל העוברים**, אלע וואס גייען אדורך, **אומרים שזו שעושין עכשיו בשבת לפלוני**, זיי זעען וואס מ'ארבעט יעצט בשבת, לפלוני, ס'איז פאר דעם נפטר. אסטרטיא גדולה טייטשט א גרויסע הייוועי, יא? אסטרטיא איז א שוק, אן אפענע פלאץ וואו מענטשן דרייען זיך, נישט אן אפענע שטח, ס'איז א פלאץ וואו מענטשן דרייען זיך דארט. דאס איז א רוימישע ווארט פאר א הייוועי אדער עפעס אזאנס.

איז **הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל לעולם**, איז דעמאלטס טאר נישט דער איד ווערן באגראבן אין דעם קבר, **מפני שהוא בפרהסיא**, ווייל דאס איז א בפרהסיא, און בפרהסיא איז דא א גרעסערע חומרא ווי "ימתין ממוצאי שבת", מ'טאר אים בכלל נישט הנאה האבן פון דעם.

קושיא: פארוואס "לפלוני" — דער מת איז דאך פטור מן המצוות

וואס איז מיר זייער אינטערעסאנט, ווייל דער מת איז דאך פטור מן המצוות, יא? "למתים חפשי". ער זאגט "לפלוני הוא". איך קען פארשטיין, ער מיינט צו זאגן פאר די כבוד פון די משפחה, "יקרא דחיי", און זיי זעענען די וואס גייען יעצט אנגרייטן אן אנדערע קבר. אבער די ווארט "לפלוני" איז אביסל אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דאך נישט די ווארט, ווייל ער טוט דאך א מלאכה פאר די מת, און די מת איז שוין פטור פון כל התורה כולה, ער מעג שוין הייסן, ער מעג שוין מחלל שבת זיין פאר די אידן. "לפלוני" איז אביסל אן אינטערעסאנטע ווארט דא.

דין ישראל אחר — מותר לקבור בו

זייער גוט, אבער מותר, דו זעסט עס קלאר. **"אבל מותר ליקבר בו ישראל אחר"**, אן אנדערע איד מעג מען יא באגראבן.

Speaker 2:

ניין, דא שטימט עס ווייטער, ווייל ס'איז פאר די פאמיליע.

Speaker 1:

איך זאג, ס'איז דא אין די גמרא די שאלה, "רב חסדא", ער ווייסט נישט די ערפינג קפידא פאר די קרובים און די משפחה.

לעזט ער ווייטער, דא איז געהאבן מיט נושא. ס'שטימט זייער גוט מיט די נושא פון אונזערע כלל שבת. ס'קען נישט זיין אז יעדער איינער גייט דאך די קבר, ווייסט די קבר? די גוים האבן עס געמאכט פאר אידן שבת, פאר דער איד שבת, פאר דער קבר. פאר א צווייטן, ס'איז שוין געווען גרייט א קבר, מ'האט עס גענוצט. ס'הייסט, ער האט עס נישט געמאכט פאר אים, ער האט עס נישט געמאכט פאר אים.

"מותר ליקבר בו ישראל אחר", אן אנדערע איד מעג מען יא, איינמאל ס'איז דורכגעגאנגען די צייט פון "כדי שיעשו".

קושיית הראב"ד: פארוואס דארף א צווייטער איד ווארטן בכדי שיעשו?

יא, דער ראב"ד האט אפשר מחולק געווען, ער האט נישט פארשטאנען פארוואס מ'דארף האבן "בכדי שיעשו" אויף די צווייטע איד, ווייל די צווייטע איד האט דאך גארנישט הנאה געהאט פון דעם.

אקעי, דער ראב"ד זאגט, ער פארשטייט נישט, נישט יעדער איינער איז מודה אויף פארוואס. ער זאגט אז דער ראב"ד איז מסביר די טעם שפעטער, אז פארוואס דארף מען ווארטן, פארוואס זאל ער נישט מודה זיין אז דער איד האט געטון אן עבירה ח"ו, און ער וועט גלייך מוצאי שבת הנאה האבן. טענה'ט דער ראב"ד, לויט דעם, וואס איז שייך פאר אנדערע אידן, זאל מען זאגן די חומרא? ס'מאכט דאך נישט קיין סענס אויף די איד וואס האט עס אליינס געטון.

תירוץ: קנס דרבנן של "לא פלוג"

ס'איז קען זיין אז דער רמב"ם לערנט עפעס אזאנס, א קנס פון א "לא פלוג". איינמאל מ'האט געמאכט די קנס, איז עס בכלל, פאר יעדער איד טאר נישט הנאה האבן פון א מלאכה פון שבת. יא, איך ווייס נישט. ניין, איך וואלט פארשטאנען דער רמב"ם עפעס אזוי. די היתר, די איסור פון "נתן בכדי שיעשו", דאס בלייבט. סך הכל די חומרא יתירה פון פרהסיא איז נאר דא אויף דער איד. אזוי קומט עס מיט די רבנים, אבער דער רב האט א גוטע טענה למעשה.

Speaker 2:

יא, אבער ס'איז דא א פסק זייער, קען זיין אז ס'איז לויט דיר, איך ווייס נישט, אפשר ס'איז דא א פסק, איך וויל נאר פארשטיין.

Speaker 1:

זאגט דער רב, **"וכן כל כיוצא בזה"**, זאגט דער רב, מ'לערנט אז עני זאך פון פרסום, סא דא לערנט ער א הלכה פון פרסום. דאס איז געשטאנען פריער, אז פרסום מיינט אז אויב ס'איז ידיעה מפורסמת אז דער גוי האט געטון פאר א געוויסע איד, טאר יענער איד קיינמאל נישט הנאה האבן פון דעם. א צווייטער איד מעג אבער יא הנאה האבן בכדי שיעשו.

איך מיין אז ער כאפט דא אן די דוגמא, ער וויל ווייזן אפילו א זאך וואס איז א גרויסע צורך, ווייל שפעטער גייט ער זאגן ווען מ'מעג יא, אפילו א גרויסע צורך, א מת, איך ווייס נישט וואס, ס'איז נישט קיין תירוץ.

פון דעם מאכט זיך עס. קען זיין אז די סיבה פארוואס מ'ברענגט די גמרות אויף דעם איז ווייל ס'איז דא הלכות לגבי מת ביום טוב, יום טוב שני. סא מ'האט שוין געמאכט א סוגיא פון וואס מ'מעג יא און וואס מ'טאר נישט. האט אפשר איינער געטראכט אז אפשר מעג מען אויך מקיל זיין אין שבת.

Speaker 2:

יא, ס'איז אן עמערדזשענסי כביכול וואס איז געשען. געווענליך איז דאס פארוואס מ'טוט אין שבת א מלחמה.

הלכה ו: גוי שהביא חלילים בשבת למת

קריאת לשון הרמב"ם

Speaker 1:

יא. זאגט ער ווייטער, **"גוי שהביא חלילים בשבת למת"**, א גוי וואס האט יא געברענגט חלילים, אינסטרומענטס, שבת פאר א מת, **"אף על פי שהביאם מצד החומה"**, ער האט עס געברענגט, ער איז נישט דורכגעגאנגען רשות הרבים, ער האט עס געברענגט פון די זעלבע שטאט.

Speaker 2:

רייט, ס'איז נישט קיין חוץ לתחום אדער רשות הרבים, ביידע לכאורה.

Speaker 1:

איז נאך אלץ, **"ימתין במוצאי שבת"**, זאל ער ווארטן מוצאי שבת, **"בכדי שיבואו ממקום קרוב"**. ווען דו ביסט נישט געזען ביינאכט, ס'איז אינטערעסאנט. מ'רעדט דאך אויב דער איד איז געשטארבן שבת צופרי. ס'איז אביסל אן אינטערעסאנטע הלכה.

Speaker 2:

אפשר "בלילה" מיינט נישט דוקא ביינאכט. אפשר מיינט עס ווען דו ביסט נישט באמערקט, האט מען עס יא געברענגט פון די ווייטנס.

הסבר: מען קען זיך נישט פארלאזן אויף דעם גוי

Speaker 1:

בייסיקלי ער זאגט דו קענסט זיך נישט פארלאזן. די זאך, מ'זאגט אז ווען א גוי ברענגט עפעס, קענסטו נישט יעצט טראכטן, אויב דער גוי האט נישט מחלל שבת געווען, אויב איז דא א מקום צו זאגן אז דער גוי האט עס געברענגט צוביסלעך, כולם האט ער געברענגט א האלבן וועג און דאן האט ער געברענגט א האלבן וועג. אפשר קען מען נישט פרעגן דעם גוי, אפשר האט ער נישט קיין נאמנות אויף דעם.

Speaker 2:

זעט אויס דא אז אפשר אויך האט מען א הלכה פון מחצה על מחצה, לויט ווי דו זאגסט, אז אויב ס'איז דא א ספק, מאכט מען דעם גוי אסור אויך. דאס איז א ספק דרבנן, דאס איז א דברי סופרים. קען מען מוציא זיין א חומר גמור?

Speaker 1:

דאס איז דאך די ענין פון קנס, דאס איז א קנס דרבנן.

Speaker 2:

און נישט אז יעדע מאל זאל זיין א ספק מיט רחיצת תינוקות, און אפשר דעמאלטס וועט דער גוי נישט וויסן, וועלן זיי זיך אויסקלערן און איבערנארן די סיסטעם.

Speaker 1:

אבער רייט, ס'זעט אויס דא אויך אז מ'קען נישט, דער גוי האט נישט קיין נאמנות אויף דעם, מ'קען נישט פרעגן דעם גוי צו ער האט עס געברענגט מחוץ לתחום. אויב מ'איז דא בוודאי, אויב מ'איז דא בוודאי אז א מקום פלוני האט עס טאקע געברענגט פון דארט, און דעמאלטס איז געגוג אז מ'ווארט ביז כדי שיעשו, ביז ווי מ'קען עס ברענגען פון א נאנטן פלאץ.

דין פרהסיא אויך ביי חלילים

אבער **"ובלבד שלא יהא הדבר בפרהסיא גדולה, כמו שהיה מניח פילא"**. אפילו דאס ברענגען פון נאנט צו די חומה טאר אויך נישט זיין בפרהסיא. וואס איז די פשט פון דעם? אויב בין איך נישט חושש אויף חילול שבת, וואס ארט מיך די פרהסיא? זעט אויס אז דאס איז די זלזול השבת אליין, אז א גוי ברענגט, מענטשן זאלן מיינען אז ער האט געברענגט מחוץ לחומה.

Speaker 2:

ניין, בפרהסיא גדולה מיינט אפילו אין אן אופן פון ספק? ניין, בפרהסיא גדולה מיינט אפילו ער ברענגט עס ממקום קרוב. יא, ער גייט ארויף אויף די...

דיון: צו מעג מען נוצן די חלילים פאר דעם מענטש?

דא איז אלעמאל דא א שייכות. איך מיין, וועט מען קיינמאל נישט מוזן... ביי די קבר פארשטיי איך, מ'טאר נישט נוצן די קבר, אבער ער האט נאר געברענגט א חליל. וועט מען קיינמאל נישט נוצן די חליל פאר דעם מענטש? מ'דארף ווארטן פאר א צווייטע חליל? נישט זיכער, אפשר דעמאלטס איז אלעמאל ימתין עד שיבוא ממקום קרוב.

Speaker 1:

ניין, ער זאגט "כמו שהיה מניח", מיינט ער גייט ארויף אויף די קבר.

Speaker 2:

יא, אבער איך פרעג דיך צו ביי א חליל איז אויך דא א הלכה.

Speaker 1:

אויב די עולם איז נישט שייך, ער האט נישט געמאכט די חליל.

Speaker 2:

אבער למעשה האסטו א הנאה פון זיין ארבעט.

Speaker 1:

דערפאר זאגט ער, נאר ברענגען אן אנדערע, אדער צוריקטראגן און צוריקברענגען. איך ווייס נישט, ס'זעט אויס אזוי. אזוי זאגט ער "כמו שהיה מניח".

אזוי זאגט ער "כמו שהיה מניח", אז ער האט געזאגט די הלכה אז בפרהסיא דעמאלטס... איך ווייס נישט וואס ער זאגט. איך האב נאך א גריעותא צו, איך האב נישט קיין... די תחומים איז נישט געגעבן געווארן א פסח שני אין די גמרא זאגט ער, מ'וועט זען באלד אויך אז דאס איז א טעות. ולא יעיד איש על רעהו בפרהסיא גדולה.

Speaker 2:

וואס איז די חילוק? ס'איז על פי דין. ס'איז די זעלבע זאך ווי פרהסיא, יא. ס'איז נאר אן אנדערע נוסח. יא.

Speaker 1:

אינטערעסאנט.

חזרה אויף דליקה — דיון אין זלזול שבת

דיון: איז דא זלזול שבת ווען א גוי לעשט א פייער?

Speaker 2:

ווען א גוי ארבעט, איז עס אן ענין פון זלזול אין שבת.

ווען דער איד מיינט אז נעקסטע מאל גייט ער אליין אויסלעשן א פייער, דאן איז דא נישט קיין זלזול אין אויסלעשן א פייער. אבער ס'איז נישט פשט אז ווייל דער גוי טוט יעצט די מלאכה, וועט דער איד טון די מלאכה. ווייל מ'טוט מלאכות בשבת, וועט דער איד אויך טון מלאכות בשבת. נאר ס'איז נישט קיין ענין ווי אז ווען מ'לעשט אויס א פייער, איז שבת קלה בעיניו. ס'איז א סכנה, איך האב דא א פראבלעם.

Speaker 1:

איין מינוט, איין מינוט, לאמיך זאגן מיין פשט, און נאכדעם וועסטו זאגן וואס דו האלטסט אנדערש. מיין איך, אין אזא פאל זאגט מען נישט אז ס'ווייזט א זלזול אין שבת. איך האב דא עפעס אן עמערדזשענסי, דער גוי קומט צולויפן אויסלעשן, ווייל דאס איז די אינסטינקט פון א מענטש. ס'ווייזט נישט קיין זלזול אין שבת אז דער גוי ארבעט פאר א איד. דאס איז מיין פשט. האסט עפעס צוצולייגן, חבר?

Speaker 2:

יא, איך האב צוצולייגן אז ס'איז נישט ריכטיג וואס דו זאגסט. אויב ס'איז א סכנה, אויב ס'איז א סכנה, וואלט זיך דאך א איד געמעגט אויסלעשן. אויב ס'איז נישט קיין סכנה, א סכנה איז א זאך וואס איז א קלקול, ס'מאכט שאדן. סאו דעמאלטס, נאכאמאל, לאמיר זיין קלאר, דא די סכנה גייען מיר נאך שפעטער לערנען. אבער דא איז דא א זאך וואס א איד טאר עס נישט טון, ער טאר עס נישט טון. א איד טאר נישט אויסלעשן די לייטער שבת, און נישט ווייל ס'איז דא א סכנה מעג דאס דער איד אליינס טון, רייט? ס'איז דא א פיין וואס דער איד טאר. מ'וועט לערנען שפעטער געוויסע היתרים וואס די רבנים לאזן יא טון ביי די לייטער, אבער דאס האט קיין שייכות וואס דער גוי טוט. ער טאר עס נישט טון.

הגדרת "זלזול שבת" — "לבא לאסוקי דעתיה"

סאו איך זע נישט פארוואס ס'זאל נישט זיין קיין... זלזול אין שבת מיינט נישט אז מענטשן זאגן אז שבת איז נישט שבת'דיג, נישט דאס איז די טייטש. זלזול אין שבת איז נישט א טייטש פון "קל בעיניו", ס'מיינט "לבא לאסוקי דעתיה", אזוי שטייט אין רמב"ם, אז ער גייט עס אליינס טון, און דו טארסט דאס נישט אליינס טון, סאו ס'איז די זעלבע זאך.

סאו ממילא, אדער איז דא די טעקניקל היתר וואס געוויסע ראשונים זאגן, געוויסע מפרשים זאגן אז ס'איז אן אמת'דיגע היתר אויף אלע מלאכות, און מ'דארף קיינמאל נישט זאגן. די פשטות איז דא וואס דינגען זיך אויף דעם מחבר. אבער מיר האבן נישט געלערנט אין ערגעץ אז דער איד דארף מוחה זיין, דארף זאגן פאר די גוים זיי זאלן נישט טון. און נאר האסטו דא אן איסור הנאה, און דאס הייסט נישט הנאה געהאט. און לויט דעם איז דאס אמת אויף עני הלכה וואס איז מנוחת הגוף. ס'איז דא אנדערע וואס טענה'ן אז ס'איז יא דא פשט א ספעציעלע, די רבנים האבן מתיר געווען הנאה צו האבן, נישט וועגן דיין סברא, ווייל ס'איז נישט קיין זלזול צו פארוועגדן די סברא. נאר סתם די רבנים, וועג ס'איז אן ענין פון הפסד גדול, אז לייק, האבן די רבנים מתיר געווען. איז די טעות איז די רבנים די הנאה, דארפן זיי זיין וואוילע אידן און זיי מתיר זיין. איך האב געברענגט נאך א דריטע זייער א שיינע טעם וואס שטימט זייער גוט אריין אין די רמב"ם.

סיכום: שבת דארף אויסזען שבת'דיג

Speaker 1:

על כל פנים, א גרויסע ענין וואס זאל אויסזען, שבת דארף אויסזען שבת'דיג. טו נישט אזוי גארנישט. יעדער איינער זאל וויסן, מ'בויעט שבת פאר די אידן, מ'טוט שבת פאר די אידן, מ'טוט נישט. מ'ווייסט, מ'דארף ווארטן, מ'קען נישט גיין.

הלכה ז: עיר שישראל וגוים דרים בה — מרחץ המרחצת בשבת

Speaker 1:

מ'וועט זען באלד אויך אז ס'איז דא א תירוץ פארוואס צו חילוקי נוסחאות זענען. אקעי. אן אנדערע נוסחא איז "ושידוע בפרסום גדול". וואס איז די חילוק? ס'איז דא ביי דיר? ס'איז די זעלבע זאך ווי פרסום, יא. ס'איז נאר אן אנדערע נוסח.

על כל פנים, ס'איז א גרויסע ענין ס'זאל אויסזען. שבת דארף אויסזען שבת'דיג. טו נישט אז גוים... יעדער איינער זאל וויסן, מ'בויעט שבת פאר די יוד, מ'טוט שבת פאר די יוד, מ'טוט נישט. אויב ס'איז געווען, מ'ווייסט, דארף מען ווארטן, מ'האט קיינמאל נישט קיין קיצור. ס'איז זייער א גרויסע זאך.

זאלן מיר ברענגען נאך א הלכה פון אמירה לעכו"ם, וואס טוט זיך ווען ס'איז א ספק. ער זאגט אזוי, **"עיר שישראל וגוים דרים בסמוך, ויש בה מרחץ המרחצת בשבת"**. דא איז דא א מרחץ וואס איז אפן. ס'איז א גוי'אישע מרחץ, רייט? א גוי'אישע מרחץ איז אפן שבת. איז אזוי, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די ווארט אז ס'איז אפן שבת איז נישט וויכטיג דא. די שאלה איז, אפילו ס'איז נאר אויף מוצאי שבת, ווען ס'איז אנגעווארעמט. אה, דאס איז די ווארט. סתם, דאס מיינט עס. מ'ווייסט אז ס'איז שוין ווארעם, אז ס'איז אויפן גראד. דאס איז נישט עכט א הלכה פון ספק, ס'איז ממש די זעלבע הלכה פון די משנה. שטייט אז מ'ווייסט קלאר, דער בעל המרחץ מאכט עס פאר די שטאט. ס'איז נישט קיין ספק. די שאלה איז נאר וואס די שטאט איז. ער איז א גוי, ער מעג. אבער די שאלה איז פאר וועם מאכט ער עס. אויב די מרחץ איז עקטיוו, דאס הייסט דער מענטש הייצט אן שבת, די ווארט איז אז מ'גייט דארטן שבת, ווייל מ'ווייסט אז מ'טוט דארטן ארבעט שבת. איז **"אם רוב גוים, מותר לרחוץ בה למוצאי שבת מיד"**. אויב איז די רוב שטאט גוים, זאגן מיר אז דער גוי האט אנגעגרייט די מרחץ פאר וועם? פאר די גוים. בשביל עצמו, אזוויו ער האט געזאגט דארטן, "עושה מלאכה בשביל עצמו", פאר די גוים. **"ואם רוב ישראל"**, זאגן מיר אז ער טוט עס פאר די רוב, ממילא מאכט ער עס פאר די אידן, דארף מען ווארטן. דארף מען ווארטן אזוי לאנג ווי ס'דויערט עס אנצוהייצן, "שיעור שיחמו".

Speaker 2:

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דא זעט אויס דוקא אז ס'איז נישט אפן שבת, ווייל אויב ס'איז אפן שבת האט ער דאך עס געטון פאר די מענטשן וואס זענען דארטן דעמאלטס. פארוואס זאל מען דארפן טון מער ארבעט פאר די וואס גייען קומען שפעטער?

Speaker 1:

יא, מסתמא, מסתמא דאס איז די נקודה. ס'איז איין גרויסע חימום, ס'בלייבט שוין ביז מוצאי שבת, אדער עפעס אזוי.

Speaker 2:

ניין, ער האט עס דאך געטון מסתמא פאר די וואס קומען א גאנצן טאג, ווייל אידן קומען דאך נישט שבת. איז פארוואס זאל איך זאגן אז ער טראכט פון ביינאכט?

Speaker 1:

ער טראכט אויך פון ביינאכט, פארוואס נישט? פארוואס זאל ער נישט קענען? א גאנצע דארף ער אריינלייגן נאך האוז, נאך יענע חילול שבת פאר די מוטער. כדי שיחיה, ער מאכט עס שוין טאקע דעמאלטס דעמאלטס, מען דארף נישט ווארטן. מחצה למחצה, איז ווי די הלכה פריער, אויך את יום השבת, מען דארף מען ווארטן, ווייל דעמאלטס ווערט אויך אזוי. כדי שיחיה, כדי שיחיה.

דיסקוסיע: פראקטישע נפקא מינות — באס סערוויסעס און עיר שרובה ישראל

Speaker 2:

סאו למשל איז דא א אידישע שטאט, א עיר שרובה ישראל, וואס האט למשל א באס סטעישאן אדער א טעקסי. א באס סטעישאן, טאר מען נישט נוצן די באס גלייך מוצאי שבת, אפילו ס'איז א גוי'אישע באס, ביז ס'איז שוין בכדי שיעשו, זאל קומען די באס פון וואו ס'קומט, וכו'.

Speaker 1:

דו זאגסט א גוטע זאך, א גרויסע שאלה, למשל עני סערוויסעס אין א גרויסע אידישע שטאט, ס'הייסט די וואסער קאמפאני ארבעט פאר די אידן, די עלעקטריק, אלעס ארבעט פאר די אידן. לאמיר טראכטן, מסתמא, איך בין זיכער אז ס'איז נאר א טעות, איך קען נישט זאגן, ווילסטו רעדן זאכן, גענערעיטארס, אונז ווייסן נישט קיין אידישע שטאט וואו די עלעקטריק

קאמפאני איז סאך גרעסער פון לעיקוואוד. און אויב נישט, און אויב לאמיר זאגן אז א אידישע שטאט איז גענוג גרויס, קרית יואל איז א גרויסע שטאט, און ס'איז דא א גאנצע סוער סיסטעם וואס דארף ארבעטן, מסתמא איז דאס שוין געטראכט געווארן. איך ווייס נישט וועלכע איז.

אין ארץ ישראל טאקע זארגט מען זיך וועגן דעם, אבער דארט איז דאך א איד, ס'איז אן אנדערע זאך. אבער דא רעדסטו פון אמירה לעכו"ם, אפילו פאר א גוי איז יא. דארף מען וויסן, קען זיין אז דער גוי ארבעט דארט אין זיין פארמאכטע קאמפאני, דו ווייסט נישט פונקטליך וואס דער סיפור איז דארט. דער כלל איז, ס'גייט לויט דער רוב. אויב ער מאכט עס פאר די שטאט סתם כלא, אויב ס'איז רוב ישראל איז אסור, על אחת כמה וכמה. מסתמא די רבנים האבן שוין געטראכט אין דעם, אויף אן אופן איז עס נוגע.

אבער דארף מען וויסן, מענטשן ווייסן נישט, למשל, אז דו קאלסט א באס זאל קומען פאר דיר גלייך מוצאי שבת, מען טאר נישט. מען מוז קענען ארויספארן ווען מ'וואלט געקומען קרוב. די הלכה איז, מען מוז קענען אנקומען שוין מוצאי שבת. איך געדענק ווען ל"ג בעומר איז מוצאי, זארגט מען זיך פאר דעם, אז אפילו דו פארסט ארויס נאכן זמן, אבער דער גוי'אישער באס דרייווער האט געדארפט אפפארן. ס'איז נישט גלייכער אפילו פאר די אידן, אבער דא רעדט מען נישט פון אידן, ס'איז נאר מלאכה, ס'איז אפילו פאר גוים. מען דארף טראכטן ווי ווייט דאס קען גיין. למשל, אפילו א פאליס דעפארטמענט אין א אידישע שטאט, אויב רובה ישראל, אפשר די גאנצע פאליס דעפארטמענט באשטייט פאר די רוב איינוואוינערס.

הלכה ח: ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה — דער דין בדיעבד

Speaker 1:

סאו ביז יעצט האבן מיר געלערנט ווען דער גוי טוט אליין מלאכה מעצמו, אבער ער טוט פאר די יוד וואס מען מעג טון. יעצט גייען מיר לערנען וואס איז אויב דער יוד זאגט בפירוש פאר דער גוי צו טון א מלאכה, צו איז אנדערש דער דין. יא? סעיף ח'. זאגט דער הייליגער רמב"ם, עס איז נישט אנדערש. זאגט דער רמב"ם אזוי: **ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה בערב שבת, אף על פי שעבר**, און ער איז עובר געווען אויף די איסור פון די חכמים, און ווען מען איז עובר אויף די איסור חכמים באקומט מען מכות מרדות, ס'איז הארבער ווי ווען דער גוי האט עס סתם געטון, מען באקומט אפילו מכות מרדות, אבער לענין בדיעבד וואס מען מעג הנאה האבן פון די מלאכה, ווערט נישט הארבער, און עס איז די זעלבע הלכה אזוי ווי אייביג, אז **מותר לו להנות באותה מלאכה לערב אחר שימתין מיד כדי שיהא נעשית.** די קנס איז נישט גרעסער ווי דאס ווען דער גוי האט עס געטון אליין, און מען מעג הנאה האבן נאכדעם וואס עס איז שוין דורכגעגאנגען די כדי שיהא נעשית.

דער עמרי'ס חידוש: פארוואס מען האט גע'אסר'ט כדי שיעשו אפילו ווען דער גוי טוט מעצמו

זאגט דער עמרי, בעצם די אלע שוגג'ס אדער די אלע ווען דער גוי האט עס אליין געטון, וואלט געדארפט זיין אינגאנצן מותר, מען וואלט בכלל נישט געדארפט ווארטן כדי שיהא נעשית. די גאנצע סיבה פארוואס מען ווארט כדי שיהא נעשית איז געזאגט געווארן על מנת כן, נאר פאר אזא פאל ווען א יוד הייסט פאר א גוי טון א מלאכה בשבת. ווייל דעמאלט איז זייער וויכטיג אז ער זאל דארפן ווארטן. פארוואס? ווייל אויב זאגט מען "שם תהנה ממנה מיד", האבן מיר מורא אז ער וועט פילן גוט, און ער וועט קענען אייביג זאגן פאר די גוי, "אם ימצא הדבר מוכן מיד". מ'האט גע'אסר'ט ווען דער גוי האט געטון בעצמו, כדי ווען מ'גייט זיין מותר, וועלן מענטשן זאגן פאר די גוי. דאס ווילן מיר נישט, מיר ווילן בקום ועשה אז זיי זאלן נישט זאגן. אבער וויבאלד מ'האט גע'אסר'ט, און מ'דארף ווארטן כדי שיהא נעשית, וועט ער זיך נישט זאגן "פארוואס זאל איך נישט זאגן פאר די גוי?", ווייל ער גייט גארנישט פארדינען פון דעם, "שלא יתעכב כלל", ער גייט גארנישט פארדינען, "שלא יתעכב לערב כדי שיהא נעשית", ער גייט זיך עניוועי דארפן ווארטן אזוי לאנג ווי ס'דויערט צו טון מוצאי שבת, האט ער גארנישט פארדינט פון זאגן פאר די גוי.

ס'איז אינטערעסאנט, דאס זענען נאך אזעלכע הלכות וואס מיר ווייסן אז דער יוד טוט אן עבירה, אבער ער גייט יא טון די קנס. געוועגליך דער יוד וואס איז עובר אויף איסור אמירה לעכו"ם, ער איז דאך אויך נישט עובר זיין דערויף, ער גייט נישט כאפן עפעס וואס איז נישט קלאר.

הלכה ט: שבות דשבות — אמירה לעכו"ם באיסור דרבנן

Speaker 1:

אקעי, יא. זאגט דער הייליגער רמב"ם, יעצט האבן מיר דאס אלעס געלערנט ווען דער גוי טוט א מלאכה דאורייתא, א מלאכה גמורה. אז מ'האט געלערנט אז מ'דארף שוין איין מלאכה וואס די הלכה פון זאגן פאר א גוי צו טון עפעס וואס איז נאר איסור מדרבנן. זאגט דער רמב"ם אזוי: **דבר שאינו מלאכה, א זאך וואס איז נישט קיין מלאכה, ואין אסור לעשותו בשבת אלא משום שבות**, די איסור איז נאר משום שבות, למשל, מ'וועט זען, איך ווייס נישט, מוקצה אדער אנדערע סניפים, **מותר לישראל לומר לגוי לעשותו בשבת.**

והוא, שיהיה שם מקצת חולי, ווען? ווען מעג מען דאס טון? אויב ס'איז דא א מקצת חולי, דאס הייסט, אויב ס'איז ממש א חולה האבן מיר פריער געלערנט, מעג מען זאגן פאר די גוי צו טון אפילו א מלאכה דאורייתא. ווען ס'איז א מקצת חולי, דאס הייסט, דער מענטש פילט נישט אזוי גוט אדער עפעס, ער האט נישט א נאמען א חולה, אבער ס'איז א שטיקל חולי, **או שהיה צריך לדבר צורך הרבה**, אויב ער האט זייער א גרויסע נויט פאר דעם, א שטארקע צורך, **או מפני מצוה**, אדער א מצוה. דעמאלטס מעג מען מאכן אמירה, שבות דשבות ווערט דאס גערופן. זאגן פאר די גוי, לאמיר נישט זאגן וואס מ'מעג טון, די פוינט דא, די היתר איז, אז ס'איז דא א וויכטיגע זאך, אדער א שטיקל חולי, אדער ס'איז א גרויסע צורך, אדער א צורך מצוה, מעג א איד זאגן פאר א גוי, פארן טון די זאך. דאס איז וואס דער הייליגער רמב"ם האט געהאלטן, דאס איז דער רמב"ם זיין דרך.

דוגמאות פון שבות דשבות

כיצד? און ער געבט עקזעמפלס. **כיצד? אומר לו**, א איד מעג זאגן פאר א גוי ארויפצוגיין אויף א בוים בשבת, וואס איז ארויפגיין אויף א בוים בשבת, **או לשוט על פני המים**, שווימען אויף שבת, ס'זענען צוויי זאכן וואס איז נישט אסור מן התורה, ס'איז נאר אסור מדרבנן, א חשש אז שמא וועט ער אראפרייסן, אדער שמא וועט ער מאכן א שיף, איך ווייס נישט וואס. מ'מעג הייסן פאר א גוי ס'טון, פארוואס? פאר א וויכטיגע זאך. למשל, **להביא לו שופר**, צו ברענגען א שופר וואס איז א מצוה. ווען? ראש השנה שחל להיות בשבת, וואס מ'קען ווען נישט... ס'איז א חילוק. אדער ערב שבת, פאר מארגן, ס'איז נישט קיין חילוק. פאר מארגן, אדער פאר קענען בלאזן מוצאי, פאר מאכן די תקיעות פון מוצאי, וואס מיר האבן פריער געלערנט די שש תקיעות. אויב ס'איז א סכנה למילה, אדער א מעסער צו מל'ן.

אויב **מעביר לא מחצר לחצר**, דא גייט ער זאגן זאכן וואס איז א צורך הרבה. מעג מען הייסן פאר א גוי צו ברענגען וואסער, אבער נישט אין א רשות הרבים, נאר **מחצר לחצר שאין להם עירוב**, וואס דאס איז נאר אסור מדרבנן צו טראגן אין א כרמלית. מעג מען אים הייסן ברענגען **מים חמים לרחוץ בו קטן.**

Speaker 2:

יא, ס'איז דאך אן עירוב מדרבנן, עירוב חצרות.

Speaker 1:

יא, מדרבנן דארף מען דארטן אן עירוב. מעג מען ברענגען דארטן הייס וואסער פאר א צורך. וואס איז דער צורך? אז א קטן אדער א מצטער זאל זיך קענען וואשן. נישט קיין מצוה אדער א פיקוח נפש, נאר סתם א צורך. **וכן כל כיוצא בזה**, פאר א צורך גדול אדער מצוה, מעג מען... דאס איז דער

רמב"ם. מעג מען לחלל שבת זיין. מעג מען טון א מילה לשבות דשבות. מעג מען זאגן פאר א גוי צו טון אן איסור דרבנן. זייער גוט.

דיסקוסיע: פראקטישע נפקא מינה — עלעקטרישע זאכן

Speaker 2:

לפי זה נוהגים, למשל אויב לויט וואס רוב פוסקים נעמען אן אז אלע עלעקטרישע זאכן זענען מדרבנן, איז אויב ס'איז הייס מעג מען זאגן פאר א גוי אנצוצינדן די עיר קאנדישן וכדומה. אויך איז אנגענומען אז לצורך רבים.

Speaker 1:

ניין, דער רמב"ם זאגט אבער נישט אזא זאך. וואס איז אזא צורך גדול איז די זעלבע זאך? ס'שטייט נישט דאס ווארט רבים דא. דער רמב"ם דארט אויפן פלאץ, דער ראב"ד פארשטייט נישט פארוואס דער רמב"ם האט געזאגט אז א מקצת חולי זאל מען זאגן פאר א גוי, ווען דו האסט געלערנט פריער אז א חולה שאין בו סכנה מעג א איד טון א דבר של שבות. און דער ראב"ד פארשטייט נישט פארוואס דארף מען א גוי. זאגט דער מפרש אז דער רמב"ם מיינט אויך אזוויי דו האסט מיר געזאגט, אז ס'איז א מקצת חולי, ס'איז נאך א קלענערע לעוועל פון יענץ. און איך מיין, אויב ס'איז א חולי, אפילו אמת'דיג קען וועגן דעם א איד טון א שבות. אויב ס'איז נאר א מקצת חולי, רופט מען א גוי צו טון די שבות. און א חולה מקצת חולי מיינט צו זאגן א קאפ ווי, נישט גאר א קלייניגקייט.

דיגרעסיע: די שוואכקייט פון "צורך גדול" אלס קריטעריום

איך ווייס, ס'זעט מיר אביסל אויס ווי די שבות דשבות איז נישט קיין עכטע איסור, ווייל ס'איז שווער צו זאגן אז מ'זאל לאזן אפן די ווארט "צורך גדול". צורך גדול איז זייער אזא שוואכע, יעדער מענטש קען מחליט זיין אז ביי אים איז צורך גדול. פאר שבות דשבות האט מען נאר גע'אסר'ט לכתחילה, ס'שטייט אז מ'זאל נישט טון, אבער ס'איז דא א גרויסע נידון. ס'איז געלאזט גאנצע... און די מינוט מ'לאזט דאס ווארט צורך גדול, וועט זיך זען אז מענטשן רופן אסאך א גוי שבת. פאר א צורך גדול, פאר א צורך גדול. ווען איך זאג די אחרונים הייבן אן טרעטן, וואס טייטשט א צורך גדול, וואס טייטשט מיט סטאר? אוי מיט סטאר? וואס די געדער מיט סטאר? די זראמע גייט נישט אריין. ס'זעהט אזא שוין די שבוצרע שבוצרע, נישט גענוג א גרויסע איסטער. איך וועל מאכן די גאנצעסטע הלכות פון צורך גדול. ס'איז מער מיטער. איך אפשטיי נישט אריין. אקעי, די מענליכע מיט די שמענטיגע זאכט. פאר צורך גדול. איך דו עס איז זאר א שוואכע איסטער, מילא. איסטער, אמיר, אלא.

אחרונים אויף צורך גדול און מצטער

Speaker 1:

די אחרונים הייבן אן טרעטן, וואס טייטש א צורך גדול? וואס טייטש מצטער? אויב מצטער, וואס איז די גדר פון מצטער? דער רמב"ם גייט נישט אריין. ס'ווערט אזא זאך אז דער שבות דשבות איז נישט גענוג א גרויסער איסור. מ'מאכט די גאנצע הלכות פון צורך גדול, ס'איז מער מתיר.

אקעי, לאמיר זאגן אז מ'איז מער לייכטער אין די שבותים. ס'איז אלעס דאך פאר א צורך גדול. אקעי, לאמיר זאגן אז מ'איז מער חמור אין די שבותים. ס'איז אלעס דאך פאר א צורך גדול. ס'איז אלעס דאך פאר א צורך גדול. ס'איז דאך א שוואכע איסור ממילא. אמירה לעכו"ם איז דאך א שוואכע איסור ווי מ'האט גערעדט. איך ווייס נישט פונקטליך וואס דו טוסט אויף מיט מאכן קלענער די איסור. ס'איז דאך געזאגט געווארן אזויפיל מאל אז ס'איז א איסור דרבנן, און ס'איז אסור אפילו במקום צורך גדול. ס'איז דאך א שוואכע איסור. על פי רוב, אלעס וואס איז דרבנן איז מען מתיר במקום צורך גדול. מ'זעט דאך אזוויי סתם לייגט מען א סוכה. יא, אונז זענען דא זייער אסאך דרבנן'ס וואס במקום פארלוירן איז דאך געווארן.

הלכה יא: הלוקח בית בארץ ישראל — היתר אמירה לעכו"ם בשביל ישוב ארץ ישראל

Speaker 1:

הלוקח בית בארץ ישראל, א איד קויפט א הויז אין ארץ ישראל, מעג מען הייסן א גוי טון א מלאכה, **מותר לומר לגוי לעשות בשבת**. פארוואס? **שאמירה לעכו"ם ודומיהן אינן אלא איסורים מדבריהם**, און דא איז דאך אן ענין פון יישוב ארץ ישראל, וואס איז א מצוה **לא גזרו בדבר זה**. אפילו אנדערע מצוות מעג מען נאר טון א שבות דשבות פאר א מצוה. דא איז נישט אזוי וויכטיג, ס'איז נישט אזא חשיבות, בשביל יישוב ארץ ישראל גזרו על אמירה לעכו"ם, וואס אפילו מ'מעג טון א איסור שבות. דאס איז די פשטות, דא איז משמע אז אפילו מדאורייתא, דאס הייסט, ער טוט א איסור דאורייתא, ער גייט שרייבן א שטר, ער גייט קויפן, אבער בשביל יישוב ארץ ישראל האבן די חכמים נישט גוזר געווען בכלל אויף אמירה לגוי. דאס איז די פשט פון די רמב"ם. ס'איז דא וואס זאגן אז מ'רעדט נאר פון דרבנן. דאס איז די פשט הרמב"ם, אז ס'רעדט זיך בדרבנן. דער רמב"ם זאגט אז מ'מעג נאר טון איסורי דרבנן פאר יישוב ארץ ישראל. אקעי.

סוריא — דין ארץ ישראל לענין זה

Speaker 1:

וכן הלוקח בית מהרמב"ם בסוריא, ער האט אויך א דין אזוויי יישוב ארץ ישראל. סוריא קערת ישראל, דוד. סוריא איז א כיבוש יחיד וואס דוד המלך האט צוגעלייגט, אדער איך ווייס איינער פון די מלכים האט צוגעלייגט. דוד.

Speaker 2:

יא, יא.

Speaker 1:

זאגט ער אז לגבי די ענינים האט עס אויך א הלכה פון ארץ ישראל. נישט לגבי אלע ענינים האט עס א הלכה, אבער לגבי מצוות התלויות בארץ האט עס א דין ווי ארץ ישראל.

Speaker 2:

ווי ארץ ישראל מיינט אז אידן זאלן וואוינען דארט און נישט גוים, און דאס איז א וויכטיגע זאך.

Speaker 1:

שטימט?

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

היינט.

Speaker 2:

יא, ביז אהער האבן מיר געלערנט זייער א פשוט'ע קעיס אז א גוי טוט א מלאכה פאר א איד, אדער דער איד הייסט אים אדער ער טוט אליינס. יעצט גייען מיר לערנען וואס איז אויב דער איד דינגט דעם גוי. ער דינגט דעם גוי. אלע מיני אופנים, די מערסטע פון די רעשט פון די פרק רעדט פון אלע מיני אופנים ווי אזוי א איד דינגט א גוי.

Speaker 1:

האסט א גוי'אישע ארבעטער.

Speaker 2:

קענסט אים רופן אן ארבעטער, אדער ער דינגט אים, ער דארף נישט זיין קיין ארבעטער. מיר וועלן זען.

הלכה יב: פוסק אדם עם הגוי על המלאכה — קבלנות

Speaker 2:

איז אזוי, זאגט דער רמב"ם, **"פוסק אדם עם הגוי על המלאכה וקוצץ דמים."** א מענטש מעג אפשמועסן, "פוסק" מיינט אזוויי קובע זיין, מאכן אן החלטה מיט א גוי אז ער גייט טון פאר אים א מלאכה, און אים צוזאגן געלט אז ער גייט אים צאלן פאר די מלאכה אזוי און אזויפיל. **"והגוי עושה לעצמו, אף על פי שעושה בשבת מותר."** וואס ער וויל מיינען דא צו זאגן

איז, אז אנדערש ווי ווען ער הייסט פאר א גוי "טו די און די זאך יעצט", וואס דאס טאר מען נישט, אבער אויב ער געבט פאר א גוי א גרעסערע, אזויווי דער רמב"ם גייט עס מסביר זיין, א גרעסערע דזשאב, און ער געבט אים דמים אויף די מלאכה ווען ער איז פארטיג, און דער גוי קען טשוזן ווען צו טון די מלאכה, אפילו אויב ער טוט עס בשבת, איז מותר, ווייל די סיבה פארוואס דער גוי קלויבט שבת איז נישט פאר די איד. ווייל מצד די איד האט ער עס געקענט טון דאנערשטאג, פרייטאג.

Speaker 1:

דאס הייסט אז ער קויפט אים אין קבלנות. דאס הייסט, ער דינגט אים נישט לויט די צייט, ער דינגט אים פאר אן אמאונט פאר די ארבעט, און דער גוי קען טון ווען ער וויל.

Speaker 2:

שטימט.

שוכר את הגוי לימים מרובים — שנה או שתים

Speaker 2:

"וכן השוכר את הגוי ליום מותר, אף על פי שעושה בשבת." אפילו אויב איינע פון די טעג וואס ער ארבעט איז שבת. ער איז מסביר, כיצד? **"כגון ששכר לו הגוי לשנה או לשתי שנים, שיכתוב לו או שיארוג לו, מותר"** הגוי נייען אדער שניידן בשבת, **"ומותר, וכאילו קוצץ עמו שיכתוב לו ספר או יארג לו בגד, שוכר בכל אשר ירצה"**. דאס הייסט, צו ווען ער זאגט אים קלאר אז ער צאלט אים פאר די גאנצע דזשאב, פאר'ן ענדיגן די ספר אדער די בגד, דעמאלטס מעג מען, ווייל ווען ער ארבעט שבת ארבעט ער אויף זיין אייגענע אקאונט שבת. אדער אפילו מען האט אים יא געגומען אויף די יאר, אבער איינמאל מען נעמט פאר א יאר, איז דאך אזא מין... ווען מען נעמט איינעם פאר א יאר אויף שרייבן א ספר, איז פשט אז ער נעמט אים פאר די גאנצע ספר. הגם ער האט עס אויסגעשטעלט העתירא אז ער האט עס נישט געמאכט באופן קבלנות, ער האט אים יא באצאלט פאר די טעג, אבער זיין עיקר געדאנק איז נישט ווייל ער וויל יענער זאל זיין זיין עבד און ארבעטן פאר אים א גאנצע צייט, נאר ער זאל דעליווערן די דזשאב. הייסט עס אויך אזוי ווי קבלנות, און דעמאלטס ארט מיך נישט אפילו ער ארבעט שבת.

תנאי: והוא שלא יחשוב עמו יום יום

Speaker 2:

אבער **"והוא שלא יחשוב עמו יום יום"** - אויב דער איד צאלט אים פאר די טאג, און ער רעכנט אפ "די טאג האב איך יא געארבעט, די טאג האב איך נישט געארבעט", איז פשט אז ער ארבעט יא במחויבות דווקא אויף שבת, ווייל אויב נישט וואלט ער אראפגערעכנט אדער וכדומה, ווייל מ'רעכנט יעדן טאג. דעמאלטס טאר מען נישט.

דיון: "כאילו קוצץ עמו" — וואס איז דער חידוש?

Speaker 2:

אבער דאס דארף מען קלארן. לכאורה, ווען ס'שטייט דא "שיכתוב לו" אדער "שיארג לו", מיינט עס נישט א געוויסע כתיבה, ער זאל שרייבן א געוויסע ספר, דעמאלטס איז עס געהעריגע קבלנות. דא זאגסטו לכאורה א גרעסערע חידוש, אז "שוכרו לזמן מרובה", ער האט אים געדונגען פאר א לאנגע צייט, "אתה תהיה לי סופר", דו זאלסט זיין מיין שרייבער. וואס איך דארף שרייבן, שרייבסטו. ער געט אים יעדע פאר טעג זיין דזשאב. איך ווייס, ס'איז נישט פשט אז ס'איז נישט אזא געהעריגע קבלנות, וויבאלד ס'איז א לענגערע תקופה הייסט עס כאילו ער איז א קבלן אויף די נושא.

Speaker 1:

ניין, ס'איז נישט קיין געהעריגע קבלנות. די ווארט דא איז אז אפילו די אופן וויאזוי זיי מאכן זייער געשעפט איז נישט קבלנות, נאר ס'איז באופן אז די געלט גייט אויף די טעג אדער אויף די יארן אדער אויף די חדשים וואס ער ארבעט, אבער היות ס'איז א גרויסע פראדזשעקט, קוקט מען עס אן ווי קבלנות. באמת איז עס קבלנות, אפילו די וועג וויאזוי ער באצאלט אים איז אן אנדערע וועג. ס'איז, ער באצאלט אים יא אויף די ימים, אבער וויבאלד ער רעכנט נישט אויף די פראדזשעקט... אויב ער רעכנט ימים, איז "והוא שלא יחשוב עמו יום יום", דעמאלטס הייסט עס יא שכירות. ער צאלט אים נישט אויף די פראדזשעקט, ער צאלט אים פאר די יאר. גראדע, אין די עכט'ן צאלט ער אים אויף די פראדזשעקט. נישט עכט, איך ווייס. "כאילו קוצץ עמו", דאס הייסט אז... וואס דער איד וויל נישט איז אז יעצט שבת קודש זאל דער גוי ארבעטן פאר מיר. איך וויל אז דער גוי זאל אנקומען וואו מער מיט די פראדזשעקט, מיט די אריגה אדער די ספר. ווייל הייסט עס אזויווי קבלנות. ס'איז נישט קלאר וואס די טייטש פון די כאילו. פארשטייסט וואס איך פרעג? יא. אפשר איינער האט א... עני גוי'ס, ס'סאונדט אזויווי עני גוי'ס. ס'איז נישט קיין געוויסע פראדזשעקט וואס ער זאל געבן, ס'שטייט נישט כאילו קצץ לו שיכתוב לו ספר. זעסט? לייען גוט. ניין, איך מיין ער זאגט גוט. יכתוב לו עושר ירצה. איך הייס דיך נישט א געוויסע ספר, איך הייס דיך אין די יאר זאלסטו שרייבן וויפיל ספרים דו קענסט שרייבן אין די יאר. ס'איז נישט קיין חילוק, נישט קיין אממם... ספרים. אבער וויבאלד ס'איז א יאר צייט, איך רעכן נישט יעדן טאג, איז כאילו איך האב דיך געהייסן יכתוב לו ספר, ער וועט נישט קוצב לו ספר, ער האט אים געבעטן יכתוב לו, וואטעווער ער האט אים געבעטן די גאנצע יאר. דו ביסט מיין עמפלויאי, רייט? יעדער נארמאלער עמפלויאי וואס האט נישט קיין אווערלי עמפלויאי וכדומה, איינער וואס האט א סעלער�� פאר די יאר, מיינט דאס, ער האט א געוויסע דזשאב, פאר די יאר דו וועסט זיין מיין איך ווייס נישט וואס. דאס איז לכאורה די היתר וואס ס'שטייט דא.

Speaker 2:

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'שטייט אויב וויל ער יא מעקסימייזן אז ער זאל ארבעטן יעדן טאג פון די יאר, איז דאך פשוט אז אויב מ'נעמט אראפ אלע שבתים, ער ארבעט דאך יעדן זיבעטן טאג ארבעט ער נישט, פעלט א גראבע שטיק. ס'זעט אויס אז מ'רעדט באופן ווען דער גוי קען אראפנעמען טעג וואס ער ארבעט נישט. יא, ווי לאנג ער טייטשט דאס לא יחשוב עמו יום יום. אויב דו זאגסט איך דינג דיך פאר די יאר, און א יאר מיינט אז איך וויל דו זאלסט ארבעטן דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג, איז פשוט אז ער ארבעט. אבער אויב מ'נעמט אן אז יאר, זעט מען אזוי אויס, ס'פשוט אז ער איז נישט מקפיד אויף די טעג וואס ער ארבעט, ער וויל נאר ער זאל דעליווערן אסאך. ער קען זיין אין זיין דירה. ער רעכנט נישט מיט אים די חשבון פון די טעג. דאס איז לכאורה די נקודה.

Speaker 1:

ס'זעט מיר אויס אביסל מער מקיל'דיג ווי דו שטעלסט עס. קולא איז, דו ביסט די ממונה אויף די, דו ביסט די שומר, איך ווייס נישט וואס, פאר די יאר, נישט פאר די טאג, דעמאלטס מעג מען. אזוי זעט עס אויס, וואס דאס איז די הלכה. אקעי, די נעקסטע שטיקל איז אביסל מדברי מביאים בצינעא, שאין הכל בקיאין בהלכה. דאס איז אבער אן היתר, ווייל דאס איז אן הלכה וואס בויט זיך אויף א פריערדיגע הלכה. דא איז דא נאך א הלכה, דא איז דא אפאר זאכן אינמיטן נאכדעם וואס האבן א חילוק אין פרהסיא, אזויווי פריער ווען דער גוי טוט אליין, און אפילו ווען דער איד דינגט אים אויך איז א פראבלעם אין פרהסיא. אז דא איז אביסל מער, ווייל... ליין, ליין, יא.

הלכה יג-יד: בצינעא vs. בפרהסיא — מפני הרואים

Speaker 1:

"במה דברים אמורים בצינעא, שאין הכל מכירין." ס'טייטש, בצינעא מיינט אז דער עולם ווייסט נישט, **"שייך מלאכה הנעשית בשבת של ישראל"**, מ'ווייסט נישט אז דער גוי טוט די מלאכה און ער ארבעט פאר א איד. אבער בפרהסיא, דריי, דריי זאכן: ידיעה, גילוי, ופרסומת, פשיטא דהוי אסורא. ס'הייסט, יעדער ווייסט אז ער איז דיין ארבעטער.

Speaker 2:

יא, אבער ווען מ'זעט א גוי טוט א מלאכה, ווייסט ער דאך נישט שייך קבלנות, אדער ער ווייסט נישט צי ער האט אפגעשמועסט אויף די יאר, **"אומרים שפלוני שכר הגוי לעשות לו בשבת, לפיכך..."**

Speaker 1:

"לפיכך", שטייט דא אזוי, אויב איינער שמועסט אפ מיט א גוי צו בויען זיין חצר אדער זיין כותל...

Speaker 2:

קאנטראקט?

Speaker 1:

נישט קיין חצר אין, אין אקלאהאמא. דעמאלטס פלעגט מען.

Speaker 2:

או זיין חצר אדער זיין כותל, ס'הייסט פאר זיין הויז אין די אידישע געגנט, אויב לייגט ער אים עס זייער, דאס שניידן זיין פעלד, אדער סאך ראשונה א שטייגער. אדער אפילו ער האט עס געטון ביי אופן אז ער צאלט אים פאר די יאר... צו בויען זיין חצר אדער זיין כרם.

איז אזוי: **"אם עושה המלאכה במדינה"**, אויב עס איז אין די שטאט **"אדער תחתיהם"** - תחת תחום שבת - **"אסור להניח לעשות בשבת. מפני הרואים"**, ווייל די מענטשן ווייסן דאך אז ס'איז זיין הויז, שדאיידעי... **"ואין יודעים שפוסק"**. ממילא דער ענין איז חשד, אדער ממילא איז עס זלזול שבת.

Speaker 1:

איך ווייס נישט וואס דער זאגט.

Speaker 2:

הא?

Speaker 1:

"ואם עושה המלאכה חוץ לתחום, די מילא מיט חציה שאין שם ישראל, שיראה לפועלים שהם עושים בשבת."

Speaker 2:

קיינער גייט נישט זען.

Speaker 1:

סאיי, מ'גייט דא מיט א הנחה אז אינעם תחום ווייסט מען וועלכע איד איז א אידישע הויז וכדומה.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

אפילו חוץ לתחום ווייסט מען, אבער חוץ לתחום גייט דאך נישט קיין איד שבת, ווייל מ'טאר דאך נישט גיין חוץ לתחום שבת.

Speaker 2:

אהא, דאס איז דער ווארט... ווייל דאס קומט אויס למעשה.

Speaker 1:

יא.

Speaker 2:

ווייל די פעקטערי דארטן, ביים עק שטאט דרייט זיך נישט, מ'קען יעדענ'ס דארטן גיין, ווי די שטאט קען יעדער איינער?

Speaker 1:

ניין.

Speaker 2:

אויב א איד האט א...

Speaker 1:

יעדער איינער ווייסט ער האט א פעקטערי, ער האט א געגנט, איך ווייס, אין א גוי'אישע געגנט, אבער קיינער גייט נישט דארט שבת, קיינער גייט נישט זען, קיינער ווייסט נישט צי מ'ארבעט שבת אדער נישט. א איד ווייסט נישט, דער גוי דארט ווייסט, אבער די אידן ווייסן נישט. טאמער די אידן זאלן זען, וואו, קוק, דער איד בויעט דא שבת, איז לכאורה איז עס גלייך... איז עס לכאורה די זאך.

Speaker 2:

זאגט ער אבער ווייטער נאך אן הלכה. סאו לויט דעם, למשל, אויב איינער האט א גוי וואס יעדער איינער ווייסט אז ער ארבעט פאר אים, און איך ווייס נישט, ער קלינט דארט, ער בויעט, ער טאר אים נישט געבן די גוטע מנחה שבת. ניין. שטימט? וואס הייסט מ'זעט? וואס הייסט מ'זעט? די שאלה ווערט נאר ווען...

דיסקוסיע: מלאכה ביי אן אידישע הויז — קבלנות vs. שכירות

Speaker 1: א איד ווייסט נישט, די גוים דארט ווייסן, אבער די אידן ווייסן נישט. טאמער די אידן וועלן זען, וואו, קוק, דער איד בויט דא שבת, איז לכאורה איז עס גלייך... איז עס לכאורה די זאך.

זאגט ער אים ווייטער, נאך א הלכה. איז לויט דעם למשל, אויב איינער האט א גוי וואס יעדער איינער ווייסט אז ער ארבעט פאר אים, איך ווייס שוין, ער קלינט דארט, ער בויט, וואס ער טאר נישט טון גוי טון מלאכות שבת. ניין. שטימט? דאס הייסט, מ'זעט... וואס הייסט מ'זעט? די שאלה ווערט נאר ווען אין די מיני זאכן וואס איז אייביג אנגענומען צו טון בקבלנות, אדער וואס איז אייביג... וואס דא שטייט "ולא ידעו" און שו"ע פסק'נט. אבער אויב ס'איז א מין זאך וואס מ'ווייסט אז דאס איז אייביג די סדר העולם אז ס'גייט בקבלנות, למשל בויען א הויז איז א קבלנות זאך. ער נעמט א גוי'אישע קאנטראקטאר...

בויען א הויז איז א קבלנות זאך? יא, נישט אינגאנצן קלאר. ס'הייסט, די קאנטראקטאר באקומט ארבעט בקבלנות, אבער די גוי, וויאזוי דער קאנטראקטאר צאלט פאר די גוי? פער שעה געווענליך. ער דינגט א גוי, ער נעמט א גוי'אישע קאנטראקטאר, און דער גוי ארבעט אויף זיינע צייטן. און די עקשועל גוי וואס ארבעט, צאלט מען אים פאר די שעה געווענליך. ער ארבעט פאר די גוי'אישע קאנטראקטאר. אויב ס'איז א גוי'אישע קאנטראקטאר, רעד איך נישט פון דעם. ווער ווייסט צו די קאנטראקטאר איז גוי'איש אדער אידיש? ס'איז נישט אזוי סימפל.

ס'זעט מיר נישט אויס געהעריג קיין וועג. געווענליך, איך האב נישט געלאזט דארט די גוי ארבעטן שבת. איך האב געוואלט, איך האב אים געזאגט אז ער טאר נישט. פשטות זעט מיר אויס אז מ'טאר נישט. ס'איז אנגענומען היינט אין הלכה אז מ'טאר נישט. אבער איך זאג, היינט איז דא אסאך מיני זאכן וואס די דרך העולם איז אז ס'איז בקבלנות. למשל, אז דער גוי זאל קומען... ניין, איך מיין אז אין הלכה האט מען דאך א חידוש, אז די רמב"ם זאגט נאר אז ווען ס'איז מפורסם אז דער איד דינגט אן ארבעטער אויף צייט מיט שבת, אבער נישט די עצם אז מ'ארבעט ביי א אידישע הויז.

וואס איך מיין צו זאגן איז, למשל לאנדסקעיפינג איז עפעס וואס מ'צאלט פאר די יאר, און ער מוז טון לאנדסקעיפינג once in two and a half weeks or something, יעדער האט עפעס א דיעל. מ'צאלט נישט פאר די שעה וואס מ'קומט. לכאורה וואלט מען געדארפט מעגן לויט די רמב"ם. ווייל ס'איז נישט פשט אז ס'איז דא עפעס א זלזול אין שבת אז מ'ארבעט ביי א איד'ס הויז. ס'איז דא א זלזול אויף שבת אויב מ'גייט האלטן אז א גוי ארבעט פאר א איד בשבת. אויב ס'איז א מין זאך וואס דער גוי טוט בקבלנות, יעדער איינער... דער טראק וואס יעדן טאג איז ער אויף אן אנדער בלאק. לאמיר זען די נעקסטע הלכה שטייט די היתר, אפשר איז דא אזא היתר. לאמיר זען.

די נעקסטע הלכה איז אן אנדערע זאך. די הלכה דא רעדט מען וועגן פארדינגען א מענטש פאר א גוי. אבער דו זעסט אז ס'איז דא אזא ענין אז

"דרך אנשי המקום".

הלכה: פארדינגען א כרם/שדה פאר א גוי — "דרך אנשי המקום"

Speaker 1: לאמיר זען. **"וכן מותר לאדם להשכיר כרמו לגוי".** א מענטש מעג פארדינגען זיין כרם, וואס דארטן פלאנצט מען טרויבן, אדער אן אנדערע שדה פאר א גוי, אפילו אז דער גוי גייט ארבעטן אין שבת. **"שהרואה יודע שהיא שכורה בידו"**, ווייל ער זעט אז ס'איז דא אזא מנהג העולם פון פארדינגען פעלדער, און דער רואה וועט וויסן אז ס'איז געדינגען. **"או באריסות ידוע למדבר"** — גוי גייט אראפ באריסות, וואס דאס איז אזוויי בקבלנות, דהיינו אז דער גוי ארבעט פאר זיך אליין. אריסות מיינט אייביג אז נישט דער איד צאלט אים פאר די שעות ארבעט, נאר ער נעמט נאכדעם די תבואה וואס ער האט אנגעזייט, ער נעמט א פראצענט.

"אבל בדבר שהשם ישראל בעליו קרוי עליו", א זאך וואס ס'איז באקאנט אז דאס איז די משה'ס פעלד, ס'הייסט אזוי, **"ואין דרך אנשי אותו מקום להשכיר או להוזיל באריסות"**, און דארטן איז נישט איינגעפירט אז פעלדער ווערן פארדינגען, **"אז אסור להשכירה לגוי"**, אפילו אויב ס'איז טאקע יא פארדינגען, **"לפי שהגוי עושה באותו מקום מלאכה בשבת, ונקרא שם ישראל בעליו"**. מענטשן גייען זיך נישט וויסן אז דער איד ארבעט נישט פאר די איד, נאר מ'וועט מיינען אז ער איז א פועל פון די איד, ממילא איז עס אסור.

דיסקוסיע: דער חילוק פון "דרך אנשי המקום"

Speaker 1: סא דו זעסט אז ס'איז דא א חילוק צו מנהג, צו דער עולם פירט זיך, די דרך וויאזוי מ'פירט זיך. אבער איך זע די משל וואס ער ברענגט פון די מגן אברהם, פון די שולחן ערוך, אז דאס וואס מיר האבן פריער געלערנט, א געהעריגע פסוקא, א געהעריגע קבלנות, איז נאר מותר ווען דער גוי טוט עס ביי אים אין דערהיים. ער טענה'ט אז ווען ביי די איד איז ווייטער עפעס, אויב מ'טוט עס ביי די איד אין דערהיים איז נאך אלץ אסור פאר די זלזול, "פני רואים", "שמא יחשדוהו".

אבער דו פרעגסט א גוטע שאלה, אויב יעדער איינער ווייסט אז ס'איז נישט קיין זאך, קיינער... איך ווייס נישט. לכל היותר איז עס נישט עקזעקטלי אמת, ווייל די קאנטרעקטער, דער בעל הלאנדסקעיפינג קאמפאני, צאלט יא זיין ארבעטער אויף די שעה וואס ער איז געווען דארט. ס'איז אקטועלי דא א מיטל מענטש צווישן, איך ווייס נישט וויאזוי דאס ארבעט די הלכה. ס'איז א שליח לשליח. דאס איז איין זאך. אבער לאמיר זען וויאזוי די ביזנעס ארבעט.

מיין כוונה איז געווען אזוי: ס'איז דא אפשר א זאך וואס ווערט אנגערופן "אפשר מילתא". איך ווייס אז מ'טאר נישט טון א מלאכה וואס האט א רעש בשבת. למשל, אזוי פסק'נט מען, אזוי זאגט מען היינט למשל, א מענטש האט א ראבאט אין די היים צו... דא זאגט מען אז עפעס וואס מאכט גערודער ביים ארבעטן שבת, ס'איז נישט שבת'דיג. קען זיין אז דאס איז אן הלכה. אבער דאס איז נישט דא דער ענין. דער ענין איז נישט דא דאס אז ביי א איד'ס הויז זאל מען זען דארטן טון מלאכה. דאס איז נישט דער איסור. דער איסור איז אז די מענטשן גייען טראכטן אז דער גוי ארבעט פאר דעם איד.

איך ווייס למשל, איך ווייס אז די גאווערמענט גייט ארום קאלעקטן גארבעדזש, גייט קיינער נישט זאגן, "אה, מ'טוט א הויכע מלאכה ביי אידישע הייזער." ווייל ס'איז דא א סאניטעישאן קאמפאני, ס'באלאנגט פאר די שטאט, ס'האט גארנישט מיט דיר. ס'איז דא אן עקסטערע זאך, דאס אז מ'זאל נישט מאכן קיין גערודער פון מלאכה בשבת. אפשר איז דא אזא הלכה, איך האב עס נאכנישט געלערנט אין רמב"ם. ווייל דער רמב"ם דא ווייל ער רעדט דא איז אז די אידן זאלן טראכטן אז דער גוי טוט א מלאכה. אבער אויב ס'איז באופן שהיא אז יעדער איינער ווייסט אז דער גוי טוט זיך זיין אייגענע זאך אויף זיין אייגענע צייט, יעדער ווייסט אז דאס ארבעט באופן קבלנות, איז עס טאקע זיין גרינגער, אפילו ער ארבעט ביי א אידישע הויז.

קשיא פון דער מגיד משנה

Speaker 1: ס'איז נישט קלאר. ער פרעגט למשל, איך זע למשל, איך טראכט, ער זאגט למשל, ער פרעגט אן אינטערעסאנטע קשיא בשם דער מגיד אין שולחן ערוך הרב, אז ער האט יעצט געזאגט אז א גוי מעג ארבעטן ביי א אידישע פעלד בשכירות מעג מען, ווייל יעדער איינער ווייסט אז דא איז דער מנהג שכירות. און אין די זעלבע פלאץ וואו ס'איז דער מנהג שכירות, אויב מ'געט אים בקבלנות טאר מען נישט. וואס איז מפורסם? פארוואס זאלן די יודען טראכטן אז ס'איז שכירות? ס'איז דאך דא א מנהג.

דא איז די שאלה, צו די זאך, די וואס מחדש די היתר, פארשטייט דא אזא סארט היתר, אז ווייל יעדער איינער ווייסט אז ס'איז דער מנהג, דארף מען וויסן צו די סארט היתר ארבעט אלעמאל. קען זיין אז ס'איז דא געוויסע זאכן, מענטשן זעען, אזוי ווי דו זאגסט, דאס וואס דו פארשטייסט איז אכמ"ל די לשון, וואס שטייט אין די גאנצע חשש. מענטשן זעען אז ס'ארבעט ביי א אידישע הויז, יעדער איינער ווייסט אז ס'איז א אידישע הויז, איז זלזול השבת. יא, ס'איז זלזול.

מ'וואלט אויך געקענט זאגן אז א מאשין וואס ארבעט איז די זעלבע זאך, אדער אויטאמעישאן איז די זעלבע זאך. קען זיין, נישט א מאשין, נישט א... ס'איז דא די זאך אז מענטשן זעען אויס ווי דו מאכסט א גוי ארבעטן פאר דיר. די ער פלאנצט א פעלד, זעט מען אז ס'איז א קבלן, און מען זעט נישט. זיי זאגן אז ס'שטייט אויף א סיין "לענדסקעיפינג קאנטרעקטינג", איך ווייס נישט. מען זעט נישט, מען זעט אז א גוי ארבעט פאר א איד, און א מענטש זאל טראכטן אז דער איד האט אים געדינגען. ס'איז אויך נאר אן איסור דרבנן, רייט? אבער ס'וואלט שוין... דאס איז די זאך וואס לכאורה שטייט דא, ס'איז נישט קלאר די היתר אויף יענע קעיס. איך מיין אז די רבנים האבן זיך געזען בפירוש אז ס'זאל זיין א היתר, ווייל יעדער איינער ווייסט. די היתר ארבעט נאר ביי שכירות, ווייל טאקע ביי שכירות איז דא די היתר.

תירוץ: דער חילוק צווישן פעלד און הויז

Speaker 2: פארוואס איז דאס יא אנדערש? ווייל ער ארבעט דאך פאר זיך, און ער זאגט אז יעדער איינער קען זען אז ער עסט די פירות, ס'איז נישט זיין אייגענע פעלד, ער איז א קבלן געדינגען פון די איד.

Speaker 1: ס'איז אנדערש, ער פירט זיך דאך קלאר ווי די בעל הבית, ער נעמט קעיר. ווען ער גייט מיט דיין הויז, פירט ער זיך נישט ווי די בעל הבית, ער פירט זיך נאך אלץ ווי א פועל. דארפסטו זאגן אז מענטשן ווייסן אז ס'איז א חילוק פון א פועל צו א קבלן, מענטשן ווייסן נישט.

הלכה: השאלת כלים לגוי — שביתת כלים vs. שביתת בהמה ועבד

Speaker 1: די נעקסטע הלכה זאגט די רמ"א אזוי: מותר, מען מעג בארגן כלים, פארבארגן אדער פארדינגען כלים פאר א גוי, אפילו אז די גוי טוט א מלאכה מיט די כלים, ווייל מיר זענען נאר מצווה אויף שביתת הכלים. סא, דא איז די ערשטע מאל וואס די רמ"א ניצט די ווערטער "שביתת הכלים", וואס ער וואלט שוין געקענט אויך ניצן פריער, ווען ס'זאל געשטאנען אין די אלע... אקעי, אין די גמרא ווערט עס אנגעקוקט אזוי. אבל בהמתו ועבדו איז אסור, מ'טאר נישט פארדינגען די בהמה אדער די עבד פאר א גוי, ווייל מיר זענען מצווה אויף שביתת בהמה ועבד. אויף כלים איז מען נישט מצווה, אבער אויף שביתת בהמה ועבד איז מען יא מצווה.

הלכה: שותפות מיט א גוי — המשתתף עם הגוי

Speaker 1: אקעי, עד כאן האבן מיר געלערנט וועגן מ'דינגט א גוי. יעצט גייען מיר לערנען וואס איז מיט א איד וואס האט א שותפות מיט א גוי, און די גוי ארבעט שבת, און די גוי האט די אידישע געשעפט שבת. מיר דארפן וויסן וועלכע חלק שותפות ארבעט.

איז אזוי: **"המשתתף עם הגוי במלאכה או בסחורה בחנות"**, איינער איז א שותף מיט א גוי מיט ארבעט אדער מיט א געשעפט, איז **"אם התנו מתחילה, שיהא שכר השבת לגוי לבדו"**, אויב האט מען פון פריער אפגעשמועסט, **"שיהא שכר השבת לגוי לבדו"**, אז שבת באלאנגט די חלק פון די גוי'ס שותפות אינגאנצן, אים איז מותר, און ער האט נישט קיין חלק וויפיל מ'מאכט. נישט פשט אז אויב מ'מאכט מער אדער ווייניגער דארף ער

זיך פאררעכענען, נאר שבת איז אינגאנצן זיינס. **"ויתן לו יום אחד כנגד יום השבת לישראל לבדו"**, און די אנדערע טאג זאל זיין אלעס וואס קומט אריין די אנדערע טאג, למשל איך ווייס דינסטאג, איז אינגאנצן די איד'ס, אויך נישט קיין חילוק וויפיל ס'קומט אריין. איז פשט אז שבת איז טאקע ממש די גוי, דעמאלטס איז מותר.

אויב מען האט נישט אפגעשמועסט פריער

Speaker 1: אבער אויב נישט, און מ'האט נישט געמאכט קיין חילוק, אויב האט מען נישט אפגעשמועסט פריער, וויאזוי קען מען מאכן אז ס'זאל זיין מותר? זאגט דער רמב"ם אזוי, **"כשיבואו לחלוק"**, ווען מ'וועט זיך צוטיילן מיט די געלט, דעמאלטס זאל דער גוי... וואס? דא גייט דער איד אביסל פארלירן, ווייל ער גייט נישט קענען זאגן, **"נוטל הגוי שכר השבת כולו לבד"**, ער דארף דער גוי נעמען די שכר פון גאנץ שבת, **"ושאר חולקים אותו"**, די איבריגע ווערט צעטיילט, אף על גב דער איד האט שאדן, ווייל ער האט נישט א טאג אקעגן דעם, אבער אויב דער איד גייט בעטן אים אביסל פון די שבת, גייט ער האבן, דער גוי האט געארבעט פאר אים שבת, **"ואין לו מוצא אלא קניית יום השבת"**, ער האט אים געקויפט דעם שבת, ער האט אים געגוצן בתחילה.

למדנות: דער חילוק צווישן תנאי בתחילה און בסוף

Speaker 1: אויב האט מען אפגעשמועסט פריער, גייט ער נעמען א טאג אנשטאט דעם, אבער אויב נישט, לכאורה די למדנות איז סימפל, אויב האט ער פריער אפגעשמועסט, איז כולי, די שותפות איז בטל פאר שבת, גריידא זיי האבן א דיעל צווישן זיך אז קיינער וויל נישט פארלירן, סאו דער איד נעמט זונטאג אנשטאט שבת, אדער דינסטאג, איך מיין אז זונטאג מאכט מער סענס, ווייל עניוועיס, דער גוי ארבעט דאך נישט זונטאג, ניין? סתם.

על כל פנים, איך ארבעט די טאג, אונז ארבעטן פאר זיך יעדן די טאג, אבער אויב איז עס א שותפות, איז פשט אלעס באלאנגט פאר די גוי און דיר צוזאמען, ווען דו ווילסט עס צעטיילן, ווערט עס צעטיילט, אבער שבת טארסטו נישט ארבעטן, דו טארסט נישט נעמען די שכר פון שבת, נעמסטו גארנישט, נאכדעם זענט איר ווייטער שותפים אויף די אנדערע זעקס טעג, גייט דער איד נעמען דריי טעג, און דער גוי דריי טעג, טאקע דער איד האט פארלוירן די גאנצע שבת, ווייל ער האט נישט קיין היתר צו נעמען די שכר וואס איז געארבעט געווארן שבת, ער טאר נישט נעמען די שכר פון איין גאנצע טאג. פאר וואס? ווייל ער האט נישט געגעבן קיין טאג פאר שבת. אה, ער קען נישט געבן פאר שבת.

"וכן אם קבלו שדה בשותפות", דין זה הולך, אויך די זעלבע זאך, וואס איז די חידוש פון דעם? זיי האבן באקומען א שדה בשותפות, זיי האבן געמאכט א שותפות, נאר ס'איז א דינגען אויף יענעם'ס פעלד, לכאורה די זעלבע זאך, נישט זייער פעלד, נאר זיי נעמען באריסות, אזוי זאגט דער טייטש "קבלו", זיי האבן חוכר געווען, יא? פארוואס דארף מען טראכטן אז ס'איז אנדערש נאר זייער פעלד? אויב ס'איז נישט זייער פעלד, איז טאקע נישט קיין חילוק. אקעי.

הלכה: שותפות אן תנאי — "יראה לי" פון דעם רמב"ם

Speaker 1: **"אם לא התנו"**, יא, זאגט דער רמב"ם, קוק וואס דער רמב"ם זאגט, יעצט איז א נייע קעיס, וואס מ'האט נישט געמאכט קיין תנאי, אבער אויך מ'ווייסט נישט וועלכע געלט איז אריינגעקומען וועלכע טאג. מ'האלט נישט קיין חשבון, מ'האלט חשבון וועלכע געלט איז אריינגעקומען וועלכע טאג, מ'ווייסט נישט.

אזוי זאגט דער רמב"ם, יא. **"יראה לי"**, זאגט דער רמב"ם, מיין שיטה איז, ער זאגט אז דאס איז אים נאך א שיטה, **"שהגוי נוטל לבדו שביעית השכר"**, דער גוי זאל נעמען א זיבעטל

הלכה יח: נותן מעות לגוי להתעסק

רמב"ם ס ווערטער:

הנותן מעות לגוי להתעסק בהן, אף על פי שהגוי נושא ונותן בשבת - חולק עמו בשכר בשוה. וכן הורו כל הגאונים.

ביאור ההלכה

דאס העלפט. אויף וועם קריגט ער זיך?

אה, ער קריגט זיך נישט. ווער איז דער יראה לי? יראה לי מיינט ער בעיקר אז ס'שטייט נישט אין די גמרא די זאך, דער רמב"ם מיינט צו זאגן אז מ'דארף חושש זיין אפשר איז שבת אריינגעקומען מער, מ'קען נישט נעמען א זיבעטל, און מ'דארף יא מאכן א חשבון ספעציפיקלי אויף שבת. דער רמב"ם מיינט צו זאגן אז מ'קען מאכן א מרימה אזא, יא.

און ווייטער, וואס טוט זיך א נותן מעות לגוי להתעסק, ווען א איד איז משקיע ביי א גוי, ער זאל זיך מתעסק זיין מיט די געלט, אף על פי שהגוי נושא ונותן בשבת, אפילו דער גוי האלט אין שבת, איז נישט פשט אז ער דארף יעצט מורא האבן אז מ'האט געמאכט געלט אויף שבת מיט זיין געלט, נוטל הוא שכרו בשבת, קען ער יא נעמען זיין געלט בשבת, וכן הורו כל הגאונים, דאס הייסט נישט שכר שבת.

פארוואס? נעמט מען דא למשל אזאנס ווי איך ווייס, סטאקס אדער אזעלכע זאכן וואס זיין געלט מאכט געלט שבת, דאס איז נישט קיין פראבלעם. סטאקס קען זיין אן ענין פון קנין, סטאקס הייסט אז ער אונט די סטאר, אבער מלאכה מיינט אז ער קויפט און פארקויפט, סאו דעמאלטס איז נישט קיין פראבלעם.

פארוואס? וואס שטייט דאך אזוי? אלא שהוא נושא ונותן, ווייל ס'איז בכלל נישט נקרא על שם ישראל, דער גוי טוט זיינס, ער האט א משקיע, א שטילע אינוועסטאר. ס'הייסט נישט אז ער ארבעט בשליחות פון די אידן, ס'הייסט נישט אז ס'איז נקרא על שם ישראל אז ער זאל זיין א זלזול שבת. ס'איז עפעס אנדערש, מעות לסחורה.

הלכה יט: נתינת כלים בערב שבת

אקעי, אונז גייען מיר לערנען נאך א הלכה פון ערב שבת. געבן פאר א גוי ערב שבת.

רמב"ם ס ווערטער:

לא יתן אדם בערב שבת כלים לאומן גוי לעשותם, אפילו פוסקים, אפילו אויב ס'איז בקבלנות. ס'איז נישט קיין שאלה אז דער גוי מעג אפילו ארבעטן דערויף שבת, אבער אלא כדי שיגיעו מבעוד יום עד שתחשך.

ביאור ההלכה

דו טארסט נישט מאכן אז א גוי זאל נישט ארויסגיין פון דיין הויז מיט ארבעט אין שבת. דאס איז די ווארט. הגם דער גוי מעג, ס'איז נישט קיין שום שאלה, טאר מען נישט.

פארוואס? מענטשן גייען זען. מענטשן זאלן נישט זען ווי א גוי דרייט זיך אין דיין הויז און ארבעט אין שבת.

וכן א מענטש פארקויפט זאכן אין זיין הויז. אפילו ער פארקויפט עס, דער גוי קומט און ער טוט שוין די קנין טוט ער נאך פאר שבת, אבער נאכדעם פארברענגט ער נאך דארטן, און ער גייט ארויסוואקן מיט אים אין שבת. זעט עס אויס ווי ער האט אים יעצט פארקויפט.

און דער רמ"א אין אינוויינִיג זאגט, ער זאל נישט פארקויפן, כדי שלא יצא, ער זאל זאכן מיט אים נישט פארבארגן.

דין משכון והלוואה

לגבי ווען דו מיינסט אים בארגן געלט, מאשט קענסטו צונעמען פון אים א משכון? יא. אים געבן א משכון? אלא כדי שיצא באותו חפץ... אה, צוריקגעבן דעם משכון אדער אים געבן א מתנה, אלא כדי שיצא באותו חפץ מפתח ביתו קודם שבת. נאר אויב ער גייט ארויס פון די הויז נאך פאר שבת. ווייל אויב ער גייט ארויס אין שבת מיט א חפץ, אפילו דו האסט אים געבארגט, זעט עס אויס ווי ער טוט א ביזנעס בשבת.

אבער אויף דעם בארגן איז אינטערעסאנט, ווייל דא איז בכלל נישט דא קיין נבלה, ס'איז נאר א חשד. די גאנצע זאך איז א חשד. גוים זאלן נישט

ארויסגיין פון אידישע הייזער שבת מיט זאכן. מיט זאכן וואס זענען... דו וועסט נאך זאגן, דער גוי וועט גיין חושד זיין די איד סתמא אין דמיון, דער איד האט בכלל נישט געטון מיט אים קיין ביזנעס, ער האט אים סך הכל געבארגט עפעס.

וואס ער זעט אויס אזוי, כל זמן שיושב בביתו, ווי לאנג דער גוי איז ביי די איד, ווייסט נישט א מענטש אימתי נתן לו. און ווען מ'גייט אים זען ארויסוואקן מיט א חפץ, יראה כאילו הלוהו או עשה עמו מקח בשבת.

הלכה כ: הנותן אגרת לגוי להוליכה

נעקסטע הלכה, אויך אן ענליכע הלכה.

רמב"ם ווערטער:

הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת, א פאסט מענטש, ער גיבט אים אן אגרת צו טראגן ווייטער. איז אזוי, אם קצץ לו שכרו, אויב דו האסט אים אפגעשמועסט מיט אים ס'איז באופן קבלנות, אז איך צאל דיר אזויפיל און אזויפיל אז ס'זאל אנקומען ביז יענעמ'ס הויז, מותר. איז מותר, אפילו נותנה לו ערב שבת עם חשיכה, אפילו דו גיבסט אים ממש פארן זמן.

ביאור ההלכה

און ממילא איז דא ערנסט צו צוטראכטן אז ער גייט עס טון אויף שבת. אזוי לאנג ווי דער גוי איז ארויסגעגאנגען פון די איד'ס הויז פאר שבת, מעג מען, ווייל עס איז אזוי ווי קבלנות, ער צאלט אים נישט פאר זיינע שעות פון ארבעטן אויף שבת, ער צאלט אים פאר די ארבעט פון מאכן זיכער אז די אגרת קומט אן צו די פלאץ ווי עס דארף אנקומען.

דין בלא קציצת דמים

אבער אויב ער האט נישט אפגעשמועסט א פרייז אויף זיין ארבעט, איז אזוי:

אויב איז דא אין יענע שטאט א באשטימטע מענטש וואס ער איז דער פאסטמאן און ער נעמט צוזאם די אגרות און ער טראגט עס לכל מדינה ומדינה מיט שליחים, ער האט אונטער זיך שליחים און ער שיקט עס, דעמאלטס מעג מען אים געבן די בריוו.

דא קומט אבער א תנאי, והוא אז ס'איז געווען גענוג צייט פאר שבת, ער האט אים געגעבן די אגרת גענוג צייט, ס'איז נאך געווען שעות ביום, ס'איז נאך געווען צייט אין די טאג, כדי שתגיע לבית הסמוך לחומה קודם השבת, אז די בריוו האט נאך געקענט אנקומען צו נאנט צו די שטאט וואו ס'דארף אנקומען, אפילו ס'קען נישט אנקומען צו די הויז וואו ס'דארף אנקומען.

פארוואס? שמא זה שמקבץ אגרות ושולחן ביתו סמוך לחומה הוא. אונז דארפן מאכן זיכער אז עס קען אנקומען סמוך לחומה, ווייל אונז ווייסן נישט, מיר ווייסן נישט וואו זיין הויז איז. ס'מוז זיין גענוג צייט אז עס קען אנקומען all the way צו די ווייטסטע פאסט אפיס, כביכול ביז סמוך לחומה אין יענעם שטאט, ווייל אז נישט וועט ער ווייטער האבן די זעלבע פראבלעם אז ער טראגט עס פאר די איד אין שבת, און דאס איז נישט קבלנות, ער טוט עס אין שכירות.

אבער אויב מ'האט נישט קיין אדם קבוע לכך, אלא גוי ששולח את האגרת ושולח על ידי גוי אחר, אז אויב סתם מ'נעמט א קעריער זאל עס טראגן ביז דארטן, דעמאלטס אסור לשלח ביד גוי אגרת לעולם, אלא אם כן קצץ לו דמים, ווייל דעמאלטס וועט עס טאקע זיין שכירות.

קושיא: וואס העלפט די אגרת?

וואס העלפט די אגרת? די צווייטע שליח איז א תירוץ, ס'איז א פסח היתר סתם אזוי. אזוי זעט מען עפעס אויס, ווייל אויב ס'איז דא אן אדם קבוע ווערט עס אייביג אזוי ווי קבלנות, ניין?

אבער ס'איז נאך דא פסח חמור אין דעם. ס'איז אזוי ווי א שליחות, ס'איז נישט קיין פראבלעם.

אזוי זאגט ער אה, ברענגט ער, אדם זה אינו צריך קביעות. די אדם קובע, אפילו עס איז נישט בקבלנות, איז נכלל פילדזשאוס, ווייל ער איז, ס'איז זיין דזשאב, ס'איז נישט קלאר, ער באקומט אזויפיל. מיר קענען הערן, זיין דזשאב איז נישט צו נעמען פאר די שעה, אזויפיל שעה וואס גייט דויערן אנצוקומען אהיים. ער האט די דזשאב פון אנקומען די איגרת. ס'איז נישט קלאר.

אקעי.

הלכה כא: גוי שהביא חפציו בשבת

גוי שהביא, אה, סא דאס איז די המשך פון די הלכה בעצם. דאס הייסט, די צוויי הלכות האבן מיר געלערנט, יעצט כאפ איך. די צוויי הלכות זענען וועגן מ'זאל נישט זען ווי א גוי דרייט זיך ארויס פון א אידישע הויז מיט זיינע זאכן, אדער אנקומען.

רמב"ם ווערטער:

אבער דאס איז נאר אויב ס'איז די גוי'ס, אה, יוד'ס זאכן. אויב ס'איז די גוי'ס זאכן, א גוי ברענגט זיינע אייגענע זאכן בשבת ומכניסן לבית ישראל, מותר. אפילו אויב דער יוד זאגט אים, "לייג עס אין דעם ספעציפישן ווינקל," איז אויך התירא זה מותר.

ביאור ההלכה

פארוואס? ווייל די גאנצע איסור איז נאר די יוד'ס זאכן. איי, ווער ווייסט וועמענס זאכן ס'איז? אז ער גייט אריין. אונז זענען מיר מסתמא א גוי בשבת? ניין, אונז לייגן נישט ארויף קיין חומרות אויף גוים, אונז לייגן נאר ארויף חומרות אויף יודן. אונז זענען מיר מסתמא א גוי בשבת, און מ'אינוויייט אים אויף שבת, ער מעג מיט עסן מיט די יוד, נותנים לו מזונות, מ'מעג אים געבן צו עסן.

איי, ער גייט עס אפשר אוועקטראגן? נותנין לו ויוצא, אין אנו זקוקין לו. אונז זארגן זיך נישט וועגן דעם. ס'איז נישט קיין "פן יסתרו עלינו". ער גייט אפשר ארויס עסן, און מ'גייט אים נאכקוקן? ס'איז נישט קיין חילוק.

חילוק בין שבת ליום טוב

ס'איז דא אן אנדערע הלכה, אבער יום טוב איז אנדערש די הלכה. יום טוב איז דא א חשש אז אויב מ'וועט אינוויייטן א גוי פאר א יום טוב סעודה, גייט מען קאכן פאר אים. אבער שבת קאכן מיר נישט סייווי נישט, אפילו נישט פאר א יוד, איז נישט דא קיין חשש. מ'מעג אים געבן צו עסן, און נאכדעם מעג ער עס אפילו ארויסטראגן. דאס איז נישט מיין פראבלעם, ס'איז נישט קיין "פן יסתרו עלינו".

כעין נותנין מזונות לפני הכלב בחצר, אויך נותנין לו ויוצא, אין אנו זקוקין לו. איך זארג מיר נישט, די שביתת בהמתו גייט נישט ארויף אויף דעם. אז מיר מעגן געבן מזונות פאר די כלב, און דאס וואס די כלב טראגט עס, א יוד מעג האבן א כלב און דארף אים האלטן אין די חצר, אבער א יוד האט א כלב, און מ'מעג אים געבן מזונות, נישט קיין שום פראבלעם פון מקח אדער עפעס. און ס'איז נישט מיין פראבלעם אז ער טראגט עס. נישט דאס איז די שביתת בהמתו.

הלכה כב: היתר הבא בדרך — נותן כיסו לנכרי

יעצט גייען מיר לערנען נאך א היתר פון אמירה לנכרי בעצם. מ'האט געזאגט אז מעולם האט מען נישט געטארט, מעולם האט מען נישט געטארט. אויב ס'איז א קהילה.

רמב"ם ווערטער:

מי שהיה בא בדרך וקדש עליו היום, פלוצלינג איז דער טאג הייליג געווארן, ס'איז געווארן נאכט, ס'איז געווארן שבת, און ער האט געהאט געלט. הוא היה ממון, ער האט געהאט געלט. איז דא א שאלה צי ער מעג געבן פאר די גוי די געלט אים צו טראגן. זאגט ער, נותן

כיסו לנכרי להוליכו, להוליכו מיינט לכאורה אפילו אויב ס'איז א רשות הרבים, אפילו אויב ס'איז א דאורייתא. ובמוצאי שבת לוקחו הימנו, איך מוצאי שבת מעג ער עס נעמען פון אים. אע"פ שלא נתן לו שכרו, אפילו ער האט אים נישט באצאלט.

ביאור ההלכה

ווען ער וואלט אים באצאלט וואלט מען אפשר געקענט זאגן אז ס'איז קבלנות אדער עפעס. דא רעדט מען ער האט אים נישט באצאלט, ער האט געהעריגע אמירה לנכרי. אע"פ שנתנו לו משהחשיכה, אפילו ער האט אים עס געגעבן ס'איז שוין געווען שבת, מותר. ס'איז דא א היתר, ס'איז יא מותר.

פארוואס? לפי שאדם בהול על ממונו. א מענטש איז בהול אויף זיין געלט, נערוועזיג אויף זיין געלט, ואי אפשר שלא ילך. מ'קען נישט עקספעקטן אז א מענטש זאל אוועקווארפן, ער גייט עס נישט אוועקווארפן. אי אפשר, א מענטש ווארפט נישט אוועק זיין בערזל, ס'איז נישטא אזא זאך. א גרויסער פרומער איד, דער אמשינאווער רבי גייט ערב שבת אין עירפורט, ער גייט עס נישט אוועקווארפן, אזוי שטייט אין די רמב"ם.

און ממילא, וואס זאגן די חכמים, ואם לא תתיר לו, אויב דו וועסט אים נישט מתיר זיין, יבוא להביאו בידו, ער גייט עס טון מיט די הענט. וועסט אים זאגן א גוי טאר מען נישט, אקעי, איך נעם עס אליינס. ס'איז נאר די צוויי אפשענס.

בעיסיקלי, די חכמים האבן געזען ס'איז דא צוויי אפשענס, אדער פאר א יוד אדער פאר א גוי, אדער ער זאל עס אליין נעמען, וואס דאס איז דאורייתא פון טראגן. ממילא וואס? האבן זיי מתיר געווען לכאורה דעם צו געבן פאר א גוי. די רבנן זאגן, נו פראבלעם, אונז געבן נאך, אונז זענען מסכים אז די תורה זאל בלייבן. משא"כ דא, וואס דו זאגסט אז ער זאל עס אוועקלייגן אין שבת, דאס שטייט טאקע, דאס טאר מען נישט זאגן קבי.

יא, דאס טאר מען נישט זאגן, מ'האט נישט געענדיגט דעם גמרא. מ'וועט עס גיין נאך שפעטער, ס'איז א גאנצע סוגיא, אבער דאס אז אדם בהול על ממונו ווערט מער ארויסגעברענגט.

קושיא: חילוק בין כיסו למציאה

אקעי, איך האב געהאט א שאלה. ווען מ'רעדט פון אמירה, מ'רעדט פון אמירה, די איסור אמירה איז בכיסו, ווען די כיס איז אין זיין בערזל. אבער אין אונזער מציאות, וואו א יוד האט פינקט יעצט געמאכט געלט, און ער וואקט יעצט מיט א גוי, און ער זאגט אים, "הערסטו, איך האב יעצט געמאכט געלט," און ער האט אים געטראפן. ס'איז נישט געלט וואס ער איז עמאשענעלי קאנעקטעד דערצו, ס'איז עפעס וואס ער האט דזשאסט באקומען צוריק. און ער האט באקומען דארט, ער האט באקומען דארט.

די גאנצע זאך איז געווען, דו זעסט א מציאה, נעם נישט די מציאה כולו, אויף דעם איז נישטא די טעם, נישט די זעלבע בעל. לויפן זיי נאך די, ווייל אויף דעם איז נישטא די זאך, ווייל אויב נישט איז ער בעל, ער וועט נישט קענען אנקומען נישט לעולם, ווייל ער איז נאכנישט קאנעקטעד פון יא.

א מלוכה פחות פחות מהרבה אמות, וואס דאס איז בכלל נישט קיין נס, ס'איז געהעריג, ס'איז אפשר נישט אפילו איסור דרבנן, אפשר איז עס א איסור דרבנן.

סיום דיסקוסיע פון פריערדיגע סוגיא

עס איז נישט געלט וואס ער האט, ער איז נישט emotionally connected צו דעם. עפעס א זאך וואס ער קען מען נישט ענטפערן צו דעם.

נישט סתם א קנין, סתם א קנין ער זאל געווינען.

נְגִיעָה? נְגִיעָה. יא.

נישט קיין ארבעה אבות נזיקין, דאס הייסט עס איז דא א מציאות. אה, ער האט נישט די מציאות, כֵּלִי, אויף דעם איז נישט דא די טענה, נישט די 'זה וזה גורם'.

'לא יצלח אחרי'

ווייל אויף דעם איז נישט דא דער זאך פארוואס ער זאל נישט זיין בוֹעֵל, ער וועט נישט קומען נכשל ווערן, ער איז דאך נישט connected צו דעם.

מלוכה פחות פחות מד' אמות, וואס דאס איז בכלל נישט קיין איסור דאורייתא, דאס איז אפילו נישט קיין איסור דרבנן... עס איז נישט דא דער... מַאי נַפְקָא מִינָהּ?

דער רמב"ם טענה'ט אז וואס? אז ער גייט נישט זיין בועל, אבער דאס העט ער מעגן, דאס הייסט... פארוואס זאגט נישט דער היתר באקיסָה? ער זעט אז ער גייט זיין מער בועל, ער גייט עס נישט טון. אבער בעיקר זאגט אים, איך האב דיך אן אנדערע היתר, מעגסטו דאס טון, און עס איז גרינגער ווי...

פרעגט ער א קשיא, אויב איז דא דעי עצה פון פחות פחות מד' אמות, פארוואס זאל מען אים זאגן 'אמור לו חטא'? ער האט דיך א וועג עס צו טון בהיתר. אזוי לכאורה איז דאך דא א חיוב מיט דעם.

בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ איז א טראכט נישט קיין תלישות.

דעמאלטס דער אנדערע וואס פרעגט דא אויף די רמב"ם וועגן דעם, וואס דארף אנדערע שיטות, ווער עס האט געשטעלט א הלכה למעשה דעי פאל זאל פרעגן א רב, ווייל עס איז נישט אינגאנצן קלאר אז די הלכה איז ווי דער רמב"ם אין דעי נושא.

אבער איך דארף ענדיגן אין דעם פירק נאך פינעף מינוט, איך זאל נאך לערנען נאך צוויי דריי הלכות.

הלכה כ"ג: ישראל שעשה מלאכה בשבת

זאגט דער רמב"ם: **"ישראל שעשה מלאכה בשבת"**. אונז האבן געלערנט אלע הלכות א גוי'ס טון מלאכה, און וואס טוט זיך מיט די עובד, אויב דער גוי האט געטון א מלאכה, אויב מען טאר עס נישט עסן 'עד כדי שיעשו', אדער אויב ער מייזער דארט בפרהסיא לעולם. אבער וואס איז א איד ער האט געטון חס ושלום א מלאכה בשבת?

במזיד

עס איז אזוי, אוֹמֵר וּמֵזִיד, אויב ער האט געטון במזיד, **"אסור לו ליהנות באותו מלאכה לעולם"**. טאר ער מער קיינמאל נישט נהנה זיין פון דעם.

"ולשאר ישראל מותר ליהנות ממנו למוצאי שבת מיד."

אבער אנדערע אידן מעגן יא, אפילו מיד. פארוואס? **"שנאמר"**

א פסוק,

און מ'לערנט עס ארויס: **"ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם"**. מ'לערנט עס ארויס, ***"היא קוֹדֶשׁ"***, די שבת איז הייליג, **"ואין מעשיה קודש"**. נישט די קוגל, נישט די פערפל איז הייליג, נישט די מלאכה איז קודש.

"היא קודש" מיינט עס איז...

"קודש היא" - whatever עס איז מפרש געווען, נאר, "מעשה שבת" באקומט נישט קיין דין אז מען טאר עס נישט... איז נאר דא א דין קנס, אזיוויי מיר האבן פריער געלערנט. קייצעד, די ישראל איז שוין אביסל בשבת במזיד, די מוצאי שבת יוכלו אחרים, מעגן אנדערע מענטשן עסן, אבער הוא לא יאכל לעולם, ער טאר עס קיינמאל נישט עסן.

בשוגג

וואס טוט זיך אויב ער האט געקאכט בשוגג? איז די מוצאי שבת מותר בני, די קנס פון נישט עסן איז נאר געזאגט געווארן אויף במזיד. בשוגג מעג ער אויך עסן מוצאי שבת, וכן כל כיוצא בזה. איז נישט נאר בישול, אויף אנדערע מלאכות.

חילוק צווישן גוי און איד

לכאורה די חילוק פון דעם איז, ביי גוי האט מען מורא אז ער גייט זאגן פאר די גוי לכתחילה, דארף מען דאך זאגן מוצאי שבת. דא איז דאך א הארבע זאך, מילא טאר ער קיינמאל נישט עסן. אבער צו זאגן פאר א איד, אויב איז עס נאר א מזיד, דעמאלטס קומט די קנס, די רבנים זאגן, עסט נישט קיינמאל. אבער בשוגג, נישט שייך אז ער זאל מאכן א שוגג בדוקא וכדומה,

מילא איז נישט דא קיין גרויסע חששות, איז נאר דא אסור ביז מוצאי שבת, וכן כל כיוצא בזה.

הלכה כ"ד: פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו

פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו, וואס איז געשען? א מענטש האט געהאט זאכן, ער האט פירות, און אום שבת האט מען מחלל שבת געווען, מען האט ארויסגעטראגן דאס חוץ לתחום שבת, און נאכדעם האט מען עס צוריקגעברענגט. ס'איז אנדערש ווי קאכן, ווייל די פירות איז געווען פארדעם און ס'איז געווען נאכדעם, ס'איז נאר געווען אין אן אנדערע פלאץ, אבער ס'איז נישט געשען קיין טשעינדזש אין די פרי.

זאגט די רמב"ם, **בשוגג יאכלו**, מעג מען עס עסן בשבת, **שהרי לא נעשה בגופו מעשה ולא נשתנה**, ס'איז גארנישט געשען אין דעם, אנדערש ווי בישול. אבער **במזיד** דארף מען יאווארטן ביז מוצאי שבת.

וואס איז טאקע פשט פון דעם מוצאי שבת, אויב מ'זאגט מ'קנס'ט איין מעשה הקדוש, פארוואס אום שבת אליינס טאר מען נישט? ווייל ס'איז א קנס.

הלכה כ"ה: שכר שבת — השוכר את הפועל

שוין, נאך א לעצטע הלכה פון די פרק, **השוכר את הפועל**, אויב א מענטש, א איד דינגט א גוי'שע ארבעטער... א איד, א אידישע ארבעטער. אהה, אנטשולדיגט, א איד דינגט אן ארבעטער, **לשמור לו את פירותיו**, ער זאל אים טון מלאכות וואס איז נישט פטור מלאכות, למשל ער זאל זיין א בעיביסיטער, טאר מען נישט געבן שכירות שבת, דאס ווערט אנגערופן הלכות שכר שבת. **לא יתן לו שכרו בשבת**, טאר מען נישט געבן די געלט בשבת.

נפקא מינה: דין שומר

וואס קומט ארויס פון דעם? קומט ארויס פון דעם אן אינטערעסאנטע הלכה לערנען אין חושן משפט, אז שבת הייסט נישט ווי דער איד ארבעט, ווייל ער צאלט אים נישט. איז אויך נישט דא קיין אחריות שבת, אויב ס'איז געשען אין שבת, די פרה איז געשען עפעס, קען ער אים נישט זאגן, "א שוכר ביסטו, דו ביסט חייב בגניבה ואבידה" און אזוי ווייטער, ווייל ער איז נישט קיין שומר שכר, ער איז א שומר חינם, אדער ער איז נישט קיין שומר בכלל.

שכירות לזמן ארוך — בהבלעה

ואם היה שכרו, אויב דינגט ער אים אבער פאר די שבת אדער פאר די יאר, שבת מיינט דא א גאנצע וואך, און מיר האבן דארט געשמועסט אז דאס מעג מען, יא. מיר האבן דארט געשמועסט אז דאס מעג מען. מיר האבן געשמועסט אז מ'באצאלט אים פאר א געוויסע סכום זמן, יא. מיר האבן געשמועסט ביי א גוי, אבער אפילו ביי א איד אי�� זיכער דא די היתר. אויב מ'דינגט אים פאר א גאנצע יאר, דעמאלטס ווערט עס אנגערופן **בהבלעה**, און ס'איז נישטא קיין שכר שבת, מ'גיבט אים די גאנצע שכר אויך פאר די שבת, **לפיכך אחראי שבת**, אויף שבת הייסט ער אויך א שכיר.

דין לשון: "ולא יאמר לו תן לי שכרי של שבת"

אבער אפילו דעמאלטס ווען ער באצאלט אים אויך פאר שבת, ווי מיר האבן געשמועסט בהבלעה, אבער טאר ער עס נישט אנרופן אז ער באצאלט שבת, **"ולא יאמר לו תן לי שכרי של שבת"**, גיב מיר מיין שבת געלט, **"אלא יאמר לו תן לי שכרי של שנה"** אדער **"של חודש"**.

וואס איז פשט פון דעם? זאגן זיי, דאס איז אן ענין פון די הבדלה, ס'איז נישט קיין שיינע זאך צו רעדן פון שבת אין די וואכן. און מ'רעדט נישט דא ביי שבת, אפילו אין די וואכן טאר מען נישט זאגן, יא, לכאורה. ס'איז נישט די הבדלה, ס'איז אן ענין אז מ'זאל עס עכט אנקוקן ווי ער צאלט אים נישט פאר די שבת, ס'פאסט נישט צו זאגן פאר די ארבעט שבת.

די איינציגסטע אמת'ע אידן איז דא אויף פורים. איך מיין צו זאגן, "ולא יאמר לו" איז נישט אזא איסור אויף די דיבור, ער זאגט וויאזוי די שכירות פון א גאנץ יאר זאל אנגיין, אז מ'זאל עס נישט אנקוקן א שכירות פון שבת. איך זאג, אפילו ס'איז אמת'דיג, יא, נאך אלץ איז דא אן ענין מ'זאל נישט רעדן דערוועגן אזוי. פארוואס זאל מען נישט רעדן? ווייל דאס זאל זיך נישט אנקוקן אזוי. ער זאל נישט קאנסידערן ווי ער צאלט אים פאר שבת, ער זאל קאנסידערן ווי ער צאלט אים פאר די יאר. די יואל מיינט אז ווען ער רעדט זיך אפ אז ער טאר נישט אזוי זאגן, יא, קען אויך זיין.

דיגרעסיע: רבנים, חזנים, משגיחים — שכר שבת

טוב, ס'איז אינטערעסאנט אז די פרומסטע אידן זענען די וואס ארבעטן בעיקר שבת, ווי די רבנים, די חזנים, און אזוי ווייטער, און וויאזוי מ'מעג זיי געבן דערויף געלט, ווייל ער גרייט זיך צו די שאלות ותשובות ערב שבת. אויב ער גרייט זיך נישט צו, דעמאלטס איז א גרויסע שאלה אויב ער מעג נעמען געלט. אויב ער גרייט זיך נישט צו, איז נישט קיין מלאכה, ס'איז סתם א הנאה ער פארברענגט מיט די עולם. עניוועי, ס'איז שוין. יא. נאר טאקע, ווען מ'דינגט א חזן אדער א רב, זאגט מען, מ'צאלט אים ווייל ער גרייט זיך צו, נישט פאר'ן זינגען שבת. זינגען זינגט ער פאר פרי, נישט פאר פרי, בהבלעה.

דא אין דעם פאל, מ'דינגט פאר קייטערינגס פאר מחנות, פאר שבתים, משגיחים, נאכט טרעפן מיין וועג. אויך איז די זעלבע תירוץ, ער ארבעט אויך דאך ערב שבת, דאס איז בהבלעה. אקעי, א פריילעכן, יא.

סיום הפרק

וויאזוי האלט מען דא? א פריילעכן. די נעקסטע הלכה, מיר גייען מיר שוין לערנען די ל"ט מלאכות. אבער ער האט קיין פרק ו׳. פרק ז׳ איז שוין די עולם התחיה, מלכות, עס איז געוואלדיג.